

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Obor

UČITELSTVÍ NÁBOŽENSTVÍ, ETIKY A FILOSOFIE

Diplomová práce

**ROLE EXTATICKÝCH A PARAPSYCHICKÝCH
ZÁŽITKŮ V NOVÉ RELIGIOZITĚ**

Vypracoval: Martin Kořínek

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Vojtíšek

2008

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jsem jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

ROLE EXTATICKÝCH A PARAPSYCHICKÝCH ZÁŽITKŮ V NOVÉ RELIGIOZITĚ

OBSAH:

1. ÚVOD	4
1.1. DŮVOD DIPLOMOVÉ PRÁCE	8
1.2. VYMEZENÍ POJMSLOVÍ V NÁZVU PRÁCE	11
1.3. ÚKOLY PRÁCE	15
1.4. CÍL PRÁCE	16
1.5. METODA PRÁCE	18
2. TEORETICKÁ ČÁST	19
2.1. RŮZNÉ TEORIE „PROSTORU“	19
2.2. CARL GUSTAV JUNG	20
2.3. STANISLAV GROF	24
2.4. BŘETISLAV KAFKA	26
2.5. VĚDECKÉ ZKOUMÁNÍ „PROSTORU“	29
2.6. ROZDĚLENÍ NÁBOŽENSTVÍ	38
2.6.1. VÝCHODNÍ NÁBOŽENSTVÍ	39
2.6.2. ZÁPADNÍ NÁBOŽENSTVÍ	42
2.6.2.1. JUDAISMUS	42
2.6.2.2. KŘESŤANSTVÍ	44
2.7. SHRNUÍ INFORMACÍ O „PROSTORU“	52
3. PRAKTICKÁ ČÁST	56
3.1. IMPULSY PRO ZAKLÁDÁNÍ NOVÝCH NÁBOŽENSTVÍ	56
3.2. ZJEVENÍ OD DUCHOVNÍCH BYTOSTÍ	57
3.3. BEZPROSTŘEDNÍ DUCHOVNÍ OSVÍCENÍ	78
3.4. PARAPSYCHICKÉ JEVY	96
3.5. SHRNUÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	126
4. ZÁVĚR	133
5. SEZNAM LITERATURY	137
6. SUMMARY	146

ROLE EXTATICKÝCH A PARAPSYCHICKÝCH ZÁŽITKŮ V NOVÉ RELIGIOZITĚ

Motto:

Morbidní logik se snaží všechno objasnit a podaří se mu udělat všechno jen záhadným. Věřící člověk připustí, aby jedna věc zůstala tajemná a všechno ostatní se tím vysvětlí.

(C. K. Chesterton)

1. ÚVOD

K tématu mé diplomové práce mě přivedl můj zájem o nová náboženská hnutí, který se datuje přibližně od doby sametové revoluce. S otevřením hranic a obnovením občanských svobod začali tehdy do republiky proudit nové náboženské myšlenky a směry, před listopadem prakticky neznámé. Při poznávání jejich věrouk a stylu uvažování mě zprvu zaráželo a překvapovalo, jakýmžto sebestředným guruům a roztodivným doktrínám jsou lidé ochotni a schopni věřit. Mojí zvědavost probouzela rovněž odvětví, jako alternativní medicína a parapsychologie, která

neoddělitelně souvisí s novou religiozitou a bývají často řazeny pod hlavičku New Age. „Mohou skutečně fungovat?“, tázal jsem se.

Jelikož se se členy některých nových náboženských hnutí znám osobně, zdála se mi velmi nepravděpodobná v devadesátých letech populární teorie vymývání mozků (brainwashing). Proto jsem uvítal, že se časem objevila zprvu překládaná a pak i domácí odborná literatura, která problematiku takzvaných sekt představovala ve vyváženějším světle, než senzacechtivý bulvár. Odpovědi jsem mohl hledat u psychologů¹ (např. Pavel Říčan, Milan Nakonečný, Steven Hassan), psychiatrů² (Vladimír Vondráček, Robert M. Youngson), sociologů³ (Jean - Marie Abgrall) i religionistů a teologů⁴ (Ronald Enroth, James W. Sire, Douglas R. Groothuis). V poslední době mě zaujalo prolnutí všech výše zmíněných přístupů, o které se ve zdařilé v práci Pastorační

---

¹ ŘÍČAN, P.: *Psychologie náboženství a spirituality* NAKONEČNÝ, M.: *Základy psychologie*, HASSAN, S.: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*

² VONDRÁČEK, V., HOLUB, F.: *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*, YOUNGSON, R. M.: *O šílenství, podivínství a genialitě*

³ ABGRALL, J.-M.: *Mechanismus sekt*

⁴ ENROTH, R kol: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*, GROOTHUIS, D.R.: *Tváří v tvář New Age*, SIRE, J.W., *Za novými světy*

poradenství v oblasti sekt a sektářství pokusil religionista Zdeněk Vojtíšek.⁵

Všechny teoretické studie zmíněných autorů se mi jeví bezesporu jako inspirativní, v různých směrech vystihující mechanismy, které formují členy náboženských skupin. Přesto jsem v nich nenalezl zcela uspokojivou odpověď na otázku, kde se berou často bizarní náboženské nauky. Jsou zakladatelé nových náboženských skupin pouze duševně vykojení jedinci zralí pro psychiatrii a fantastové nebo dokonce podvodníci a lháři, kteří si svými naukami vytvořili výnosný byznys?

Moderní vědecky založený člověk nevěří v „nadpřirozeno“, v duchovní svět, vše se snaží vysvětlit na bázi materie, přírody a jejich zákonů. Dualismus – oddělené vnímání těla a ducha – sahající až k Descartesovi a možná ještě dále, se v posledních dvou staletích stal paradigmatem, na němž stojí moderní věda. Co nelze vědecky popsat a zdokumentovat, jako by neexistovalo. Nestandardní disciplíny, které patří k nové religiozitě, jako již zmíněná alternativní medicína, parapsychologie (zabývající se jevy jako telekineze, telepatie, telegnóze, jasnovidnost, zjevení, spiritismus atd.) nebo ufologie byly, jako vědecky neuchopitelné, odsunuty do říše pohádek,

---

⁵ VOJTÍŠEK, Z.: *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*

popřípadě, jsou-li zkoumány, bývají zpravidla označeny za podvody a výmysly či za halucinace a duševní choroby.⁶

Je ale možné takto snadno smést ze stolu zážitky jistě milionů lidí? Je legitimní všechny tyto svědky označit za lháře či za oběti klamu a hříček mozku? Jestliže byt' jediný paranormální případ nelze odhalit jako podvod či halucinaci, jinak řečeno, jestliže se skutečně udál, je nutno výše popsané vědecké stanovisko přehodnotit.⁷

Vždyť i novopozitivistický filosof Karl Raimund Popper soudil, že co není falsifikovatelné, obsahuje potenciál totality a prohlásil: „Na objektivní vědě není nic absolutního. Věda není vybudována na skalnatém dně. Hrdé brány jejich teorií se tyčí vlastně nad močálem. Je podobna kúlové stavbě. Kúly se pod ní propadají do bahna, aniž narazí na nějakou přirozeně danou základnu.“⁸

---

⁶ Takovéto konfrontační pojetí zastává například Němec Hugo Stamm, autor několika knih o sektách. (STAMM, H.: *Pozor esoterika*)

⁷ Posledních dva odstavce naznačují jak vnímám svrchu uvedené motto.

⁸ K.R.Poppera cituje Nikolaj Savický, doslov in MEYRINK, G.: *Hašíš a jasnozřivost*, s. 60n

1.1. DŮVOD DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jak již bylo naznačeno, ve své práci se chci zabývat možností, že se extatické a parapsychické zážitky skutečně dějí, existují, a připustit tak vědecky neortodoxní řešení. Zdá se totiž, že se nejedná o ojedinělé případy. Například jasnovidné vize mohou přijít při extázi mystiků, jogínů, spiritistů, šamanů, ale třeba i po aplikaci drog, spatřují je „pacienti“ při holotropním dýchání i hypnotizovaní či kdokoli jiný během neplánovaných, tedy nepředvídatelných mezních duchovních zážitků, existují rovněž podrobně zdokumentované případy jasnovidných snů obyčejných lidí.

Domnívám se, společně s mnoha psychology⁹ i některými teology,¹⁰ že člověk je psychicky latentně navázán na jakýsi jiný druh vědomí a nazírání (pro potřeby této práce jej nazvu „prostor“), než jaký vnímá při bdělém vnímání pěti smysly. Tento těžko přístupný a popsitelný „prostor“ dostal během historie mnoho pojmenování a byl teoreticky různě vysvětlován. Pravděpodobně z něj se do bdělé mysli prolamují různé extatické a parapsychické prožitky. Popis

---

⁹ Například: JAMES, W., *Druhy náboženské zkušenosti*, JUNG, C.G.: *Analytická psychologie. Její teorie a praxe*, HILLMAN, J.: *Sny a podsvětí*, GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*

¹⁰ WHITE, V., *Bůh a nevědomí*, GRÜN, A.: *Cesty ke svobodě*

psychologických, náboženských a vědeckých názorů na „prostor“ bude úkolem teoretické části diplomové práce, kterou rozvinu níže.

Existuje široká škála různých způsobů jak dosáhnout změněného stavu vědomí, tedy jak odemknout „prostor“. V praxi mnoha nových náboženských hnutí jsou tyto techniky využívány pro navození mystických a spirituálních zážitků a paranormálních jevů.

V některých skupinách jsou různé extatické vize dokonce zcela určující pro charakter věrouky (UFO kontaktéři, scientologie, hnutí Šrí Matádží). Přesto, pokud je mi známo, nevyšla v České republice doposud žádná obsáhlejší publikace, jež by se tematikou role parapsychických a extatických zážitků v nové religiozitě zabývala. Tato skutečnost je také hlavním důvodem proč jsem si bádání na tomto poli vybral pro svou diplomovou práci.

Na rozdíl od témat již zpracovaných, nemá problematika mé práce doposud široké zakotvení ve standardních vědách. Navíc s převládajícím vědeckým paradigmatickým současně doby zčásti polemizuje. Proto bude v textu více autorských myšlenek, než tomu bývá v tradičních shrnujících diplomových pracích.

Doufám, že to nebude na škodu výsledku, vždyť základní vědeckou disciplínu - totiž logiku - hodlám důsledně dodržovat.

Jsem si vědom, že v mé práci se jedná o nesmírně rozsáhlou látku, kterou lze doslova donekonečna rozvádět. Pro omezený rozsah bude můj text nutně pouze jakousi „ochutnávkou“, nastíněním možných odpovědí. Přesto doufám, že se mi tuto mezeru na pomezí psychologie, religionistiky, teologie a psychiatrie podaří alespoň z části zaplnit.

Neskrývám ovšem svou nejistotu - pohyb po tenkém ledě nekonečného „prostoru“, tedy v oblasti téměř neprobádané lidské psychiky, je plný nástrah. Svět ducha nelze svázat do vědecky exaktních a jednoznačných definic.

Očekávám komplikace předem, proto odcituji slova teologa a psychologa Victora Whitea autora knihy „Bůh a nevědomí“, která rád беру za svá: „Nedostatky (...) je třeba připsat mé vlastní nevědomosti - na tak nezmapovaném území, kde hrozí tolik možných scestí, nedorozumění a předsudků, jich musí být mnoho. Budu vděčný každému čtenáři, jenž bude tak laskav a poukáže na ně.“¹¹

---

¹¹ White V.: *Bůh a nevědomí*, s. 12

1.2. VYMEZENÍ POJMSLOVÍ V NÁZVU PRÁCE

Než začnu vymezovat úkoly, metody a cíle práce, je nutno definovat základní pojmy, které budu užívat. V psychologické literatuře, která se extatickými zážitky zabývá zpravidla jen okrajově neexistuje žádné přesně stanovené a závazné pojmosloví, které by dodržovala většina autorů.¹² Naopak, připočteme-li k psychologickým pracím ještě díla teologická, spiritistická, parapsychologická a další, zjistíme, že mezi nimi panuje terminologický chaos, nastávají posuny i překrucování významů pojmů. Základní výrazy jako „Bůh“, „duše“ nebo „mystika“ jsou v různých textech a tradicích vykládány odlišně. Nejasnost významosloví ještě prohlubují, psychology i teology prozatím téměř pomíjené, kasuistiky z prostředí východních náboženství popisované pro nedostatek výrazů (a tedy nepřesně) v terminologii západního náboženství.

---

¹² Například jeden z prvních psychologů, který se obšírněji zabýval náboženskými zážitky Američan William James tyto zkušenosti nijak zásadně nerozklasifikoval. Charakterizoval pouze základní čtyři kritéria, v nichž se náboženské prožitky projevují: 1) stav, jehož nelze slovy vystihnout, 2) noetická jakost, stav poznání, vnitřního nazírání, 3) pomíjejícínost – netrvají dlouho, 4) trpnost – uchopení vyšší mocí. (JAMES, W., *Druhy náboženské zkušenosti*, s. 230n)

Rozdílné škály a klasifikace náboženských zážitků jsou zmíněny například in HOLM, N.G.: *Úvod do psychologie náboženství*, s.38nn, ŘÍČAN, P.: *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 83 - 99

Jelikož si téměř každý badatel či referent si vybírá různé pojmy a rozdělení, zařídím se podle toho a pro svou práci si zvolím vlastní jednoduché schéma.

Výraz „**extatický**“ budu užívat jako nadřazený pojmům „mystický“ a „spirituální“. Adjektivum „**mystický**“ přisoudím zážitkům osob (mystiků), které se na „cestu do hlubin své duše“ vydaly systematickými a dlouhodobými, cvičeními, meditacemi a modlitbami. Pojmem „**spirituální**“ charakterizují širokou škálu prožitků jedinců (amatérů), kteří, často bez větší přípravy, využili některé z jednodušších technik, při níž dochází k duchovním vizím nebo je zážitek extatického ladění potkal zcela nečekaně. Mystické i spirituální zážitky mohou mít prakticky stejný obsah a charakter. Pokud v kontextu nebude nutno rozlišovat, zda běží o prožitek „mystika“ nebo „amatéra“, mohu se vrátit k jejich společnému synonymu „extatický“.

Slovem „**parapsychický**“ shrnuji:

1) jevy z oblasti parapsychologie, jako např. telekineze, telepatie, levitace nebo jasnovidectví, tedy úkazy, které současná fyzika, psychologie a psychiatrie považují zpravidla za nereálné.

2) některé paranormální jevy, u kterých není vždy jasné, z jakého zdroje pocházejí (UFO, mimozemšťané), v rámci

našeho bádání se však bude jevit pravděpodobným, že pocházejí z psychického prostředí.

Pojmu „**zážitek**“, dávám dva specifické významy, které odpovídají svrchu uvedenému spojení se slovy „extatický“ a „parapsychický“:

1) Spojení zážitků s adjektivem **extatický**, v rámci své práce definuji jako události při, nichž se jedinci nebo skupině lidí dostává vjemů, které přesahují obyčejnou smyslovou zkušenost. Společným jmenovatelem těchto případů je zjištění, že mozek, kromě spojení s hmotným světem, přijímá i nepřehlednou škálu různě intenzivních mimosmyslových podnětů – celostních a jasnovidných vizí, zjevení, slyšení a dalších vjemů - , které nelze zaznamenat základními pěti lidskými smysly (například očima a ušima svědků, kteří jsou přítomni události, ale nevidí s vizionáři jejich zjevení), ani žádnými technickými prostředky. V odborné literatuře bývají zkušenosti mimosmyslové vnímání (MSV)¹³ označovány také anglickou zkratkou ESP.¹⁴

---

¹³ například in NAKONEČNÝ, M.: *Základy psychologie*, s 254nn, EYSENCK, H.J., SARGENT C.: *Objasněné záhady*, s. 9nn

¹⁴ ESP (Extra Sensory Perception)

2) zážitky definované přídavným jménem **parapsychické**, pro něž bývá rovněž užívána ekvivalentní anglická zkratka PSI,¹⁵ budou v této práci charakterizovány jako smyslově vnímatelné děje (telekineze, poltergeist nebo levitace), jejichž podstatu dosud nelze fyzikálními teoriemi uspokojivě vysvětlit.

Souslovím „**nová religiozita**“ vymezuji náboženské oživení euro-americké civilizace projevující se přibližně od druhé poloviny 20. století. Do této oblasti patří i nepřehledné hnutí zastřešované nálepkou New Age.¹⁶ Ve své práci budu pojednávat i o skupinách, jejichž kořeny nalezneme už v 19. století (např. mormoni nebo theosofie), přesto jsou však v religionistické literatuře¹⁷ stále zařazovány mezi nová náboženská hnutí.

K pojmoslovnému vymezení připojím ještě poznámku k pravidlům přepisování cizojazyčných jmen některých náboženských vůdců. V textu budu užívat jména tak, jak je nejčastěji používají samotná hnutí. Například sahadžajogíni

---

¹⁵ PSI zkratka pro „psychický“, užívaná při vědeckém zkoumání paranormálních jevů in EYSENCK, H.J., SARGENT C. *Objasněné záhady*, s. 15nn

¹⁶ New Age nebudeme dlouze definovat, odkazujeme na zevrubné charakteristiky v GROOTHUIS, D.R.: *Tváří v tvář New Age*, SIRE, J.W., *Za novými světy*, VOJTÍŠEK, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*

¹⁷ např. PARTRIDGE, C. ed.: *Encyklopedie nových náboženství*, LUŽNÝ, D.: *Nová náboženská hnutí*

jméno své vůdkyně z anglického Sri Mataji počestují na Šrí Mátadží, naopak následovníci gurma Sri Chinmoye se drží anglické formy jeho jména a nefonetizují do češtiny na Šri Činmoj.

1.3. ÚKOLY PRÁCE

Prvotním úkolem mé diplomové práce bude v **teoretické části** představit základní přístupy k „prostoru“ a k parapsychickým a extatickým zážitkům. Jaký je stav bádání analytické a transpersonální psychologie (C.G.Jung, S.Grof) i parapsychologie (B.Kafka). Jak se se změněnými stavy mysli vyrovnávají hlavní náboženské tradice. Nastíním také jak probíhají vědecká zkoumání mozkové aktivity během extází

Praktickou část, která bude tvořit jádro mé práce, věnuji konkrétním případům extatických zážitků a ukáži jak ovlivňují náboženskou scénu. Budu analyzovat zkušenosti jednotlivců i věroučné doktríny a to v jednotlivých vybraných hnutích, ale i za hranicí explicitního náboženství. (Zde mám na mysli různé v textu již zmíněné terapie, které sice navenek neukazují svou náboženskou tvář, vznikly však na půdě spirituální platformy nazývané pro přehlednost New Age.)

1.4. CÍL PRÁCE

Mimořádné prožitky vyvěrající z „prostoru“ z pohledu vizionářů kvalitativně převyšují smyslovou zkušenost. Extatické zážitky bývají tak silné a realistické, že je jim vizionář ochoten bezesbytku uvěřit, znamenají pro něj jistotu.

Ve vlně nové religiozity tak najdeme mnoho příkladů, kdy vůdce nějaké skupiny (nebo skupina celá) evidentně podlehl vizím, které přicházejí při extázích a dostal sám sebe i své následovníky na scestí.

Ivo Aštar Benda a další „kontaktéři“ se pravidelně „stýkají“ s mimozemšťany - vesmírnými lidmi. Lafayette Ron Hubbard, otec scientologie, „pronikl“ miliony let do historie a popsal dramata kosmických vládců. Guru Sri Chinmoy dokonce při osvícení „realizoval Boha“.¹⁸

Již tisíce lidí se při různých terapiích rozpomněly na své „minulé životy“. Spiritisté běžně komunikují s „nebožtíky“. Kartářky a různí věštcí „spolehlivě čtou“ v lidských osudech.

Ve své práci nehodlám popírat existenci těchto zážitků, chci jen polemizovat s jejich „realistickou“, doslovnou interpretací,

---

¹⁸ Všechny tyto příklady budou podrobně popsány a vyodkazovány v praktické části práce

kteřou jim vizionáři zpravidla připisují a která je však často prokazatelně chybná, nepravdivá. (viz metoda diplomové práce).

Shrnujícím **cílem** mé diplomové práce je poukázat na problematičnost „jistoty“, kterou vizionáři pocítují. Chci poukázat na fakt, že spoléhání se na své vlastní zakoušení („věř jen tomu, co prožiješ na vlastní kůži“), jež bývá při praktikování technik navozujících tyto zážitky doporučované v některých hnutích a v různých „přidružených“ terapiích, nemusí být vždy tou správnou a pravdivou cestou. Naopak může jít o cestu nebezpečnou, která může dokonce být startovacím impulsem psychickému onemocnění.¹⁹ Každopádně praktikující, klient nebo oddaný je takto mnohdy sváděn a odváděn mimo realitu.

Tímto konstatováním nechci nikterak popírat existenci pravdivých vizí, které podivuhodně realisticky a pravdivě reflektují minulé události či současnou skutečnost nebo dokonce předpovídají budoucnost. Takováto zjevení jsou však, vzhledem k četnosti paranormálních jevů, spíše výjimkami. Ve své práci o nich rovněž pojednám.

---

¹⁹ například in NOVOTNÝ, T.: *Sri Chinmoy*, s. 18 nebo ENROTH, R kol: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*, s. 40 - 41

1.5. METODA PRÁCE

Metoda mé práce, která povede k výše popsanému cíli, tkví v porovnání svědectví o mystických a spirituálních zážitcích v různých tradicích. Budu čerpat z literatury jednotlivých hnutí a z výpovědí „vizionářů“, které jsem zaznamenal během jejich přednášek i osobních rozhovorů. Pak poukáži na logické rozpory mezi jednotlivými „dogmaty“ a závěry, které mají z těchto jejich prožitků plynout. Půjde jednak o nesrovnalosti uvnitř systémů jednotlivých hnutí, jednak o neshodu mezi různými náboženskými doktrínami.

Takto chci polemizovat s populární, leč, dle mého názoru, nepravdivou ideou, že všechna náboženství jsou si rovná a hovoří v podstatě o témž.²⁰ Různé duchovní tradice jsou totiž rozporuplné a vzájemně neslučitelné. Zvláště na poli nové religiozity je zřejmé, že se jednotlivé náboženské proudy ve svých radikálních požadavcích a „dogmatických“ vyhlášeních navzájem negují a logicky vylučují.

---

²⁰ V tomto bodě mi nejde o společnou myšlenku dobra, na níž se jednotlivá náboženství většinou shodnou, ale o nepřekonatelné rozpory mezi věroukami.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. RŮZNÉ TEORIE „PROSTORU“

„Naše pravidelné vědomí, či jak mu říkáme rozumové, jest jen zvláštní druh vědomí, kdežto všude okolo něho leží potenciální formy vědomí docela rozdílné, oddělené od něho toliko slaboulinkými stěnami. Můžeme žítí nemajíce o nich nejmenší tušení (...) Žádný názor o vesmíru v jeho úplnosti nemůže být konečný, jestliže si vůbec nevšímá těchto různých forem vědomí,“²¹ takto postuluje existenci „prostoru“ jeden z nestorů psychologie náboženství Američan William James. Stavíme se za jeho slova a chystáme se k nejsložitější části diplomové práce, totiž vymezení a charakterizování onoho předpokládaného „prostoru“, z něhož přicházejí vize a mýty, které bývají impulsem pro konverze i pro zakládání nových náboženství. Ač jeho existenci tuší všechna náboženství i mnozí psychologové, umělci, filosofové či obyčejní senzitivní lidé, neexistuje žádný vyčerpávající a přesný popis, dokonce ani nějaké jednotné jméno, jímž by byl tento „prostor“ označen a jasně definován. Rozdíly mezi jednotlivými teoriemi a vzájemně odlišné charakteristiky „prostoru“ mě vedou k soudu, že buď existuje více druhů či vrstev tohoto „prostoru“, nebo je „prostor“ vnímán různými vizionáři a badateli subjektivně s různou přesností a proto jej každý popisuje rozdílně.

Pokusme se nyní shrnout alespoň hlavní charakteristiky „prostoru“. Náš přehled bude nutně neúplný a zjednodušující, lidská historie totiž přinesla bezpočet různých zkušeností s

---

²¹ JAMES, W.: *Druhy náboženské zkušenosti*, s. 235

„prostorem“. Vyčerpávající výklad a výčet tedy nemůže být cílem naší práce, půjde jen o jakousi ochutnávku, která naznačí jaké obsahy a možnosti může skrývat „prostor“

Popis nám usnadní především tři badatelé - teoretik C. G. Jung, praktický průzkumník S. Grof a experimentátor B. Kafka - , kteří svým výzkumům „prostoru“ zasvětili celý život.

Nastíníme samozřejmě i východní a západní náboženský názor na duchovní svět.

Kromě názorů zastánců existence „prostoru“ zmíníme i stanovisko materialistických vědců a pohled medicíny.

2.2. CARL GUSTAV JUNG

Myšlenka společného duševního základu všech lidí se začala objevovat na přelomu 19. a 20 století, například William James spekuloval o tom, že: „Všechna lidská vědomí jsou jako ostrovy uprostřed moře, nebo jako stromy v lese, ostrovy jsou spojeny dnem oceánů a stromy splétají své kořeny v temnotách země, právě taková je kontinuita vesmírného vědomí s naším. Cizí vlivy přicházejí z onoho vesmírného vědomí a vnikají v lidské vědomí. Vše svědčí o společné závislosti.“²²

Koncept kolektivního nevědomí nejzevrubněji teoreticky ošetřil Freudův žák Carl Gustav Jung (1875 – 1961). Hned v úvodu odstavců o tomto švýcarském psychologovi, je nutno poznamenat, že problémem jeho textů je jistá vágnost

---

²² James citován in REJDÁK, Z.: *Za zdravím s jasnovidcem páterem Františkem Ferdou*, s. 43

používaných výrazů, Jung jasně nedefinuje své pojmy.²³ Jeho žák James Hillman ovšem upozorňuje, že hlavním účelem symbolického jazyka není jasnost pojmu, ale spíše funkčnost v oblasti zkušenosti.²⁴

Na počátku teorie takzvaného kolektivního nevědomí stála mimo jiné náhoda. Jung si zaznamenal pozoruhodnou vizi svého pacienta postiženého schizofrenií. Později našel v publikaci, ve které byl zveřejněn překlad části starého magického papyru, tuto „bláznovu“ vizi v identické podobě. Nemocný nemohl obsah papyru znát, šlo o první překlad, jenž vyšel až po jeho vizích. „Nebyl to pouze jeden obraz, ale série obrazů a jejich doslovné opakování schizofrenikem.“²⁵

Symbols a obrazy ve snech a viděních pacientů, které jakoby překročily hranice času i kultur, a přesně se shodovaly s dávnými mýty, zaznamenal Jung ještě mnohokrát. Na základě těchto zkušeností usoudil, že v lidském nevědomí existuje jakási hlubší, všem lidem společná vrstva, z níž pocházejí extatické zážitky, vize a sny. Kolektivní nevědomí, jak tuto vrstvu nazval, „obsahovalo – dá se říci – sedimentační stopy dávné kolektivní lidské zkušenosti, jakoby krystalizované do numinózních strukturálních prvků psychiky. Tyto strukturální prvky, které se projevovaly v typických symbolických vzorcích promítaných do vědomí, Jung nazval archetypy.“²⁶

---

²³ Sanford, J. A. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 99

²⁴ J.Hillmana cituje Bianchi, E.C. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 39

²⁵ JUNG, C.G.: *Analytická psychologie. Její teorie a praxe*, s. 53

²⁶ Skublics E. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 166

Pozoruhodným mechanismem, jímž Jung vysvětloval vztah kolektivního nevědomí k vědomí byla takzvaná synchronicita. I z výše uvedených případů vydedukoval, že v nevědomí neplatí svázanost časem a prostorem, a z nich plynoucí lineární kauzalita, ale funguje zde doslovně současnost. „Synchronicita může mít mnoho různých forem: některé z nich spojují osoby a události z různých míst, jindy jde o osoby a události z různých dob (...) dochází ke spojení hmotných událostí života určité doby určité osoby s jejími intrapsychickými pochody, jako jsou např. sny, spontánní vize, meditativní stavy, psychedelické jevy nebo zážitky blízké smrti.“²⁷ Nekauzální spojovací princip se projevuje i v relativně obyčejných zážitcích smysluplných souher náhod.²⁸

Jung se domníval, že kolektivní vědomí je předáváno geneticky²⁹ a rodí se znovu „v každé individuální mozkové struktuře“,³⁰ z toho pak plynul i jeho soud, že kromě nejhlubší vrstvy nevědomí, která je společná celému lidstvu, existují i mělké vrstvy, které sdílí např. jednotlivé národy nebo rodiny.

Jungovské kolektivní nevědomí je plné rozporů a protikladů je zároveň zdrojem nejvyššího dobra, ale také zla, „je nejen temné, ale též světlé, nejen zvířecí, pololidské a démonické, ale též nadlidské, duchovní, a v klasickém smyslu "svaté"“.³¹ Setkání s ním se může stát nezvladatelným a ničivým.³² Již

---

²⁷ GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s. 124

²⁸ GROF, S. BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 167 a 170

²⁹ Vandermeersch, P. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 122

³⁰ SKALICKÝ, K.: *Po stopách neznámého Boha*, s. 95

³¹ Jung, C.G. in Greene T.A. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 142

³² Bianchi, E.C. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 35

William James při popisu moci (osobního) nevědomí poznamenal: „Pravidelná pole vědomí jsou vystavena vpádům toho, co člověku zůstává neobjasněno a co se proto jeví jako nevysvětlitelné popudy k jednání anebo překážky v jednání, jako utkvělé myšlenky nebo i mamy zrakové a sluchové. Popudy člověka někdy nutkají k bezděčnému mluvení a psaní, a člověk nechápe smyslu toho všeho, co sám vykonává“.³³ Jung tuto myšlenku rozvádí, když uvádí, že „kolektivní nevědomí je velmi iracionální a naše racionální vědomí mu nemůže diktovat, jak by se mělo projevovat. Je-li ponecháno samo sobě, může být jeho aktivace velmi destruktivní; může to být například psychóza. Proto byl vztah člověka ke kolektivnímu nevědomí vždy regulován; existuje charakteristická forma, kterou jsou vyjadřovány archetypické obrazy. Neboť kolektivní nevědomí je funkce, jež je neustále v činnosti a s ní musí udržovat spojení. Jeho psychické a duchovní zdraví je závislé na spolupráci neosobních obrazů. Proto měl člověk vždy svá náboženství.“³⁴ Dle Junga jsou tu organizovaná náboženství vlastně proto, aby zabránila nekontrolovatelnému náporu kolektivního nevědomí. Náboženství tak v jeho pojetí mohou být redukována pouze na psychotherapeutické systémy.³⁵

Jungovy názory nezůstaly bez odezvy. Na jeho práci navázalo mnoho žáků, z nichž zmiňme alespoň amerického psychologa Jamese Hillmana (1926),³⁶ a pokračovatelů. Teorii kolektivního nevědomí rozvedl například Američan Rupert Sheldrake, jehož teorie morfické rezonance naznačuje, „že příroda má paměť a

---

³³ JAMES, W.: *Druhy náboženské zkušenosti*, s. 163

³⁴ JUNG, C.G.: *Analytická psychologie. Její teorie a praxe*, s. 170

³⁵ tamtéž

³⁶ HILLMAN, J.: *Sny a podsvětí*

že to o čem obvykle uvažujeme jako o zákonech přírody, mohou být spíše zvyky“.³⁷ Sociální dějiny nevědomí se (pravděpodobně³⁸) nezávisle na Jungovi pokusil nastínit George Frankl.³⁹

2.3. STANISLAV GROF

Zatímco Carl Gustav Jung bývá označován za kartografa kolektivního nevědomí, Stanislav Grof je topografem a průvodcem po této nekonečné krajině ducha. Původem český psychiatr (narozen roku 1931 v Praze) byl v padesátých letech členem pražského týmu, který prováděl oficiální výzkum účinků LSD. Grofův osobní i profesní život se zcela proměnil hned po první dávce drogy. „Vypadalo to, jako by se moje vědomí rozepjalo do kosmických rozměrů. Byl jsem vržen do centra kosmického dramatu, které předtím bylo zcela mimo dosah i těch nejdivočejších představ. Prožíval jsem Velký třesk, prolétal jsem vesmírnými černými i bílými děrami a mé vědomí se se měnilo v cosi, co mohlo být vybuchujícími supernovami, pulzary, kvazary, a dalšími kosmickými jevy.“⁴⁰

Grof se počal věnovat výzkumu mimořádných stavů lidského vědomí. Při psychoterapeutických sezeních zjišťoval vývoj obsahu vizí v závislosti na dávce LSD. „Při nízkých a středních dávkách se prožitky obvykle omezovaly na prožívání scén

---

³⁷ Rupert Sheldrake in *Na vlnách změn*, s. 51

³⁸ Frankl se na Junga ve své práci, ani v literatuře nikde neodkazuje (FRANKL, G.: *Archeologie mysli*)

³⁹ FRANKL, G.: *Archeologie mysli*

⁴⁰ GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 21

z kojeneckého a dětského věku. Jakmile se však dávky zvyšovaly nebo sezení opakovala, každý z klientů se dříve či později dostal za oblasti, které popisoval Freud. Mnohé z popsaných prožitků se pozoruhodně podobaly prožitkům ze starých duchovních textů z východních kulturních tradicí (...) osoby, které, tyto prožitky popisovaly, neměly většinou žádné předchozí vědomosti o východních spirituálních filosofiích. (...) prožívaly psychologickou smrt a znovuzrození, pocity jednoty s veškerým lidstvem, přírodou a vesmírem, anebo návštěvy mytologických říší. Někteří popisovali prožitky z "minulých životů", jejichž historickou přesnost jsme si později mohli ověřit. Během svých nejhlubších sezení prožívali osoby, věci, místa, kterých se jejich fyzické smysly nikdy předtím nedotkli. Nikdy o takových věcech nečetli, neviděli je na obrázku, ani neslyšeli, že by o nich někdo hovořil – a přesto je nyní prožívali, jako by se odehrávaly v současnosti.“⁴¹ Při zkoumání holotropních vjemů⁴² Grof rozlišil tři základní kategorie zážitků: biografické, perinatální a transpersonální.

Jednoznačně nejpropracovanější a nejoriginálnější část Grofova bádání tvoří přehled a vyhodnocování výpovědí pacientů, kteří při změněném stavu vědomí prožívali sami sebe jako plod v perinatálním stavu vývoje. Na základě stovek výpovědí vytvořil přehled čtyř „bazálních perinatálních maticí“ (BPM).⁴³ K problematice vzpomínek na dobu před porodem se ještě několikrát podrobněji vrátíme v textu níže.

---

⁴¹ GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 22 n.

⁴² z řeckého holos = celý a trepein = směřovat k něčemu, in GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s. 192

⁴³ např in GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s 19 – 35

V reakci na sovětskou okupaci Československa roku 1968 Grof definitivně zůstal v USA, kde již tou dobou pracoval. Po zákazu psychedelické LSD našel jinou cestu do transpersonálních dimenzí. Změněné stavy vědomí začal dosahovat pomocí takzvaného holotropního dýchání.

Techniku holotropního dýchání Grof začal využívat jako léčebnou terapii a, ač nenalezla masivní ohlas, rozšířil jí po celém západním světě. Kvůli neprůkazným výsledkům a nevědeckým závěrům bývá často kritizován. Do svých publikací Grof s entusiasmem sobě vlastním zařazuje i kasuistiky, které se jeví jako neprověřené, nebo přinejmenším podezřelé. Jde ovšem jen o zanedbatelné procento objemu jeho díla.

2.4. BŘETISLAV KAFKA

Jiný pohled na problematiku „prostoru“ přinesl český hypnotizér Břetislav Kafka (1891 - 1967). Své výzkumy s pomocí zhypnotizovaných „citlivců“ konal denně po dobu více než čtyřiceti let⁴⁴ a touto cestou se mu podařilo zmapovat vnitřní svět duše i její schopnosti. S Jungem, Grofem a dalšími transpersonálními psychology by se shodl, že „vědomé "já" je komplex, jako malý světlý ostrůvek v oceánu podvědomého života“.⁴⁵ Jeho další závěry o charakteru podvědomí (Jung by

---

⁴⁴ např. KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 16

⁴⁵ tamtéž, s. 26

řekl nevědomí) a duše se ovšem od výše zmíněných badatelů v mnohém liší.

Při experimentech s hypnózou Kafka došel k závěru, že přesné informace získá pouze od výjimečných subjektů, které lze uvést do čtvrtého nejhlubšího stupně somnambulního spánku, tedy do stavu ve, kterém jsou, na rozdíl od nespolehlivých mělčích tří stupňů hypnózy, již zcela vypnuty vnímání i paměť zhypnotizovaného člověka. „Jasnovidec v hypnotickém spánku vnitřním zrakem vidí nikoliv očima, nýbrž celým svým duševním stavem, a to nejen přítomné, ale i minulé, nebo dokonce budoucí věci ze života přítomných osob, ač sám na ně nemůže mít vliv. Nazírá jaksi mimo prostor a čas. Toto vše vidí jasnovidecova duše takřka v jedné rovině. Svým psychickým zrakem proniká jasnovidec i pevnými hmotami, čte dopisy uzavřené v obálkách, skříních atd. Jedná za něj jeho pravá, tělem nespoutaná duše ze své síly a svých schopností.“⁴⁶ Kafka využíval duševních „očí“ svých citlivců, aby zjistil, jaká je podstata lidské duše, jak funguje lidské tělo, především mozek, jak probíhá smrt, experimentoval s telepatí, jasnovidností atd. Lidské vědomí a podvědomí rozklasifikoval do jedenácti různých stavů.⁴⁷

Na rozdíl od poněkud vágního kolektivního nevědomí, z výpovědí svých somnambulů postuloval přesnou databanku zaznamenávající historii lidstva: „Celý prostor vesmíru ještě před stvořením prahmoty byl a je vyplněn a prostoupen stále činnou fluidovou látkou, kterou jsem nazval protonace. Do protonace se zachycují (zapisují, vtiskují) veškeré činy a děje

---

⁴⁶ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 24

⁴⁷ Tamtéž, s. 176n

našeho života stejně jako vývoj celého vesmíru. Jsou v ní zaznamenány minulé životy našich předků, všech lidí zemřelých i žijících. Médijně založení citlivci v hypnotickém spánku dovedou z protonace všechno vyčíst a v tom spočívá jejich jasnovidnost, vidění do dálky prostorové, do minulosti i přítomnosti.“⁴⁸

Kafka prováděl se svými citlivci mnoho doslova neuvěřitelných experimentů (levitace, jasnovidnost, bilokace apod.), které zaznamenal ve svých knihách. Jelikož však po únoru 1948 upadl v nemilost a byl tak odříznut od nových technologií, jeho bádání chybí kontakt s moderním vědeckým výzkumem parapsychických jevů. Bez pejorativního nádechu je proto nutno konstatovat, že Kafka zůstal sám voják na bitevním poli, a když rozvíjí svou, pro nezasvěceného čtenáře fascinující, teorii, řídí se pouze „selským rozumem“. Jeho zápal a jistá naivní zemitost kasuistik ovšem dává tušit, že máme tu čest s pravdomluvným nadšeným objevitelem. Jeho politicky nepohodlnou práci navíc, přes výše naznačené nedostatky i nevoli domácích mocipánů, zařadil roku 1970 sovětský neurofyziolog G.A. Sergejev na roveň výzkumů Einsteina či Edisona.⁴⁹

Navzdory nevědeckému rázu Kafkových pokusů budu jeho závěry ve své práci hojně citovat. Experimenty tohoto červenokosteleckého badatele, zdá se, nabízejí alternativní a především inspirativní řešení některých parapsychických „záhad“. Navíc mi není znám jiný badatel, který by na tomto

---

⁴⁸ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 24

⁴⁹ Sergejev, G.A. in *Telepatie a jasnovidnost*, s. 298

poli experimentoval tak dlouho, soustavně a komplexně, navíc s opakovanými výraznými úspěchy.⁵⁰

2.5. VĚDECKÉ ZKOUMÁNÍ „PROSTORU“

ODMÍTNUTÍ TEORIÍ „PROSTORU“

Přehled začněme ve vědecké, zpravidla materialistické společnosti rozšířeným názorem, že žádný „prostor“ neexistuje. Podle tohoto pojetí jsou vize, zjevení, jasnovidnost, telekineze, levitace a podobné jevy buď (zatím) neprokázané podvody nebo halucinace. Vychází se z premisy, že všechny duševní pochody jsou produktem nejdokonaleji organizované hmoty ve vesmíru - lidského mozku. Navíc jeho kapacitu a potenciál, z doposud ne zcela objasněných příčin, využíváme z pouhých pěti, snad deseti procent. Jestliže „vnímáme“ a zaznamenáváme impulsy, které ve skutečnosti neexistují (tj. nejsou fyzikálně zaznamenatelné), pak jde pouze o výsledek fantazie, nesprávného fungování mozku při různých chorobách, poškozeních nebo v krizovém stavu. Z nepřeberné řady vyznavačů této teorie zmiňme, poněkud zevšeobecňujíc, například pozitivistickou moderní medicínu. Průkopníky těchto myšlenek byli například ruský psycholog Ivan

---

⁵⁰ Úspěšné pokusy s hypnotizovanými osobami konal například již Jan Evangelista Purkyně, nejsou ovšem tak podrobně zdokumentovány. Hypnózou se zabýval i český badatel Karel Weinfurter, zvláště jeho stať o jasnovidnosti během somnambulního spánku koresponduje s Kafkovými výzkumy. Jak bylo ale uvedeno Kafka dosahoval mnohem pokročilejších výsledků. (WEINFURTER, K.: *Hypnosa a sugesce*, s.159 – 170)

Petrovič Pavlov (1849 –1936),⁵¹ nebo český psychiatr Vladimír Vondráček (1895 - 1978).

Vondráček ve svém přehledu „Slavných epileptiků“ uvádí například apoštola Pavla či Muhammada. O osvoboditelce Johance z Arku (1412 - 1431), která byla při svých vizích instruována, jak má z Francie vyhnat okupantská vojska Angličanů tvrdí: „Někteří považují Jeanne d'Arc za schizofreničku, jiní za hysteričku. Myslím, že šlo o epileptické vize. Svaté si nedovedla přivolat, a když potřebovala, aby jí poradili, nepřicházeli. Chovala se celkem adekvátně a z popisu nevyplývá nic schizofrenického.“⁵²

Je možné, že Vondráček tuší psychiatrickou pravdu, nemá ovšem odpověď na otázky, jak to, že se vize vesnické dívky Johanky vyplnily a jaký tedy měly smysl. Johanka odpovědi znala: „Vše, co jsem dobrého učinila pro Francii, učinila jsem na rozkaz Boha, jak mi bylo zvěstováno jeho anděli a svatými“.⁵³

Jinak řečeno psychiatrie možná správně diagnostikuje choroby, nemůže ovšem s konečnou platností rozhodnout, zda vize tvoří jen mozek, nebo zda přicházejí z „prostoru“. Můžeme se společně s americkým religionistou Eugenem C Bianchim ptát: „Jak odlišíme autentickou náboženskou zkušenost od magie, pověry a fanatismu? Pokoušíme-li si v této oblasti stanovit kritéria pro hodnocení subjektivních událostí, ukazuje se, že

---

⁵¹ LINHART, J.: *Učení I.P.Pavlova a psychologie*

⁵² VONDRÁČEK, V., HOLUB, F.: *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*, s. 259

⁵³ Tamtéž, s. 104

všechny testy jsou relativní a neúplné. Vnější projevy náboženského zážitku mohou být shodné s projevy šílenství.“⁵⁴

VÝZKUMY MOZKOVÉ AKTIVITY

Na poli transcendentním, tedy v problematice metafyzických zážitků, není v kompetenci vědy vyslovit definitivní závěr. V oblasti neurofyziologie však věda objevnými fakty přispívá k objasnění toho, co se děje s mozkem ve chvílích, kdy se do lidského vědomí prolamuje „prostor“. Extatické a parapsychické zážitky se objevují ve chvílích, kdy je silně utlumena aktivita mozkové kůry.

Změny aktivit mozkové kůry, neboli napětí mezi neurony, lze detekovat elektroencefalogramem. Lidský mozek vykazuje elektromagnetické vlnění různých frekvencí ve spektru od nuly do třiceti Herzů. Všeobecným konsensem bylo přijato rozklasifikování těchto frekvencí do čtyř hladin.⁵⁵

1) Hladina beta (13 – 30 Hz). Tato mozková aktivita signalizuje bdělost, pozornost a rychlé reakce.

2) Hladina alfa (8 – 13 Hz). Stav lehké relaxace, uvolnění, snění s otevřenými očima.

3) Hladina theta (4 – 8 Hz). V tomto rozmezí se lidský mozek pohybuje těsně před usnutím a při spánku. Probíhá hluboká relaxace.

4) Hladina delta (0 – 4 Hz) značí hluboký bezesný spánek.

---

⁵⁴ Bianchi, E.C. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 34

⁵⁵ FABER, J.: *EEG Atlas do kapsy*, s. 25

Východní mistři při školení v meditacích doporučují rezignaci na racionální myšlení,⁵⁶ tedy na hladinu beta, a vyzývají ke sledování vlastního nitra a sestupu do nevědomí. V padesátých a šedesátých letech minulého století probíhal výzkum mikroelektrické činnosti mozku u meditujících zen-buddhistických mnichů školy sótó, mimo jiné u nich objevil, „že se vlny alfa objevují už během půl druhé minuty od začátku meditace a přetrvávají i po jejím ukončení po dobu desítek sekund až několika minut. U nejzkušenějších mnichů byly zaznamenány i vlny théta, které se jinak vyskytují v první fázi spánku a poukazují na absenci bdělé myšlenkové aktivity. Za pomoci měření galvanické kožní odpovědi přitom bylo vyloučeno usnutí pokusné osoby.“⁵⁷ U jiných měření při sledování osob provádějících transcendentální meditaci podle gura Maharišiho Maheš Jógího (1913 – 2008) byla dokonce zjištěna i aktivita delta.⁵⁸

Mniši při meditacích dlí v extázi a nereagují na vnější podněty: „Mozek čtyř zkoumaných jogínů vykazoval alfa vlny i po té, co se ho experimentátoři snažili vyrušit pomocí akustických či světelných podnětů, dotekem horkou zkumavkou či ponořením rukou do vody o teplotě 4 °C na dobu 45-55 min. tento fenomén vešel ve známost jako vynechání alfa-blokace.“⁵⁹ Tato smyslová netečnost samozřejmě není typická pro všechny druhy meditace.

---

⁵⁶ Tuto techniku doporučoval například guru Osho (1931 – 1991) in ENROTH, R kol: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*, s. 40. Jako základní předpoklad meditace se také vine celou prací: FONTANA, D.: *Knihy meditačních technik*

⁵⁷ DUŠEK, P.: *Jak zkoumat meditaci*, s. 6

⁵⁸ FABER, J.: *Elektroencefalografie a psychofyziologie*, s. 148

⁵⁹ DUŠEK, P.: *Jak zkoumat meditaci*, s. 6

Fakt, že k vizím a vhlédům do „prostoru“ dochází při nízkých frekvencích aktivit mozkové kůry, by mohl dávat za pravdu jungiánskému tvrzení, že dítě se po svém narození probírá říše nevědomí v mateřském lůně⁶⁰ do stavu vědomí a uvědomění. Lidové tvrzení, že děti vidí anděly, by pak nemuselo být pouhou nadsázkou. „Každý člověk se vzdaluje od jednoty nediferenciovaného vědomí, jež je typické pro rané dětství (participation mystique prenatalního období a raného dětství), utváří se jeho specifická vědomá identita.“⁶¹

Nízké hodnoty aktivity mozkové kůry u dětí potvrzují měření elektroencefalogramu: „Od narození asi do 1. roku dítěte je v EEG patrná málo pravidelná delta aktivita o frekvenci 1 až 3 Hz (...) Asi od jednoho roku věku do tří let je dominantní theta rytmus o frekvenci 4 až 7 Hz.“⁶²

Francouzská filosofka Annick de Souzenelle se dokonce zaměřila na dobu před porodem a tvrdí, že: „Vývoj dítěte je ukončen v 6. měsíci. Ale co se odehrává během 7., 8., a 9. měsíce, symbolizuje celý život dítěte od jeho narození až do smrti.“⁶³

Její úvaha se zdá být potvrzována již zmíněným výzkumem Stanislava Grofa o předporodních dětských zážitcích v lůně. Nastiňme stručně obsah jeho čtyř „bazálních perinatálních matricí“ (BPM)⁶⁴.

---

⁶⁰ Bianchi, E.C. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 35

⁶¹ Tamtéž, s 32

⁶² FABER, J.: *Elektroencefalografie a psychofyziologie*, s. 13

⁶³ SOUZENELLE, A. *Symbolismus lidského těla*, s. 24

⁶⁴ např. in GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s 19 – 35

Pro první fázi BPM I, kterou Grof nazývá „amniotický vesmír“, je mimo jiné charakteristický i prožitek jednoty s kosmem či jeho částmi, představy ráje, vize božstev a démonů.

BPM II charakterizuje pohlčení kosmem a pocit uvěznění (no exit), vyhnání z ráje a prožitek pekla.

Při BPM III je signalizován zápas se smrtí a boj o znovuzrození,

BPM IV dovršuje a realizuje předchozí stupeň v prožitku smrti a znovuzrození.

Ve třetí osobě Grof popisuje svůj první zážitek z BPM I: „Cítil, že se vznáší v tekutině, jež obsahuje některé škodlivé látky, které také vnikaly do jeho těla pupeční šňůrou, a byl si jist, že všechny tyto látky jsou zhoubné a nepřátelské. Tyto škodliviny mohl i chuťově prožívat, a byla to zvláštní kombinace chuti jodové tinktury a dokládající se krve nebo zvětralého bujónu. Zatímco se toto vše odehrávalo, jeho dospělá část, ta část, která byla lékařsky vyškolená (...) pozorovala plod z objektivního odstupu.“⁶⁵. Po chvíli se prožitek plodu proměnil: „Na jedné úrovni byl stále plodem, prožívající nejvyšší dokonalost a blaženství dobrého lůna, nebo novorozencem splývajícím s výživným životodárným prsem. Na jiné úrovni se stával celým vesmírem. Byl svědkem úchvatné podívané makrokosmu s nespočty pulsujícími galaxiemi. Někdy stál mimo a sledoval tyto jevy jako divák, jindy se tím vším stával.“⁶⁶

Následující úryvek by měl vypovídat o vizích, kdy je mozková aktivita „stahována“ na minimum, snad úplně přerušena.

---

⁶⁵ GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 39n

⁶⁶ Tamtéž, s. 40

Slabinou citátu je, že pochází z bulvárního časopisu Fantastická Fakta a čerpá z blíže neoznačeného textu amerického spisovatele, filosofa a konspiračního badatele Roberta A. Wilsona (narozen 1932). Wilsonův zážitek odcitujeme i s těmito výhradami, pozoruhodně totiž koresponduje s dalšími výzkumy. Badatel prý experimentoval se zařízením NASA, které napomáhá měnit mozkové vlny:

„Když jsem se dostal do thety (...) ocitl jsem se ve stavu, jehož s obtížemi dosahuji při hluboké meditaci, kdy se vědomí ocitá ve stavu uvolněné pozornosti, ve stavu, který jeden zenový mistr popisuje: "Skoro jako běžný život, jenže půl metru nad zemí". Když jsem ubral ještě víc, prohloubila se uvolněnost. Ubylo i ostražitosti a já zjistil, že je těžké nedřímat: Zároveň jsem začal "vidět" průhledy jakéhosi psychodelického kaleidoskopu a moje ego se začalo trhat. Musel jsem si vzpomenout na tvrzení některých variant buddhismu, že člověk se reinkarnuje ("umírá a je znovuzrozen") tisíckrát za vteřinu.

Když jsem se dostal na úroveň 4 Hz, měl jsem klasický zážitek opuštění těla. Cítil jsem jak se mé vědomí koncentruje do jednoho bodu. Tento bod se dal do pohybu, nejprve opustil laboratoř, vznesl se nad Skalnaté hory, pak dál nad Severní pól, minul Island, snesl se k Irsku, kde si našel poloostrov Howth, tedy místo, kde většinu roku žiji.

Ta nejvíc vzrušující část mého (elektromagnetického) tripu však přišla poté, co jsem se opět vrátil do laboratoře. Mike Hercules totiž během mého prožitku opuštění těla pořizoval záznam EEG. Nebyly na něm žádné žádné beta, alfa, theta, ani

delta vlny – nebyly tam prostě žádné mozkové vlny. Asi tak jako, když (...) na monitorech svítí, "životní funkce přerušeny".⁶⁷

Podobné zážitky vykazují i lidé, kteří byli klinicky prohlášeni za mrtvé. Klinická smrt, respektive zážitky jedinců během ní budou v dalším textu rovněž zmíněny.

Na tomto místě dejme širší prostor hypnologovi Břetislavu Kafkovi, který tvrdil, že pro různé parapsychické pokusy jsou vhodné pouze někteří „fenomenální subjekti“,⁶⁸ kteří: „Musí mít schopnost dostat se do hlubšího spánku aspoň do třetího stupně, kdy se po probuzení už nemůže na nic upamatovat. Ještě vhodnější je stupeň čtvrtý (...) Pak jsou pokusy spolehlivé. (...) Tehdy člověk ztrácí svou vůli a ta musí být nahrazena vůlí hypnotizérovou: Čtvrtý stupeň je hluboký spánek (letargie) a vyznačuje se tím, že subjekt nevidí a neslyší jako za obyčejného hlubšího somnambulního spánku. Hlava padá, údy visí ochable. Neschopnost slyšet se vztahuje na celé okolí kromě hypnotizéra, kterého ihned slyší a kterému ihned rozumí.(...) Pohyby těla jsou na rozkaz ihned provedeny.“⁶⁹

Jak jsme již uvedli Kafka ve svých dílech bohužel neuvádí žádná vědecká měření, ve svém následujícím tvrzení se tak opírá o tvrzení zhypnotizovaného subjektu, který mu popisoval jak duchovním zrakem vidí činnost mozkové kůry dalšího citlivce v somnambulním spánku. Plastická výpověď citlivce by mohla popisovat to, co řečí Herzů zaznamenávají elektroencefalogramy: „Ve třetím a hlavně čtvrtém stupni hloubky spánku je již v útlumu celá kůra mozková, neurony mozkové kůry nemají už

---

⁶⁷ MÁTL, V.: *Surfeři na vlnách theta*, s. 22n

⁶⁸ KAFKA, B., *Parapsychologie*, s. 162

⁶⁹ KAFKA, B., *Parapsychologie*, s.164

sílu podráždit esplana⁷⁰ a učinit v nich zápis – odraz toho, co jsme v hypnóze s uspaným mluvili a konali. Tedy fyziologové, kteří tvrdí, že v hluboké hypnóze nespí celé naše vědomí, ale jen jeho určitá část, jsou na omylu.⁷¹

Kafka naznačuje nebezpečí těchto experimentů: „Hluboká hypnóza podvědomé činnosti je vyšším stavem duše přibližujícím se polovičnímu umírání. Stačí tento stav více prohloubit a může dojít odumření tkání, postupnému snižování tepů a i k odloučení těla od duše (jak se z neznalosti stalo při pokusech Mesmerovi) Pouze vírou v úspěch a silným sugestivním a magnetickým spojením s umírajícím subjektem se dá jeho život vrátit zpět a obnovit normální funkce těla. Podobnou zkušenost jsem i sám při pokusech zažil.“⁷²

Z vědeckých poznatků o vlastnostech lidské mozkové kůry, zdá se, vyplývá, že extatická a parapsychická potence je latentně přítomna v psychice každého člověka. Jung se domníval, že lidská duše neustále sní, tedy pohybuje se v říši nevědomí. Za bdělého stavu je ovšem toto „snění“ přehlušeno smyslovými vjemy a racionálním vědomím.⁷³

Změníme-li stav vědomí a „opustíme“ frekvenci beta, přicházejí v různé intenzitě ke slovu vjemy z „prostoru“.

---

⁷⁰ Kafkovo pojmenování pro paměťová centra – pozn. autor

⁷¹ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s 163

⁷² Tamtéž, s. 276

⁷³ Dokument České televize, Po hladině - Sny, 2008 ČR

2.6. ROZDĚLENÍ NÁBOŽENSTVÍ

Pohled tradičních náboženství na „prostor“ je velice rozmanitý, navíc i uvnitř jednotlivých náboženských proudů velmi nejednotný. Přesto se pokusíme o stručný přehled názorů, které nám pomohou v práci a poodhalí některé z tajů extatické a parapsychické problematiky.

Následující rozbory jednotlivých náboženských proudů by při podrobném zkoumání tématu mohly vydat na rozsáhlou encyklopedii, na tu ale přirozeně není místo, údaje proto nutně musí být zevšeobecňující. V textu jsem uvádím mnohá, nejen religionistům, všeobecně známá fakta, o nichž soudím, že nemusí být dokládána přesnými citacemi z vědecké literatury. Pro jejich ověření je možno nahlédnout do jakékoli encyklopedie náboženství.⁷⁴

Pro zjednodušení a ve shodě s religionisty rozdělíme náboženství do dvou základních skupin, navíc přidáme ještě třetí mezní:

- 1) Náboženství přirozená⁷⁵ nebo mystická zvaná též podle hlavní lokace východní jsou vlastně založená na extatických zážitcích, bádáních a zkušenostech jednotlivců.
- 2) Náboženství nadpřirozená, zjevená či prorocká neboli západní, zakotvená v posvátných (svatých) spisech, jejichž autory podle věřících inspiroval sám Bůh.

Na rozdíl od religionistického úzu, se domnívám, že pro přesnost, je toto rozdělení ještě nutno rozšířit o:

---

⁷⁴ Encyklopedické práce jsou uvedeny v Seznamu literatury

⁷⁵ SUDBRACK, J.: *Náboženská zkušenost a lidská duše*, s. 59

3) Nejisté případy, v nichž není jasné o jaký typ náboženství běží. Mezními případy jsou například Islám nebo mormonismus. Jejich věřící je považují za zjevená náboženství, z hlediska geneze jde ale spíše o extatická náboženství.

2.6.1. VÝCHODNÍ NÁBOŽENSTVÍ

Pojem východní náboženství obsahuje nepřehlednou rozsáhlou skupinu mnoha věrouk, zvláště religionisty uměle vytvořený pojem hinduismus zastřešuje stovky různorodých spirituálních proudů na Indickém subkontinentu.

Základovou deskou všech náboženství Východu (hinduismu, buddhismu a dalších) jsou námi zkoumané extatické a parapsychické zážitky. Jak uvádí již citovaný religionista Bianchi: „Velcí náboženští vůdcové měli schopnost svým následovníkům rozhodným způsobem předat svůj náhled na symbolickou zkušenost, kterou zakladatel náboženství prožíval ve svých snech a vidinách“.⁷⁶

Víra v klasickém smyslu slova, tak jak je vnímána v křesťanství, tedy spolehnutí se na Pravdy nedosažitelné rozumem a zpravidla ani přímým poznáním, na Východě neexistuje. Náboženské nauky hlásané duchovními mistry nebo zaznamenané v posvátných spisech, si každý věřící může potvrdit vlastní zkušeností například při intenzivních meditacích. Připomeňme si již citovaný Grofův popis vidin po aplikaci LSD: „Mnohé z popsaných prožitků se pozoruhodně podobaly

---

⁷⁶ Bianchi, E.C. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 27

prožitkům ze starých duchovních textů z východních kulturních tradicí“.⁷⁷

Zážitky Východních extatiků zpravidla nejprve vedou k polytheismu a na vyšším stupni k pantheismu. Bůh je neosobní, totožný s celou existencí, jejíž součástí je i příroda a vesmír. Podstatou všeho je Duch, hmota i tento svět, vnímané našimi smysly, jsou jen dočasnou iluzí zvanou „mája“. Úkolem člověka je prohlédnout a odhalit závoj máji, rozpoznat božskou podstatu lidské bytosti, vymanit se z řetězu reinkarnací a splynout s nejvyšším božstvím. Rozplynutí nebo vyvanutí (nirvana) do božského je spojeno s koncem převtělování se zánikem individuality.

Východnímu Bohu chybí atribut dokonalosti v křesťanském smyslu slova. Svět je Božím projevem, nikoli jeho stvořením. Spolu se světem se Bůh vyvíjí, chybí mu „osobnost“, nemůže být tedy dokonalý.

Na předpokladu, že každý má člověk božskou podstatu založili buddhisté svůj přístup k životu. Chtějí uvést do aktivity svou božskou podstatu, stát se „probuzenými“ tedy buddhy. Buddhismus tak vlastně není náboženstvím ale osobnostní terapií, která nedává definitivní odpověď na otázku existence Boha mimo člověka.

Myšlenkový rámec východních nauk je blízký Jungovým pracím: „Jen duší můžeme poznat, že na nás Bůh působí, ale nejsme schopni rozlišit, zdali toto působení pramení od Boha, nebo z nevědomí. Nejsme schopni rozpoznat, zdali Bůh a nevědomí jsou dvě odlišné skutečnosti. Obojí jsou hraniční pojmy pro transcendentální obsahy... Obraz Boha není identický

---

⁷⁷ GROF, S. BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s 22

s nevědomím jako takovým, ale s jeho určitým obsahem, konkrétně s archetypem bytostného Já. A od tohoto archetypu již obraz Boha nemůžeme empiricky odlišit.⁷⁸

Zajímavým výsledkem jogínských bádání při meditacích je objev kroniky lidstva či knihy života takzvané Akaši,⁷⁹ což v sanskrtu znamená tolik co „éter“ či „duch“. Akaša, přístupná pouze mimosmyslovému vnímání skýtá záznam celé historie vesmíru, životů všech lidí do všech podrobností, ale i symbolické obrazy. Charakteristika Akaši se pozoruhodně podobá Jungovu kolektivnímu nevědomí, částečně (ve své nesymbolické části) souhlasí i s Kafkovou protonací.

Na základě spirituálních bádání dochází Východ k myšlence reinkarnace. Stěhování duší je důsledkem karmy - zákona příčiny a důsledku, který předurčuje osud člověka

Jelikož nová náboženská hnutí vycházejí ve značné míře z osobních extatických zkušeností je, zdá se, přirozené, že docházejí k podobným závěrům jako východní přirozená náboženství. Výjimku zpravidla tvoří nová hnutí vycházející z křesťanských principů, která nad různé vize většinou staví autoritu Bible.

---

⁷⁸ Ulanovová A.B. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 44

⁷⁹ LEUENBERGER, H.-D.: *Co je to esoterika*, s. 140

2.6.2. ZÁPADNÍ NÁBOŽENSTVÍ

Do skupiny západních náboženství, zvaných též nadpřirozená, zjevená či prorocká, spadá judaismus a křesťanství. Religionisté⁸⁰ k této dvojici přiřazují i islám, jak jsme naznačili v kapitole „Rozdělení náboženství“ (2.5.), s tímto zařazením lze polemizovat, což vysvětlíme v kapitole 3.1.

2.6.2.1. JUDAISMUS

Náboženství židů jako první v historii vybočilo z řady mystických „pohanských“ náboženství. Židé v obklopení polytheistickými náboženstvími poprvé vyhlásili čistý monotheismus. Novum judaistických náboženských představ jsem se pokusil shrnout do třech základních tezí:

- 1) Existuje pouze jeden, svět zcela transcendující Bůh.
- 2) Bůh stvořil tento svět, stará se o něj a má s ním své záměry. Tedy existuje lineární čas a kauzalita.⁸¹
- 3) Člověk žije na tomto světě pouze jednou, reinkarnace neexistuje.

ŽIDOVSKÁ MYSTIKA

Jasně odlišující a vymezující rozdíl těchto teologických závěrů oproti názorům přirozených náboženství vyšel najevo, když se někteří židé vydali cestou extatických bádání. V některých okrajových skupinách židovské diaspory se tak

---

⁸⁰ PAVLINCOVÁ, H.: *Slovník. Judaismus. Křesťanství. Islám*

⁸¹ Ve východním a mytickém myšlení pracuje čas cyklický, tomuto tématu je věnována práce ELIADE, M.: *Mýtus o věčném návratu*. Projevuje se stále prolínání a opakování motivů (srovnání Jungovská synchronicita)

vytvořila gnose,⁸² jejíž učení je ale oproti judaismu obohaceno o motivy pocházející z křesťanského prostředí. Důležitější pro srovnávání naší práce je však poznatek, že gnostické názory zvláště radikálním odmítáním hmotného světa, vyznáváním božstva Člověk a polytheismem, velmi připomínají výše popsané Východní schéma.⁸³

Jiná část židovských učenců, která se nechala ovlivnit orientální gnosí, byli kabalisté. Ti do svého do svého náboženského poznávání rovněž zapojili mystická bádání, drželi se však více ortodoxního judaismu. Výsledný věroučný systém - kabala⁸⁴ - je jistě v mnoha směrech inspirující, ve svých důsledcích však přesto znamená jen další variaci přirozeného a mystického náboženství

1) Bůh ač stále jeden, zdá se, ztrácí svou dokonalost, neboť svět a vesmír je pouze jeden z jeho opakujících se stvořitelských vývojových experimentů.⁸⁵ Zároveň je ovšem dokonalost Boží v kabale hájena stvoření se nachází v oblasti „cimcum“ (kontrakce), kde Bůh se „stáhl ze sebe v sebe“.⁸⁶

2) Lineární čas sice existuje, ale jen v rámci pulsujícího vesmíru tedy jakéhosi stále se opakujícího se cyklu.⁸⁷

3) Kabala obnovila učení o reinkarnaci („gilgul“).⁸⁸

---

⁸² Obsáhle doloženo in POKORNÝ, P.: *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*, s. 52nn

⁸³ Srovnání POKORNÝ, P.: *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*, např. s. 123 - 126

⁸⁴ SADEK, V.: *Židovská mystika*, s. 45

⁸⁵ Informace z přednášek Židovská mystika Vladimíra Sadka na HTF UK ve školním roce 2005 – 2006.

Kabalistické vývojové etapy Vesmíru připomínají staroindické nauky o pěti vývojových rasách člověka in BLAVATSKÁ, H.P.: *Základy tajných nauk*

⁸⁶ SADEK, V.: *Židovská mystika*, s. 122 a 197n

⁸⁷ Tamtéž, s. 79n

2.6.2.2. KŘESŤANSTVÍ

Pohlédneme-li do základních textů křesťanství, tedy do evangelií, a budeme-li pátrat po tom, jaký pohled na extatické poznání hlásal Ježíš, budeme možná zprvu překvapeni. Jeho učení totiž nedává žádný explicitní pokyn k mysticismu, k vyhledávání spirituálních zážitků a ani se k nim nevyjadřuje. Jistě, existovaly a existují gnostické snahy o esoterisování textu Ježíšova poselství,⁸⁹ nyní se však držíme ortodoxně křesťanského pojetí.

Křesťany je Ježíš vnímán jako vtělený Bůh. Duch Boží se tedy plně manifestoval v hmotném světě, v člověku Ježíši, vzoru vši moudrosti a dokonalosti. Křesťané proto nemusejí hledat duchovní poznání a pravdu v meditacích (ve smyslu surfování po prostoru svého nevědomí), mají ji totiž neměně zaznamenanou v Bibli, především v evangeliích. V nich Ježíš vybízí ke specifické formě meditace ta má být směřována ovšem k Bohu a je zvána modlitbou. I prostřednictvím modlitby lze, coby sekundárního efektu, dosahovat extatických stavů a jevů, které jsme výše definovali jako parapsychické. Tyto dary jsou zaznamenány v životopisech mnoha světců, které zmíníme níže.

Ježíš velmi často hovořil v podobenstvích, která jsou charakterově blízka mýtu, vlastně celý jeho život se nápadně

---

⁸⁸ Tamtéž, s. 91nn

⁸⁹ této problematice věnována např. kniha POKORNÝ, P.: *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*

podobá mnoha mýtům⁹⁰ (Božský původ, narození z panny, zázraky, uzdravování, smrt Boha a vzkříšení), tedy universálním archetypálním příběhům vyvěrajícím z nevědomí, objevujících se v mnoha různých mytologiích. Někteří moderní (především protestantští) teologové se snaží tyto zázračné mýtické prvky odstranit či demytologizovat.⁹¹

Anglikánský teolog Clive Staples Lewis (1898 – 1963) naopak dokazuje důležitost mýtu pro křesťanství, zároveň ale podává vysvětlení proč křesťanství není náboženství založené na mystice: „V Kristu se mýtus stal skutečností“,⁹² a to ve chvíli panenského početí. „(Mýtus) není abstraktní jako pravda, ani není jako přímá zkušenost spojen s jednotlivostmi (...) stejně jako mýtus přesahuje myšlení, vtělení přesahuje mýtus. Srdcem křesťanství je mýtus, který se stal skutečností. Starý mýtus o umírajícím bohu, aniž by přestal být mýtem, sestupuje z nebe legendy a představivosti na zemi historie (...) tím, že se stal skutečností, nepřestal být mýtem; to je ten zázrak.“⁹³ Lewis zároveň vysvětluje, že mýtickým náboženstvím se člověk vlastně připravoval na křesťanské náboženství reality: „Nesmíme být zneklidněni paralelami s "pohanskými Kristy", mají zde být - bylo by pohoršením, kdyby nebyly“.⁹⁴

Podobný názor vyjádřil i teolog George Berger: „Ježíš vtělil ve svou smrt a své vzkříšení niternou zkušenost, která po staletí existovala v lidské duši, ale nikdy nepřekročila oblast snů.

---

⁹⁰ GRÜN, A.: Hlubinně psychologický výklad písma

⁹¹ BULTMANN, R.: *Ježíš Kristus a mytologie*

⁹² LEWIS, C.S.: *Bůh na lavici obžalovaných*, s. 44

⁹³ tamtéž, s. 40

⁹⁴ tamtéž, s. 41

Uvedl do života pozemský sen národů“.⁹⁵

Do řeči analytické psychologie převedl tato zjištění V. White: „Toto převedení odvěkého snu do skutečného života v psychologickém slovníku znamená, že nevědomá projekce je nyní odstraněna - je zniterněna, učiněna plně vědomou a záměrně *prožívána*, tedy již ne slepě, instinktivně, periodicky pouze *přehrávána*. Křesťanské spisy kladou důraz na toto "zniternění".“⁹⁶

KŘESŤANSKÁ MYSTIKA

Přístup tradičních křesťanských církví k mystice není jednotný a během historie se měnil. K současné situaci lze zjednodušeně lze říci, že zatímco evangelíci extatické poznání zpravidla odmítají jako nejisté,⁹⁷ katolíci opatrně rozlišují mezi jednotlivými případy a některé vize, pokud neodporují Písmu a tradici, označí za pravé a inspirující,⁹⁸ jedním dechem ovšem dodávají, že jsou pro víru nezávazné.

Příčina rozdílného posuzování vizionářství spočívá především v různém chápání dědičného hříchu. Provinění Adama a Evy protestanti považují za natolik fatální, že za jeho výsledkem pro člověka byla naprosto porušená lidská přirozenost a člověk nemůže v duchovní oblasti docházet k pravdivému poznání jinak, než skrze jediný zdroj pravdy - Písmo svaté (*sola scriptura*). Katolíci naproti tomu soudí, že po vině prarodičů v Ráji byla lidská přirozenost porušena jen částečně, člověku

---

⁹⁵ Berger, G in WHITE, V.: *Bůh a nevědomí*, s. 201

⁹⁶ WHITE, V., *Bůh a nevědomí*, s. 201

⁹⁷ například Karl Barth in HOLM, N.G.: *Úvod do psychologie náboženství*, s. 14

⁹⁸ Sborník *O soukromých zjeveních*, s 61nn

bylo ponecháno jasné myšlení, aby mohl rozvíjet pravdy obsažené v Písmu, což se ukazuje především v košaté věroučné tradici církve. „Pravdivá“ mystika tedy může existovat a být nápomocna.

Ve třetí kapitole Genesis⁹⁹ symbolicky popsany hřích prvních lidí se vztahuje k našemu tématu parapsychických a extatických jevů. Někteří křesťanští světci, ale také teologové se domnívají, že před neblahou konzumací jablka byl člověk přirozeně vybaven vlastnostmi, které dnes spadají do oblasti parapsychologie a mystiky. Středověká německá mystička sv. Hildegarda z Bingen (1098 – 1179) říká, že prapříčinou všech chorob je prvotní hřích člověka v Ráji: „Tím že překročil Boží příkaz, se člověk tělesně i duševně změnil... Když se Adam po překročení Božího příkazu stal hluchým a slepým (ve vztahu ke svému prorockému daru a jasnovidectví), tyto síly v něm odešly do nenávratna.“¹⁰⁰

Podobně soudil i sv. Tomáš Akvinský člověk v ráji měl dvojí poznání Boha, „jedno, skrze které poznával Boha jako andělě skrze vnitřní osvětlení, druhé, kterým poznával Boha, jakož i my, ze stvoření smysly poznatelného.“¹⁰¹

Také Lewis se domníval, že po té co proběhla evoluce a člověk získal svou nynější fyzickou podobu, „Bůh seslal na tento organismus, na jeho fyziologii i psychologii nový druh vědomí, které mohlo říci "já", které se mohlo na sebe dívat jako na objekt, které znalo Boha, které mohlo usoudit, co je pravda, krása a dobro, a co bylo tak nadčasové, že mohlo sledovat čas plynoucí do minulosti. Toto nové vědomí ovládlo a rozzářilo

---

⁹⁹ BIBLE, Gn. 3. kapitola

¹⁰⁰ SCHILLER, R.: *Svatá Hildegarda a její léčebné metody*, s. 12

¹⁰¹ ONDROUŠEK, A.: *Mystika*, s. 49

celý organismus, zaplavujíc každou jeho část plným světlem a nebylo omezené, tak jak je to u našeho vědomí na výběr těch pochodů, které se odehrávají pouze v jedné části, to je v mozku. Moderní jogínové tvrdí - ať právem, či neprávem, - že kontrolují ty pochody, které jsou pro nás téměř částí vnějšího světa, jako třeba trávení nebo krevní oběh. První člověk měl tuto moc naprosto zvládnutou. Jeho organické pochody poslouchaly zákony jeho vůle, ne zákony přírody. Jeho orgány posílaly své žádosti k rozdělovací ústředně ne proto, že to tak bylo zařízeno, ale protože tak vyvolil. Spánek pro něho neznamenal strnulost, kterou dnes procházíme my, ale volný a vědomý odpočinek - zůstával po celou dobu při vědomí, aby prožíval požitky a povinnost spánku. Jelikož pochody rozkladu a regenerace jeho tkání byly vědomé a poslušné toutéž měrou, nefantazírujeme pustě v předpokladu, že délka života byla značně odvislá od jeho libosti.¹⁰²

Uvedené teologické úvahy podporuje svým výzkumem Břetislav Kafka: „V somnambulním spánku, zvláště ve 4. stupni, lze probuditi a vyvolati mnohé překvapující schopnosti, což překvapuje u osob nedostatečného duševního vzdělání. Paprsky božského světla, toho světla, které dříve rozum úplně prozařovalo, zůstávaly v něm dosud. Mluví např. cizími jazyky a rozumí jim tak, že osoba jazyka tohoto znalá může se somnambulem rozprávěti a baviti se, tvoří obdivuhodné kresby, též vidí do času minulého (psychometrie), vidí předměty prostorově zahalené (kryproskopie), vycítí a zjeví nám

---

¹⁰² LEWIS, C.S.: *Problém bolesti*, s 50

myšlenky druhého (telepatie) vidí na velkou vzdálenost (jasnovidnost prostorová).“¹⁰³

Ztracené schopnosti člověka z Ráje Bůh může vrátit svým vyvoleným v pravé mystice. Již sv. Augustin (Augustinus Aurelius) a po něm scholastik Tomáš Akvinský rozdělovali mystiku (jasnovidnost) na nadpřirozenou a přirozenou.¹⁰⁴ Podle španělských katolických mystiků sv. Terezie z Avily a sv. Jana od Kříže ovšem skutečné mystické stavy: „nemůžeme vyvoditi nikdy svými vlastními silami, ani ne v nejnepatrnějším stupni a též ani ne na okamžik“.¹⁰⁵ Vše je pouze v kompetenci Boží milosti. Proto Jan od Kříže mohl napsat knihu „Temná noc“,¹⁰⁶ v níž líčí chvíle nejhlubší bezmocnosti a zkroušenosti, kdy mu bylo nazírání Boha „odebráno“.

Katolické nazírání mystiky je tedy odlišné od pojetí ostatních badatelů ve světě ducha, kteří mystické vize včetně (domnělého) nazírání Boha dosahují vlastními, dle některých kritiků démonickými tedy falešnými, silami.¹⁰⁷

Vysvětlení, že křesťanská mystika by mohla být jakousi kvalitativně vyšší, nadpřirozenou vrstvou mystiky, zatímco mystická a spirituální vidění vyvolaná různými lidskými aktivitami by byla mystikou přirozenou, odpovídá i výše popsanému rozdělení náboženství: zatímco křesťanství samo sebe vnímá jako nadpřirozené náboženství, zjevené člověku přímo Bohem, ostatní (východní) náboženství považuje za

---

¹⁰³ KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, s. 78

¹⁰⁴ HONERT, V.H.: *O budoucnosti katolické církve a konci světa*, s. 96n

¹⁰⁵ ONDROUŠEK, A.: *Mystika*, s. 21

¹⁰⁶ JAN OD KŘÍŽE, *Temná noc*

¹⁰⁷ HONERT, V.H.: *O budoucnosti katolické církve a konci světa*, s. 97

přirozená. Tento náboženský nárok není možno v praxi ověřit. Jelikož nadpřirozené nelze spoutat do přirozené diplomové práce, necháme otázku teorie dvou vrstev mystiky nezodpovězenou. Pojem „mystický“ budeme v textu nadále užívat ve významu, který jsme vymezili v úvodu, tedy přisoudíme jej zážitkům osob (mystiků), které se na „cestu do hlubin své duše“ vydaly systematickými a dlouhodobými, cvičeními, meditacemi a modlitbami.

Podobně uchopíme i problematiku křesťanských zázraků. Máme-li k nim přistupovat tak jako k jiným fenoménům popsaným v této práci, totiž důvěrou připustit, že se skutečně stávají, pak musíme konstatovat, že jejich realita většinou kvalitativně převyšuje rámec parapsychických jevů, které budeme popisovat.

Parapsychické události, které se projeví v hmotném smyslovém světě, jakoby se objevovaly spíše náhodně nebo jako přídavek individuálních duchovních cvičení. Podle uvedeného zjištění Kafky by měly být vlastně přirozenými vlastnostmi duše, které byly potlačeny. Vnějškově podobné zázraky patřící k životům svatých jsou většinou dokonalejší a bohatší o smysl, jde při nich totiž vždy o pomoc druhým, o uzdravení těla či o záchranu duše.

VLIV ĎÁBLA A POSEDLOST

Extatické vize vedoucí k závěrům neslučitelným s křesťanstvím nebo různé parapsychické jevy vysvětlují někteří křesťané jako klamavé působení zlého ducha nebo posedlost

d'áblem. Podobné názory lze vystopovat napříč celým spektrem křesťanstva.¹⁰⁸

Dle konfrontační teorie je každé jiné náboženství mimo křesťanství (a judaismus) nutně falešné a tudíž od Satana. Jiní bozi, rozmanitá zjevení či vize jsou pouze klamem, iluzí a lží, kterými d'ábel podvádí člověka a odvádí jej od Pravdy. Parapsychické – v tomto pojetí magické a okultní – schopnosti d'ábel propůjčuje svým, byť třeba nevědomým, služebníkům.

Když d'ábel v podobě hada oslovil Adama a Evu a prohlásil: „budete jako Bůh“,¹⁰⁹ odstartoval boj proti Stvořiteli, který vede dodnes. Hřích prvních lidí v Ráji se stále opakuje, nejprve ve východních a pohanských náboženstvích a v gnosi, později v čarodějnictví a magii, dále ve svobodném zednářství, spiritismu, okultismu, nejnověji pak a u východních guruů a v hnutí New Age. Tato satanská falešná náboženství hlásají pořád stejnou lež z Ráje: „Budete jako Bůh“ a tvrdí, že člověk Boha nepotřebuje, protože se může spasit vlastními silami, ať již meditacemi, askezí, gnosí – poznáním nebo (sebe)realizací. Člověk je tedy Bohem.

Bytostná existence d'ábla je dnes, zvláště v intelektuálním prostředí euro-amerických tradičních církví diskutována a zpochybňována.¹¹⁰ Mnozí katolíci i protestanti satana považují jen za staré pojmenování pro kdysi nevysvětlitelná psychická a psychosomatická onemocnění. Oficiální učení římskokatolické

---

¹⁰⁸ Např. ARNOLD, C.: *Síly temnoty*, GROOTHUIS, D.R.: *Tváří v tvář New Age*, MAHARAJ, R.R., HUNT D.: *Guru zemřel*, RUCKI, Š.: *Alternativní medicína - pomoc, nebo nebezpečí?*

¹⁰⁹ *Bible*, Genesis 3,5

¹¹⁰ této problematice je věnována například monografie: LYONS, A, *Satan tě chce*, nebo jedna kapitola in SUDBRACK, J.: *Náboženská zkušenost a lidská duše*, 87 - 103

církve ovšem říká, že ďábel je skutečnou osobou¹¹¹ a připouští i možnost posedlosti.¹¹² Podle některých exorcistů je mnoho psychických i somatických¹¹³ onemocnění pouze zdánlivých, nejsou způsobena nesprávným fungováním mozku a poškozením organismu, nýbrž působením démona.

Exorcisté svědčí o tom, jak demony posedlí například materializují nové předměty, hovoří starobylými jazyky, kterým se neučili nebo vládnou nadlidskou silou, jasnovidností, telekinezí či dokonce levitují.¹¹⁴ Tyto jevy nápadně připomínají parapsychické schopnosti o nichž budeme pojednávat níže.

Podobně jako u katolické mystiky a zázraků světců i zde necháme široce diskutovanou otázku existence ďábla a jeho vlivu v nekřesťanských náboženstvích, z důvodu nedostatečné kompetence, otevřenou.

2.7. SHRNU TÍ INFORMACÍ O „PROSTORU“

Ve stručném přehledu různých teorií „prostoru“ a přístupů k extatickým a parapsychickým zážitkům jsme se nejprve snažili poukázat na nedostatečnost teorie, že veškeré psychické a spirituální zážitky jsou pouze produktem hmoty, respektive nejdokonaleji organizované materie tedy lidského mozku.

Sledovali jsme výzkumy charakteru „prostoru“. Práce švýcarského badatele C.G.Junga i jeho následovníka

---

¹¹¹ *Katechismus katolické církve*, články 391 - 395

¹¹² např. AMORTH, G.: *Exorcisté a psychiatři*, PROJA, G.B.: *Lidé, démoni a exorcismy*

¹¹³ Démoni, dle exorcisty Vojtěcha Kodeta, dokáží imitovat fyzické nemoci, např. rakovinu. Informace zazněla na přednášce tohoto katolického kněze na HTF UK 6.5.2008.

¹¹⁴ např. AMORTH, G.: *Exorcisté a psychiatři*, PROJA, G.B.: *Lidé, démoni a exorcismy*

českoamerického psychiatra S.Grofa naznačily rozsah lidské psychiky, která je za bdělého stavu nevědomá. Závěry těchto psychologů více korespondovaly s myšlenkami, které přinášejí různé východní a gnostické náboženské proudy.¹¹⁵ Naopak experimenty českého hypnotizéra B. Kafky (který byl katolík) poukázaly na latentní potenciál lidské duše a spolu s teorií protonace dávaly za pravdu spíše západnímu, tedy židovskému a křesťanskému pojetí.

Pohled do aktivit mozku pomocí moderní techniky napověděl, že pokud je snížena či vyřazena aktivita kůry mohou se projevit extatické a paranormální jevy. Zdá se pravděpodobné, že záleží na stupni utlumení aktivit mozkové kůry. Čím „pomalejší“ hladiny EEG (theta, delta) vizionář dosahuje, tím se snižuje pravděpodobnost, že by do vizí vstupoval svým vlastním rozumem a fantazií a ovlivňoval tak jejich obsah.

Při zkoumání východních a západních náboženských názorů jsme došli k mnoha podstatným rozdílům v jejich pojetí transcendence. Nejzásadnější odlišnosti se pokusíme shrnout do dvou bodů: pohled na Boha a na člověka.

1) Rozdílné pojetí Boha

Vize východních extatiků nejprve naznačují existenci mnoha bohů a démonů – polytheismus, ten pak ústí v zastřešující pohled, že bohové jsou pouze odlesky (manifestacemi) jednoho Boha, vše – duchovní i hmotné - je jedním Bohem, tedy v pantheismus. Z jednoduché logické úvahy, že se všeobsahující Bůh pantheismu vyvíjí společně se svou hmotnou

---

¹¹⁵ MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 130, POKORNÝ, P.: *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*, s. 189

iluzí (již popsanou mají), kterou produkuje. Proto je podřízen času a změně, z čehož plyne jeho nedokonalost. Bůh Východu není osobou, ale jakýmsi nezměrným proudem energie a potenciality.

Učení judaismu a křesťanství se obsahově liší od spirituálního a mystického bádání. To ovšem neznamená, že neexistuje pravdivá mystika, židé a křesťané věří, že jim klíč či kritérium pro pravé poznání byl zjeven přímo od Boha a je kodifikován ve svatých písmech Bible a v životě Ježíše Krista.¹¹⁶ Jak vystihl Bianchi: „Rozdíl mezi západním náboženstvím a jungovskou psychologií (i východním náboženstvím – pozn. autor) osvětlí další analogie. Teologové se snažili vyhnout panteismu tím, že rozlišovali mezi přebýváním Boha v člověku a lidskou existencí. Mystická tradice svým důrazem na sjednocení tento rozdíl a s ním spojený dualismus stírá. Orientace západní teologie se snaží zachovat jak transcendenci Boha, tak jedinečnost každé osobnosti.“¹¹⁷

Svět i hmota jsou skutečné, svou existencí a podstatou zcela závislé na Bohu, nejsou však Bohem. Své stvoření Bůh zcela transcenduje, není na něm závislý, je mimo čas, prostor i hmotu. Je absolutní neměnnou osobou, individualitou.

2) Rozdílné pojetí člověka

Z východního pantheistického pojetí světa vede přímá cesta k poznání, že i člověk je Bohem. Během řetězu převtělování si musí svou božskost vlastními silami uvědomit. Až se takto „probudí“ splyne s Bohem a ztratí svou domnělou individualitu.

---

¹¹⁶ Pro židy je závazný samozřejmě pouze Starý Zákon.

¹¹⁷ Bianchi, E.C. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 33n

Západní náboženství hlásá, že člověk není Bohem, nýbrž pouze jeho obrazem. Každý lidský jedinec je individualitou, která nezaniká. Křesťanské církve odmítají teorii reinkarnace na základě jediné a definitivní Kristovy vykupitelské oběti.

Pohled křesťanů na východní nauky je různorodý. Do spektra patří jak jejich tolerance - „Pro křesťana není moudrost Východu nepravdivá, ale pouze neúplná“,¹¹⁸ tak přesvědčení, že pocházejí od d'ábla - domnívá-li se někdo, že je Bohem, že se může spasit vlastními silami a Kristus je tedy zbytečný, musí být oklamáván démony.

Stejně spektrum pohledů, od hledání společné inspirace po odmítání, aplikují křesťané i na jungiánskou školu, která nepotřebuje transcendingícího Boha a hledá jej v člověku. „V náboženské nauce jsou například inspirace, vnitřní hlas, zjevení, to jest nové porozumění či osvícení, vysvětlovány jako pocházející od bytosti – Boha nebo ducha – mimo člověka. Přestože analytičtí psychologové zážitky tohoto typu neodmítají a nepovažují za nepravdivé, nepřipisují je bytosti mimo člověka, nýbrž je pokládají spíše za projevy nevědomí, tj. objektivní psychiky.“¹¹⁹

Někteří křesťané považují také všechny parapsychické jevy (včetně Kafkových pokusů) za projevy démonů. Výjimku podle nich tvoří pouze Boží milostí působená pravá mystika a zázraky.

---

¹¹⁸ Vandermeersch, P. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 131

¹¹⁹ Hardingová in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 19

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1.

IMPULSY PRO ZAKLÁDÁNÍ NOVÝCH NÁBOŽENSTVÍ

První impulsy k ustanovení nové náboženské nauky pocházejí zpravidla od jednotlivce, který (se domnívá, že) přináší nové ideje a pravdivé poznání věcí duchovních. Zakladatelská aktivita může pramenit v zásadě ze tří inspiračních zdrojů (případně z jejich kombinace):

- 1) Racionální závěr o nutnosti nové náboženské cesty nebo reformátorská snaha
- 2) Metafyzické a extatické zkušenosti nebo parapsychické schopnosti
- 3) Hmotný zájem - záměrné zneužití náboženských potřeb ostatních k vlastnímu obohacení.

Pro naše zkoumání jsou nejdůležitější vůdcové odpovídající druhému typu, tedy ti, jejichž inspiračními zdroji jsou spirituální či mystické zážitky (ve významu, který jsme vymezili v úvodu).

V extatických stavech dosahují vizionáři rozmanitou, širokou, nepřehlednou škálu různých individuálních a tedy subjektivních zážitků s „prostorem“. Uchopení jejich vizí do několika bodů na omezeném prostoru naší práce musí být nutně zevšeobecňující. přesto se pokusme o jejich shrnutí a porovnání. Spektrum geneze nových náboženských hnutí se jeví nejjednodušší rozdělit podle charakteru extatických zážitků, které formovaly zakladatele jednotlivých proudů. Jejich zkušenosti lze vystihnout ve třech základních schématech:

- 1) budoucímu vůdci nového náboženského proudu se zjeví duchovní bytost, která jej pověří a instruuje v dalším postupu.
- 2) budoucí zakladatel prožije bezprostřední duchovní osvětlení, ať již spirituální či mystické, které mu odhalí „Pravdu“ o duchovním světě, poté se cítí být vyvolen a povolán vést a učit ostatní.
- 3) jedinec, jenž založí nové náboženství má, nebo se domnívá, že má paranormální (léčitelské, vizionářské, jasnovidcké) schopnosti, které mohou pomoci ostatním.

Tyto charakteristiky a se v náboženské praxi často prolínají, někteří duchovní vůdcové tvrdí, že jejich autorita pochází ze všech tři zdrojů. V dalším textu budeme uvádět i ilustrativní případy, které spadají do výše uvedených kategorií zážitků, a přesto extatik nezakládal nové náboženství. Jde například o věštce, jasnovidce či léčitele.

V následující části práce uvedeme v Úvodu avízované srovnání jednotlivých náboženských doktrín a poukážeme na jejich vzájemnou neslučitelnost.

3.2. ZJEVENÍ OD DUCHOVNÍCH BYTOSTÍ

Budoucímu vůdci nového náboženského proudu se zjeví duchovní bytost, která jej pověří a instruuje v dalším postupu.

Setkání s duchovními bytostmi, které se vyskytují v „prostoru“ je běžnou zkušeností prakticky všech vizionářů

pobývajících delší dobu v této dimenzi. Teolog James W. Sire ve své stati o New Age uvádí, že „tuto říši zřejmě obývají zvláštní bytosti. Kromě toho co pokládá za sebe samu a ostatní lidi v jejím životě, vidí Shirley MacLaineová¹²⁰ ještě své Vyšší Já – osobu "v podobě hodně vysoké, nesmírně sebejisté, téměř hermafroditické lidské bytosti". Tato postava se stává jejím průvodcem a vykladačem jejich zkušeností. Carlos Castaneda¹²¹ se setkává s "cizinci", "pomocníky", "strážci" a "nočními bytostmi".¹²² Své zkušenosti po aplikaci LSD popsal spisovatel John Lilly : „...narazil jsem na dva průvodce... Snad jsou to bytosti jiných prostorů, jiných světů, než je naše běžná zkušenost... Mohou to být představitelé nějaké skryté tajemné školy... Mohou to být příslušníci civilizace, která je ve vývoji třeba o sto tisíc let před námi. Snad působí jako sladění dvou komunikačních sítí civilizace, která je ve vývoji daleko před námi a která šíří informace po celé galaxii.“¹²³

I práce Carla Gustava Junga vycházela, jak sám uvedl, především z jeho extatických zkušeností. Již roku 1916 vydal knihu *Septem Sermones ad Mortuos* (Sedm kázání mrtvým), ke které byl inspirován svým duchovním vůdcem. Jung v ní popsal, jak prolomil hranice do světa změněného vědomí. V tomto prostoru pak komunikoval s duchovní bytostí, která se mu představila jako Basilides, gnostik z Alexandrie.¹²⁴ Dalším „spirituálním“ pomocníkem, který zásadně ovlivnil Jungovo

---

¹²⁰ Americká herečka, přední propagátorka New Age

¹²¹ Spisovatel propagující šamanismus

¹²² SIRE, J.W.: *Za novými světy*, s. 114

¹²³ Tamtéž s. 120

¹²⁴ Gnostik tohoto jména skutečně působil v Alexandrii na počátku 2. století po Kristu (POKORNÝ, P.: *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*, s. 132nn)

dílo, byl duchovní rádce jménem Filemon. Vedl ho a radil mu v jeho bádání. Jung ke sklonku svého života uvedl, že většina jeho objevné a kreativní práce vznikla jen díky jeho spojení s Filomenem.¹²⁵ Jung, na rozdíl od mnoha vizionářů, využil informace, které takto získal, aniž by si přestal uvědomovat, že popisují symbolické a mýtické aspekty lidské psychiky.

Ze setkání s duchovní bytostí čerpal i satanista a mág, zakladatel mezinárodní okultní lóže Ordo Templi Orientalis (O.T.O.) Aleister Crowley (1875 – 1947). Při pobytu v Káhiře roku 1904 upadl do transu a jeho „vyšší génus“, bytost či duch jménem Aiwass mu nadiktoval „Knihu zákona“, na jejímž základě se pak Crowley cítil být povolán zničit křesťanství.¹²⁶

Ač islám není novým náboženstvím byl již v této práci zmíněn jako světové náboženství nejistého původu, což je zapotřebí dovysvětlit. Informace reprodukované v Koránu obdržel Muhammad při mnoha zjeveních duchovní bytosti – anděla Džibríla.¹²⁷ Islám lze proto zařadit do skupiny mystických náboženství, jelikož ale zároveň přejal mnoho prvků západních náboženství, zůstává na pomezí religionistického rozdělení.

Můžeme zprávy a instrukce od „duchovních bytostí“ skutečně považovat spolehlivé a pravdivé? Nelze vyloučit, že v některých případech vizionář dostává správné a hodnotné zprávy, velmi často lze ale dokázat opak. V řadě extatických

---

¹²⁵ GROF, S, *Holotropní vědomí*, s. 86, 87, 148

¹²⁶ Lehce odlišné verze nalezneme in LEUENBERGER, H.-D.: *Co je to esoterika*, s. 101 a CAVENDISH, R.: *Dějiny magie*, s. 180

¹²⁷ Arabská forma hebrejského jména Gabriel, např. in VOJTÍŠEK, Z., *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 301

viděních duchovních bytostí silně působí ego a fantazie vizionáře, dochází k vizualizacím, tedy k aktivnímu vyvolání chtěné vidiny. Jak se pokusíme doložit konkrétními případy, zdá se, že stejně tak jako „prostor“ může různými technikami nebo zcela nečekaně vstupovat do našeho vědomí, může také naše vůle a přání ovlivňovat projev „prostoru“.

Pro zřejmou ilustraci nespolehlivosti poselství pocházejících od duchovní bytosti lze použít srovnání geneze několika náboženských proudů, které se odvolávají na úvodní zjevení a pověření od „Ježíše“. Mezi mnoha takovými vizionáři vynikli například Joseph Smith – zakladatel Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, tedy mormonů, Sun Myung Moon, vůdce Církve sjednocení nebo nověji Federace rodin za mír ve světě a také Gabriele Witteková – iniciátorka prakřesťanů z Universálního života.

JOSEPH SMITH

Na čtrnáctiletého amerického chlapce Josepha Smithe (1805 – 1844) „dolehla silná touha připojit se k nějaké církvi“. Zmaten z hádek mezi kazateli a nedokázal si vybrat tu pravou. Při modlitbě v lese se mu zjevili Bůh a Ježíš a instruovali jej, aby se nepřipojoval k žádné z nich, „poněvadž nemají pravdu, jejich nauky jsou opovržením hodné a učitelé, kteří je hlásají, jsou falešní proroci“.¹²⁸ Smithovi se pak začala pravidelně zjevovat duchovní bytost (anděl) Moroni a zasvěcovala jej do pravdy. V roce 1827 Moroni předal Josephovi po staletí ukryté zlaté desky, na nichž byla v reformované egyptštině popsána předkolumbovská historie Ameriky. Smith, dle oficiální

---

¹²⁸ *Stručná historie Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů*, s. 9

církevní verze, text přeložil pomocí kouzelných kamenů (brýlí) Urim a Thumim, v prý nichž pod hieroglyfy viděl anglický překlad. Knihu pojmenoval podle jejího autora, kronikáře Mormona žijícího v 5. století po Kristu.¹²⁹

Několikasetstránková publikace líčí, jak se již v 6. století před Kristem židé přeplavili díky zázračnému kompasu „liahoně“ přes oceán a zalidnili celý kontinent. Mimo líčení bojů mezi židovskými, to jest indiánskými kmeny,¹³⁰ je nejdůležitější pasáží knihy evangelizační návštěva vzkříšeného Ježíše v Americe.¹³¹

Na tomto místě je třeba uvést, že tato „historická“ látka knihy nemá žádnou oporu v archeologických důkazech. Pro téma naší práce jsou však ještě závažnější mnohé pochybnosti okolo vzniku textu. Již existence zlatých desek není spolehlivě doložena, Moroni si je totiž po dokončení překladu údajně odnesl a několik málo svědků, kteří je měli vidět, nebylo jednotných. Další důvody k obezřetnosti budí obsah knihy, podle protestantského teologa Donald S. Tinglea. mohla vzniknout „na základě nevydané novely o původu amerických Indiánů od S. Spauldinga, jejíž rukopis ukradl sazeč tiskárny Sidney Rigdon a později pomáhal při tvorbě Smithovi“. Mimo toto pravděpodobné řešení Tingle jmenuje ještě tři tituly, jimiž se mohl Smith inspirovat.¹³²

Zarážející svým obsahem je i součást dalšího mormonského posvátného spisu „Drahocenná perla“ - *Knihy Abrahama*. Jde

---

¹²⁹ shrnutí knihy *Naše dědictví* a rozhovorů autora práce s mormony

¹³⁰ V mormonském pojetí jsou indiáni, židovští imigranti

¹³¹ *Knihy Mormon*, 3.kniha Nefi

¹³² Tingle, D. in ENROTH, R. kol.: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*, s. 104n

o překlad egyptských papyrů, které jsou na rozdíl od zlatých desek k dispozici. Zatímco Smith hieroglyfy pomocí kouzelných brýlí dešifroval jako Knihu Abrahamovu, moderní egyptologové papyry po jejich znovuobjevení v roce 1967 překládají jako pohřební „knihu dýchání. Na základě jeho srovnávacího rozboru lze konstatovat, že Smithův „překlad“ nemá vůbec nic společného s tímto textem na papyrech, pokud ovšem nepřijmeme mormonskou teorii, že Joseph podal význam textu duchovně a správněji.¹³³

Je tedy Smith usvědčeným podvodníkem, nebo při transu v brýlích skutečně viděl obsahově zcela nesouvisející a zjevený text? Nechme tuto otázku otevřenou. Zmiňme ale také podezřelou skutečnost, že zjevení, pokud nějaká skutečně probíhala, přicházela Smithovi jako na zavolanou. Když byl roku 1843 usvědčen z mnohoženství a hrozil mu rozpad manželství, přišlo od Boha zjevení o „novém a věčném nařízení“ polygamie,¹³⁴ bez níž není spása. Joseph tak opodstatnil nevěru manželce Emmě slovem Božím: „Necht' se moje služebnice Emma Smithová podrobí přijmout všechny ty, které jsem dal svému služebníku Josephovi... Neboť Já jsem Pán, tvůj Bůh, a mého hlasu máte býti poslušni ...nařizuji své služebnici Emmě Smithové, aby nadále žila se svým manželem... zničím ji, nevytrvá-li v mém zákonu... dostane-li se mu tímto zákonem deseti panen, nemůže spáchat manželský

---

¹³³ celá problematika podrobně popsána in NOVOTNÝ, T.: *Písma mormonů Kniha Abrahamova*

¹³⁴ polygamie byla roku 1890 kvůli přijetí Utahu do Severoamerické unie oficiálně zrušena Manifestem proroka Wilforda Woodruffa *Drahocenná perla, Kniha Nauk a Smluv*, s. 226

přestupek“.¹³⁵ Přitom před několika lety Smith v Knize Mormon polygamií zavrhl.

Pro porovnání s jinými věroukami ještě stručně doplníme obsah *Drahocenné perly*. Kdysi žil ve vesmíru člověk jménem Elohim, jenž se za vzorné chování stal Bohem. S nebeskými ženami Bůh, který má dokonalé tělo z masa a kostí,¹³⁶ zplodil na hvězdě Kolob duše všech lidí. Pak svolal konferenci o stvoření Země, kam se budou duše inkarnovat. Došlo ke sporu jeho dvou nejstarších synů. Satan (Lucifer) chtěl lidem na Zemi vládnout a dobro jim vnutit, Ježíš navrhoval pro člověka svobodnou vůli. Při hlasování duší se rozhodlo pro Ježíše. Jeho bratra Lucifera to rozzlobilo natolik, že se stal děblem a svedl třetinu duší. Duše, které byly ve sporu neutrální se za trest na Zemi rodí jako černoši. V určený čas Bůh Elohim osobně navštívil Pannu Marii, aby sexuálně počal Ježíše. Ten se narodil v Jeruzalémě, později žil se třemi ženami a měl mnoho dětí. Mezi jeho potomky se počítal i Smith.¹³⁷

Luciferova role v mormonismu knihou *Abrahamovou* nekončí. Smith, jenž byl svobodným zednářem, zavedl do tajných zasvěcovacích obřadů v mormonských chrámech rituály velmi podobné těm, které znal z tohoto uzavřeného hnutí. V americkém dokumentu *Tvůrci boha*¹³⁸ odtajnil obřady Ed Decker, bývalý starší mormonské církve. Za hlavního okultního instruktora označil právě Lucifera (samořejmě v zastoupení mormonského kněze), jenž, dle mormonů i zednářů, Adama a Evu v ráji naučil, jak se stát Bohy. Novic v podzemí chrámu

---

¹³⁵ *Drahocenná perla, Kniha Nauk a Smluv*, oddíl 132, s.211

¹³⁶ Tamtéž oddíl, 130, 22, s. 206

¹³⁷ *The God Makers, Ed Decker and Jeremiah Films, 1982 USA*

¹³⁸ *The God Makers, Ed Decker and Jeremiah Films, 1982 USA*

svlečený donaha dostane jen lehké pončo a je obřadně omýván, pomazáván a žehnán. Pak obdrží symbol luciferské moci - zelenou zástěru, značící fíkový list z ráje - a posvátné magické spodní prádlo garment. Decker, který byl těmto rituálům v podzemí mormonských chrámů mnohokrát přítomen, tvrdí, že se během nich zjevují různé přízraky. Nejčastěji se tak děje při křtech mrtvých, Decker hovoří o nekromantii - vyvolávání zemřelých.¹³⁹

Zdá se, že Smithovo náboženství vzniklo nejen na základě fantazie, přinejmenším okultní úkazy v chrámech ukazují, že v náboženské praxi mormonismu existuje potenciál pro vyvolávání extatických zážitků.

SUN MYUNG MOON

Korejci Sun Myung Moonovi (1920) se dostalo první vize prakticky ve stejném věku a za stejných okolností jako Smithovi. Když se jako patnáctiletý chlapec o velikonočním pondělí roku 1935 intenzivně modlil v přírodě, zjevil se mu Ježíš a pravil: „Má mise zbudování Božího království na zemi se neuskutečnila, mou touhou je, abys Ty tuto misi dokončil“.¹⁴⁰ Po krátkém zvážení všech okolností Moon s pověřením souhlasil. Po několik desetiletí pak putoval duchovním světem, aby našel nejvyšší Pravdu. Podstoupil nejtěžší zkoušky a nejkrutější utrpení, sám bojoval proti miliónům ďáblů a porazil je.¹⁴¹ Odhalené skutečnosti se ukázaly být natolik překvapujícími, že je duchovní velikáni (Ježíš, Buddha, Konfucius) ani sám Bůh neuznali. Moon však stál

---

¹³⁹ shrnutí dokumentu Tvůrci boha

¹⁴⁰ *Father's Course for 21 day (7 day) seminars*, s. 4

¹⁴¹ MOON, S.M.: *Boží Princip*, s. 11

pevně na svém, teprve po třetím slyšení Bůh potvrdil, že našel Pravdu, a všichni jeho dřívější oponenti se mu poklonili a podřídili. Byl uznán jako duchovní „vítěz univerza a pán stvoření“.¹⁴²

Své, jak sám soudí, převratné objevy shrnul Moon počátkem padesátých let do věroučné knihy *Boží Princip*¹⁴³ a 1. května 1954 v Soulu založil Sdružení Ducha svatého pro sjednocení světového křesťanství, zkráceně Církev Sjednocení. Křesťanství, které mělo být dovršením nadějí judaismu, pomalu dohrává svou roli, moonisté (následovníci Moona) považují své náboženství za završení všech náboženství včetně křesťanství.

Podle Principu se Božím představám zpronevěřili už první lidé v ráji. Eva nejprve duchovně smilnila se Satanem, uvědomila si svůj hřích a chtěla jej napravit fyzickým stykem s Adamem, z něhož se narodil Kain. Skrze tato pochybení všichni lidé zdělili falešnou rodovou (krevní) linii. Tento hřích mohl zahladit Ježíš – Druhý Adam. Podle Moona není Ježíš synem Božím, jeho otcem je Zachariáš manžel Alžběty, kterou Marie navštívila.¹⁴⁴ Aby Ježíš mohl spasit lidstvo potřeboval najít pravou nevěstu, založit pravou rodinu a napravit chyby Adama a Evy. Nepodařilo se, pod tlakem okolností se pak rozhodl nechat se ukřižovat a spasit svět alespoň duchovně. Celá staletí Bůh trpěl a čekal na vhodného člověka, který by mohl být Třetím Adamem. Vhodný adept na mesiášskou roli se podle složitých výpočtů Principu měl narodit v Koreji někdy mezi roky 1917-1930.¹⁴⁵ Ježíš svou důvěru vložil v mladého Moona

---

¹⁴² shrnutí informací z *Father's Course for 21 day (7 day) seminars*

¹⁴³ MOON, S.M.: *Boží Princip*

¹⁴⁴ *Bible*, Lk. 1,40

¹⁴⁵ MOON, S.M.: *Boží Princip*, s. 361 - 389

a ten nezklamal, jeho pravou manželkou se stala o jedenadvacet let mladší Hak Ja Han, která mu povila pravých třináct dětí. Praví rodiče (manželé Moonovi) žehnají při hromadných svatbách dalším a tak tvoří nové pravé rodiny nový mesiáš. Moon tak spasil lidstvo i fyzicky.

Moonovo hnutí na Západě expandovalo především v sedmdesátých a osmdesátých letech.¹⁴⁶ Úspěch zaznamenalo i po pádu železné opony v postkomunistických zemích východní Evropy. Očekávání věřících byla ohromná, mesiáš Moon se měl stát světovládcem a sjednotitelem všech. Celé lidstvo mělo hovořit korejsky a mělo se dobrovolně podřídit ideologii godismu, česky bohismu, tedy v teokracii.

S novým tisíciletím se v hnutí projevila stagnace, naděje a předpovědi Moona se ukázaly jako liché. Věrouka bývalé Církve sjednocení se postupně proměnila: Moonovy ambice se v plné šíři naplní až na onom světě.¹⁴⁷ Aktuálně moonisté tvrdí, že zde na Zemi nezklamal jejich mesiáš, ale jeho věřící i celé lidstvo.¹⁴⁸

GABRIELE WITTEKOVÁ

Němka Gabriele Witteková (1933) komunikuje od roku 1975 s duchem - učitelem bratrem Emanuelem a s andělem Liobanim. Od roku 1977 se jí zjevuje i Ježíš, který jí předkládá skutečný význam Písma a vysvětluje principy fungování duchovního světa.¹⁴⁹ Witteková zvaná svými následovníky

---

¹⁴⁶ Moon se stal roku 1972 občanem USA

¹⁴⁷ Více v kapitole o parapsychických jevech 3.3.

¹⁴⁸ Z rozhovorů autora s moonisty

¹⁴⁹ VOJTÍŠEK, Z: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s.

Prorok, prorokyně, či Gábi roku 1985 založila hnutí „Universální život“, které také užívá názvu „Prakřesťané svazkové obce Nový Jeruzalém“.

Tradiční křesťanské církve, bývají v rétorice hnutí tvrdě napadány a označovány např. za Antikrista či nevěstku babylonskou, zcela totiž překroutily Ježíšovo poselství. Prakřesťané, navazují na to čemu údajně věřili raní křesťané.¹⁵⁰

Základem všeho bytí je prasíla ze dvou třetin pozitivní a z jedné negativní, z ní vychází Bůh - první a nejvyšší manifestace bytí. Bohu se vzepřel Satana, zvaný též Lucifer, byl proto svržen z duchovního světa do materie, a tak vznikla Země a lidé - padlé bytí.¹⁵¹ Naše Země je jediným místem, kde žijí hmotné bytosti (na jiných planetách žijí duše, ovšem bez těl), zároveň ale také nejvzdálenějším bodem od Boha v celém vesmíru. Nad ní se vrství astrální a očistné roviny, po nich následuje světelná zeď a za ní čistá nebesa. Každá planeta má sedm různých vibračních vrstev – oblastí pádu – které přecházejí jedna v druhou.¹⁵² Na zemi jsou přítomny všechny kategorie duchovního vývoje: jsou tu duše vzdálené od Boha, duše pokročilejší i bytosti světla, které se inkarovaly, aby pomohli padlým najít cestu domů.¹⁵³

Nejdůležitější inkarnovanou bytostí byl Ježíš, nestalo se tak ovšem z „nadpřirozeného zplození skrze Ducha svatého“, jak tvrdí křesťané.¹⁵⁴

---

¹⁵⁰ Informace z rozhovorů autora s prakřesťany

¹⁵¹ HAACK, F.W.: *Gabriele Witteks „Univerelles Leben“*, s. 22

¹⁵² *Přišel jsem – odkud? Odcházím – kam?* s. 42

¹⁵³ Tamtéž, s. 43

¹⁵⁴ *Mladistvý a Prorok*, s. 46

Při smrti na kříži Ježíš vložil do všech lidských duší spasitelské jiskřičky, aby všechny lidi, ale i démony včetně Satany, navrátil domů k Bohu. Prakřesťané nevěří „v místo, které je označováno jako peklo nebo věčné prokletí“.¹⁵⁵

Úkolem člověka je vystoupat sedmistupňovou vnitřní stezkou (po výše popsaných vibračních vrstvách), pomocí se meditace osvobodit od zátěže karmy a převtělování, v něž prakřesťané na rozdíl od křesťanů věří, a vstoupit k čistému světelnému bytí v nebi,¹⁵⁶ které bude doprovázeno kosmickým vědomím jedinců.

Witteková oznamuje, že svět čeká série katastrof, při nichž zemře mnoho lidí. Pak přijde tisíciletá říše společenství nový Jeruzalém. Tehdy se zjeví i duch Ježíše, prakřesťané totiž nevěří ve „zmrtvýchvstání masa“, tedy v tělesné vzkříšení Krista. V Boží říši na Zemi, v Kristově státě, vyroste splněním duchovních zákonů člověk Nové doby, mírumilovný, milosrdný a plný síly.¹⁵⁷

Z uvedených vzájemně se obsahově si protiřečících a vylučujících se příkladů je jasné, že tato tři zjevení „Ježíše“ nelze brát vážně, nebo přesněji, abychom byli logicky konsekventní, alespoň dva případy jsou falešné, jeden totiž může být pravdivý.

---

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ HAACK, F.W.: *Gabriele Witteks „Universelles Leben“*, s. 22

¹⁵⁷ *Přišel jsem – odkud? Odcházím – kam?*, s. 51

MIMOZEMŠŤANÉ

Další případ setkání s (duchovními) bytostmi přinášejí údajné kontakty mimozemšťany a s neidentifikovanými létajícími objekty, zkráceně UFO.¹⁵⁸

Mystické východní náboženství o existenci mimozemšťanů nepochybuje, Vědy popisují (duchovní) obyvatelstvo jiných planet i strukturu vesmíru, tak jak je jogíni viděli při svých extatických výletech. Například hnutí Haré Kršna, založené na staré indické filosofii, považuje lety amerických astronautů na Měsíc za „kolosální podvod“, protože „podle Véd má každá planeta určitou životní úroveň a atmosféru a nikdo se nemůže dostat z jedné planety¹⁵⁹ na druhou, aniž by k tomu byl způsobilý. To znamená, že když se někdo chce dostat například na Mars, musí se vzdát současného hrubého hmotného těla a získat jiné, které je vhodné pro život na určité planetě“.¹⁶⁰ Bhaktijogíni z hnutí Haré Kršna dávají před závěry „hmotné vědy“ přednost Védským písmům, protože ta se „nezakládají na smyslovém výzkumu“,¹⁶¹ ale „pocházejí od Boha, který není z tohoto hmotného světa“.¹⁶² Mystické poznání obsažené ve staré indické literatuře se liší od pozorování každého, byť amatérského astronoma: „Vědy říkají, že Měsíc je o 800 000 mílů (více než 1 milion km) dále od Země než Slunce“.¹⁶³

I starší evropská historie zná sledování neobvyklých létajících objektů, pozorování UFO a kontakty s mimozemšťany se však

---

¹⁵⁸ Zkratka z anglického Unidentified Flying Objects.

¹⁵⁹ Měsíc je Védami počítán za planetu

¹⁶⁰ SATSVARÚPA DÁSA GOSWÁMÍ: *Člověk na Měsíci*, s. 18

¹⁶¹ Tamtéž

¹⁶² Tamtéž

¹⁶³ Tamtéž

na Západě stala fenoménem až po druhé světové válce.¹⁶⁴ Z tisíců svědectví lze jistě většinu objasnit přirozeným způsobem (meteorologické jevy, letadla, balóny apod.), další případy jsou jen lži a výmysly, nezanedbatelné procento však tvoří doposud nevysvětlitelné případy.

S pozoruhodným vysvětlením pro některá pozorování létajících talířů a kontakty s „ufony“ přišel C. G. Jung ve své práci *Tajemno na obzoru*, v jejímž podtitulu nazval UFO moderním mýtem. Kruhové útvary (mandaly) v archetypálním nevědomí symbolizují dokonalost a celost, tedy vlastnosti, které člověka převyšují a patří do světa mýtu a náboženství. „Jenom to, co má naprostou převahu, bez ohledu na to, jakého výrazu to používá, může člověka vyzývat jako celek a přinutit jej, aby jako celost reagoval“, říká Jung a ve stejné úvaze doplňuje: „V náboženském zážitku se člověk setkává s duševní převahou Jiného.“¹⁶⁵

Neuchopitelnost a nepochopitelnost fenoménu UFO jsou vlastně náboženskými atributy. Jung vysvětluje jak přicházejí vize čočkovitých¹⁶⁶ létajících talířů, které mohou mít i kolektivní charakter: „Dostane-li archetyp díky časovým okolnostem a celkové psychické situaci dodatečný psychický

---

¹⁶⁴ PATROVSKÝ, V.: *Záhady létajících talířů*, s. 8 - 30

¹⁶⁵ JUNG, C. G.: *Tajemno na obzoru*, s. 55

¹⁶⁶ „Astronomické nebe je však ve skutečnosti vyplněn zejména čočkovitými aglomeracemi hvězd, galaxiemi, jejichž forma se shoduje s formou UFO. Vyslovený čočkovitý tvar UFO by snad mohl být pokládán za jakýsi ústupek výsledkům novějších astronomických výzkumů, protože pokud je mi známo, neexistují žádné starší tradice, jež by hovořily čočkovitým tvarem duše. Jde zde zřejmě o příklad modifikace starší tradice díky novějšímu přírůstku poznatků, tedy o jakési ovlivnění prapůvodního znázornění díky novým přírůstkům vědomí, podobně jako jsou v moderní době zvířata a nestvůry ve snech často nahrazovány automobily a letadly.“ in JUNG, C. G., *Tajemno na obzoru*, s. 42

náboj, nemůže být (...) přímo integrován do vědomí. Je spíše nucen k tomu, aby se projevil nepřímo, v podobě nějaké spontánní projekce. Projikovaný obraz se pak jeví jako zdánlivý fyzický fakt, který je nezávislý na individuální psýché a jejím stavu: kulatá celost mandaly se stává kosmickým dopravním prostředkem řízeným inteligentními bytostmi. Čočkovitá forma, kterou UFO většinou mají, je podporována okolností, že duševní celost má už od pradávna - jak potvrzují historická svědectví - určitou příbuznost s kosmem, pokud byla individuální duše pokládána za něco, co je "nebeského" původu."¹⁶⁷

VESMÍRNÍ LIDÉ

Budeme-li rozvíjet své úvahy ve směru Jungovy teorie, pak posádky z létajících talířů jsou vlastně mýtickými bohy, dobrými i zlými. V praxi „ufonáboženství“ vyznává například Ivo Aštar Benda (*1961)¹⁶⁸ a několik desítek jeho následovníků. Tento český kontaktér Vesmírných lidí¹⁶⁹, jak jsou nazýváni dobří jemnohmotní mimozemšťané¹⁷⁰ komunikuje s mimozemšťany od září 1997. Kontakt navazuje

---

¹⁶⁷ JUNG, C. G.: *Tajemno na obzoru*, s. 41

¹⁶⁸ Zprávy v následujících odstavcích o Vesmírných lidech byly čerpány z přednášky Iva Bendy konané 15.ledna 2005 v Kulturním domě Vltavská v pražských Holešovicích a z rozhovorů autora s kontaktéry. Informace je možno dohledávat na www.vesmirni-lide.cz (12.5.2008)

¹⁶⁹ Tohoto označení pravděpodobně poprvé užil George Adamski, který byl mimozemšťany kontaktován počátkem 50. let 20. století (HESEMANN, E.: *UFO: Kontakty*, s. 36n)

¹⁷⁰ Hrubohmotnější mimozemšťané, nazývaní ještírci nebo nověji ještěři, jsou dle Iva A. Bendy všichni, kdož se nepřátelsky staví k aktivitám vesmírných lidí, tedy jak „nevěřící“ lidé, tak „ufoni“.

po prosbě ke Stvořiteli skrze duchovní srdeční čakru. Za téměř jedenáct let Benda nashromáždil úctyhodné množství informací¹⁷¹, popisuje doslova celý vesmír. „Prapodivné pekelné technologie“, jak se vyjádřil na adresu NASA, zkoumající hrubohmotný vesmír, ovšem tyto jemnohmotné skutečnosti nikdy nezaregistrují.

Celá Země je dle Bendy v ohrožení apokalyptických rozměrů. Negativní bytosti - ještírce¹⁷² - ovlivňují politiky tohoto světa a šíří mezi lidmi nesvobodu – dříve pomocí válek a totalitních států, dnes především prostřednictvím čipové totality. Zlé síly ovládají z více než 90 procent myšlení drtivé většiny populace. Špatná energie je na lidstvo vysílána z antén pod povrchem Měsíce a skrze programy všech čipových systémů, šíří se médii, která tvrdohlavě odmítají světelné poselství od Vesmírných lidí a nadále klamou a manipulují obyčejné smrtelníky. Z Pozemšťanů se stali loutkolidé. Samotná planeta Země – rovněž živá bytost – již nechce být zahlcena hrubými vibracemi, které šíří lidé v moci temných sil (i pouhými negativními myšlenkami) a brání se přírodními katastrofami.

Jako spasitelé přicházejí z nebes Vesmírní lidé a pomáhají zachraňovat Zemi. Tito přátelé vybudovali anténní systém pro změnu na povrchu Měsíce, ten směrem k nám šíří pozitivní vlny. Na orbitu naší planety se vznáší na sto tisíc jejich menších lodí pod velením Aštara Šerana – kapitána asi milion let staré mateřské lodi „Šáre“, o velikosti 42 na 12 kilometrů. Když se Aštarovy talíře opravují a procházejí technickou kontrolou, vystřídá je na půl roku flotila velitele Ptaaha. Pozemšťané, kteří

---

¹⁷¹ www.vesmirni-lide.cz (12.5.2008)

¹⁷² viz pozn. číslo 170

nejsou ovládnuti silami temna, mohou tyto jemnohmotné objekty za jasných nocí spatřit pouhým okem. Lodě plující se ve výšce 30 až 100 kilometrů nad zemským povrchem dokonce občas svítí dobrým lidem na cestu.

Aštara Šerana, svého přítele jehož jméno převzal, Benda popisuje jako duchovní bytost vyššího vědomí. pocházející z vysoké duchovní společnosti v 5. dimenzi planety Nirbua (naše Venuše ve 3. dimenzi). Je velitelem Velké vesmírné flotily deseti milionů mateřských lodí a 250 milionů andělů světla z jejich posádek. Aštar má ženu Ester a nejstaršího syna Izáka. Jeho duch je inkarnován do urostlé postavy – měří přes dva metry, jelikož však jde o tělo polohmotné váží jen 18 kg v 5. dimenzi. Ač je Aštar Šeran již 28 tisíc let stár, podle vzhledu tváře jej lidé odhadují jen na 18 let průměrného pozemšťana. Má zelenomodré intenzivně zářící oči. Kromě polohmotného těla má Aštar tisíce mentálních těl, pomocí kterých pracuje v mnoha částech Vesmíru. Komunikuje s tisíci bytostmi současně, miluje všechny pozemšťany a těší se na další spolupráci s novou civilizací na naší planetě. Na Zemi Aštar Šeran pobýval už dříve, spolupracoval s civilizací Atlantidy až do jejího pádu před 11 200 lety.

Kromě nespočetných rozhovorů s Vesmírnými lidmi Benda získává svou erudici i při návštěvách jejich kosmických korábů, na nichž pravidelně absolvuje dvacetihodinová školení (např. pro pilotáž vesmírných lodí). Děje se tak vždy v noci a Benda zmizí z pozemské postele jen na hodinu. V létajících talířích totiž čas běží dvacetkrát rychleji než na Zemi.

Podle Benda byla Země 21.12.2004 přijata do Kosmické federace planet (jde o 5 milionů spolupracujících společenství). Reprezentativní zónou Země má být sféra, která leží přibližně tři až pět kilometrů nad povrchem planety. V páté dimenzi pravého stvoření tu vzniká společnost založená na duchovních principech. V tomto novém světě je pouze jeden rovníkový kontinent omývaný severním a jižním oceánem, vládne tu příjemná stabilizovaná teplota 25°C. Úkolem dobrých lidí je „vypouzdření“ (opuštění hrubohmotného těla) a „převibrování“ do tohoto nového ráje.

Zůstává otázkou jak klasifikovat Bendovy extatické vize, je možné, že by jej psychiatři diagnostikovali jako schizofrenika. Každopádně věroučný systém o Vesmírných lidech odpovídá kritériím apokalyptického náboženství západního typu, která jsou doplněna východními doktrínami reinkarnace, polytheismu¹⁷³ a odmítání hrubé materie. Pro téma naší práce je pozoruhodné, že Benda není sám, kdo má zážitky s Vesmírnými lidmi. I další kontaktéři se podílejí na popisu jemnohmotného kosmu. Roli tu pravděpodobně bude hrát i vizualizace, fantazie a očekávání vizionářů.

ÚNOSY MIMOZEMŠŤANY

Horší zkušenost s fenoménem UFO mají lidé, kteří popisují jak byli mimozemšťany uneseni.¹⁷⁴ Častým znakem těchto děsivých zážitků bývá překvapivý fakt, že si oběti ufonských únosů nic nepamatují, útržkovité vzpomínky se z nevědomí

---

¹⁷³ Benda hlásá, že existuje Bůh - Prvotní Stvořitel všeho a všech, Vesmírní lidé mu ale suplují úlohu dalších božstev

¹⁷⁴ Ivo Benda by právě tyto zlé mimozemšťany nazval ještírky

vynořují například v nočních můrách, v bdělém stavu trpí depresemi. Svůj příběh si plně vybaví například při hypnotické regresii.¹⁷⁵

Americký film *Oheň v oblacích*¹⁷⁶ se nechal inspirovat skutečným příběhem arizonského dřevorubce Travise Waltona, jenž byl v listopadu roku 1975 unesen mimozemšťany. Byl pět dní nezvěstný a po svém objevení neschopen říci, co se s ním dělo. Film Waltonův příběh pravděpodobně modifikuje, jak bývá u snímků „podle skutečných událostí“ pravidlem, a tak asi dvanáctiminutová dramatická sekvence z létajícího talíře nabízí typický modelový příběh složený z bodů, které se při únosech nejčastěji opakují. Unesený Walton se probudí a probere v jakési stísněné a slizké buňce. Protrhne blanitou stěnu a vypadne do potmělého prostoru, vysokého a širokého tubusu na jehož stěnách jsou stovky podobných buněk jako v plástvi. Vznáší se téměř ve stavu beztlíže drží se jen jakéhosi lana, hadice. Narazí na stěnu a proboří se do jedné z buněk, uvnitř spatří hororovou tvář lidské mrtvoly v rozkladu. Pak se dostane se do temných stísněných prostor létajícího talíře připomínající jeskyně, nalezne ufonské skafandry, vzápětí je odchycen dvěma mimozemšťany a za nohy odtáhnut dlouhou tmavou chodbou do operačního sálu. Je paralyzován, upoután jakousi blánou na pokusný stůl. Bezcitné ufonské nestvůry se nezúčastněně sklánějí nad svíjející se bezmocnou obětí. Robotické operační přístroje zaútočí nejprve na Travisovu hlavu...

Nyní si dovolíme navrhnout, doufejme snad přijatelnou, hypotézu. Pokusíme se dokázat, že alespoň některé zážitky

---

¹⁷⁵ Jeden z nejznámějších případů - únos manželů Hillových - popsán in PATROVSKÝ, V.: *Záhady létajících talířů*, s. 60 -67

¹⁷⁶ v originále *Fire in the sky*, USA, 1993

únosů mimozemšťany můžeme považovat za podobenství, připomínající „uneseným“ jedincům jejich předporodní a porodní trauma, které mají stále uloženo v nevědomé paměti. Tato eklektická teorie totiž koresponduje se závěry Stanislava Grofa, jenž shrnul prenatální zážitky plodu do již zmíněných čtyř „bazálních perinatálních maticí“ (BPM) Zvláště v maticích II a III plod prožívá hrozivé vize, setkání s démony, zápas se smrtí.¹⁷⁷

Zopakujme Waltonův příběh jinými slovy. Travis se probouzí stísněn v děloze těsně před porodem. Chce se uvolnit, což se podaří. Nebo jde jen o vzpomínku na dobu, kdy bylo v plodové vodě dost místa? Vznáší se ve stavu beztíže, jištěn jen lanem – pupečnickovou sňůrou. Přichází náraz do stěny a setkání s mrtvolou – vize démona. Následně Walton bloudí stísněným labyrintem tajemné lodi, napětí by se dalo krájet, démoni číhají v temných zákoutích. A pak už jen stres, je uloven strašidelnými bytostmi a vlečen dlouhou jeskyní neznámo kam, zcela bez kontroly - porod začíná. Je upoután, úplně znehybněn pod všeobjímající blánou, chvíli nemůže dýchat, pak je pitván zaživa. Útok je směřován na hlavu, tedy na dětského sídlo „já“, bezmocně prožívá děs.

Atmosféra filmu nápadně odpovídá Grofově charakteristice: „Symbolickou analogií plně rozvinuté první porodní doby je zážitek pekla nebo uzavřeného prostoru (no exit). Přináší pocit uvíznutí, uvěznění v kleci nebo polapení do jakéhosi děsivého klaustrofobického světa a zážitek neuvěřitelných psychických a fyzických muk. Obyčejně je tato situace nesnesitelná, zdá se nekonečná a beznadějná. (...) Může tu nastat asociace

---

¹⁷⁷ GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 50 - 71

s prožitkovým ztotožněním s vězni v kobkách nebo v koncentračních táborech, chovanci v blázincích, hříšníci v pekle nebo s archetypálními postavami jako věčný žid Ahasver, bludný Holanďan, Sisyfos, Prométheus (...) Dost časté jsou i představy lidí a zvířat umírajících v osamění hladem nebo v nehostných přírodních scénériích, jako jsou pouště, mrazivá Sibiř (...) Logika těchto témat odráží skutečnost, že stahy dělohy brání dodávce krve z placenty, která představuje nejen významné spojení se světem a prostředek kontaktu s jinou lidskou bytostí, ale také zdroj výživy a tepla.“¹⁷⁸

SATANISMUS

Zmínka o pekle nám připomíná, že nesmíme vynechat na téma uctívání ďábla.¹⁷⁹ Otevřený satanismus, tedy přímé vyznávání satana, je spíše řídkým a neorganizovaným jevem. I zde mohou hrát roli extatické zážitky. Podle svědectví jedné z pracovnic z centra pro pomoc drogově závislým, mnozí narkomani, na základě svých vizí a zážitků, začnou uctívat temné mocnosti a stávají se satanisty.¹⁸⁰

Na tomto místě je pro úplnost nutno zopakovat, že někteří křesťané považují všechna falešná zjevení za dílo démonů, kteří na sebe mohou brát i podobu mimozemšťanů, andělů nebo Ježíše.

---

¹⁷⁸ GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s. 26

¹⁷⁹ O tématu pojednávají např.: LYONS, A.: *Satan tě chce*, GROMBÍŘÍK, M., NOVOTNÝ, T., OPATRŇY, A., REMEŠ, P., SÁDLO, C., ŠTAMPACH, I.O.: *Satanismus*

¹⁸⁰ Autorka svědectví si nepřála být jmenována

Setkání s (duchovními) bytostmi během extází je běžným jevem, jak jsme ale, doufáme, jasně ukázali, není zřejmé, kdo či co tyto „osoby“ jsou. Pouhým selským rozumem lze z popsaného dovodit, že jejich poselství nelze ve většině případů interpretovat doslovně, v nových náboženských hnutích se tak ovšem velmi často děje.

3.3. BEZPROSTŘEDNÍ DUCHOVNÍ OSVÍCENÍ

Budoucí zakladatel nového náboženského hnutí prožije bezprostřední duchovní osvícení, ať již spirituální či mystické, které mu odhalí „Pravdu“ o duchovním světě, poté se cítí být vyvolen a povolán vést a učit ostatní.

Mezi nejsilnější zážitky, které formují pozdější náboženské vůdce patří zakoušení jednoty s celým vesmírem, pocit vševědoucnosti nazývaný někdy kosmické vědomí. Tento pojem pravděpodobně zavedl na přelomu 19. a 20. století kanadský psychiatr R. Bucke: „Kosmické vědomí v svých nápadnějších příkladech není prostě rozpětí nebo rozšíření myslí vědomé sebe, jak ji všichni dobře známe, nýbrž přídavek funkce tak rozdílné od té, kterou má každý průměrný člověk, jako vědomí o sobě jest rozdílné od každé funkce, kterou má některý z vyšších živočichů. Prvním význakem kosmického vědomí jest vědomí o kosmu, t. j. o životě a řádu světovém. Provází je rozumové osvícení, které by samo mohlo člověka postaviti na nový základ životosprávy – učinilo by z něho skoro

člena jakési nové species. K tomu přistupuje mravní zanícení, nepopsatelný pocit povýšení, povznesení a radosti, a zostření mravního vědomí, které rovněž jest stejné překvapující a ještě důležitější, než jest zvýšení síly rozumu. Dále to, co by bylo možno nazvati pocitem nesmrtelnosti, vědomím o věčném životě, nikoli přesvědčení, že jej člověk bude míti, nýbrž vědomí, že jej má“.¹⁸¹ Tento druh prožitku bývá někdy ještě intenzivnější o, dle vizionářů naprosté, propojení s Bohem. Ilustrativní příklad pochází od středověkého mystika mistra Eckharta (1260 - 1327) „Bůh je jistě já a já jsem jistě Bůh, a to do všech důsledků, takže "on" i "já" jedno jsme a v této jednotě nám Přísluší nekonečné trvání. (...) Boží bytí je mým životem, ale je-li tomu tak, pak co patří Bohu, musí být mým, a co je mé, musí patřit Bohu. Boží jsoucnost je tedy mým, nic více, nic méně. Existuje věčně s Bohem a na jeho úrovni, ani výš ani níž. Všechno jeho konání je určeno Bohem a konání Boží je určeno jím.“¹⁸²

Jak jsme již zmínili, extatické prožitky mohou vést k pantheistickému vidění světa. V první polovině 20. století velmi populární indický duchovní učitel Rámakrišna (1834 nebo 1836 – 1886) popisuje: „Ke svému zděšení jsem zjistil, že v celém vesmíru skutečně nebylo nic jiného než Bůh. Oněměl jsem a ptal jsem se, jak asi dlouho tento stav mého ducha potrvá. Po celý den nezmizel. Vrátil jsem se domů a tam mi bylo právě tak. Všechno, co jsem viděl, bylo Bůh. Posadil jsem

---

¹⁸¹ JAMES, W.: *Druhy náboženské zkušenosti*, s. 238

¹⁸² FONTANA, D.: *Knihy meditačních technik*, s. 63n

se k jídlu a viděl jsem, že všechno – talíř, jídlo, maminka, která mi je podávala, i já sám -, všechno je Bůh a nic než Bůh.“¹⁸³

Autor českého překladu Bhagavadgíty Rudolf Janíček shrnul odkaz staroindických upanišad do konstatování: „Bůh jsi ty!“, což dokládá například citaci ze sebestředstavujících mystických veršů filosofa Šankary (788 - 820)¹⁸⁴: „Jsem nekonečné vědění, jsem Život za životem, jsem Absolutno, jsem Nekonečná bytost, jsem samo blaho!“¹⁸⁵

O mystické vize zaznamenané ve východní filosofii se opírají theosofické učení Heleny Petrovy Blavatské (1831 - 1891)¹⁸⁶ i anthroposofie Rudolfa Steinera (1861 - 1925),¹⁸⁷ tedy hnutí stojící u kolébky New Age. Victor White trefně charakterizoval oba tyto směry jako „ryzí gnosticismus v hinduistickém hávu“.¹⁸⁸

Theosofie inspirovala i kulturní asociaci a skupinu stojící na gnostických základech Novou Akropolis. Její zakladatel Jorge A. Livraga (1930 - 1991) rozvinul například staré animistické učení o elementálech.¹⁸⁹ Tito duchové přírody vládnou mocnými živly, jsou ale i nepatrnými skřítky, vílami, strašidly a dalšími éterickými bytostmi. Livraga se, podobně jako mnoho jiných extatiků, pravděpodobně na základě prožitků sjednocení s Vesmírem domníval, že i neživá příroda je obdařena lidským smyslem skrytým životem.

---

¹⁸³ JANDOUREK, J.: *Svatí a kacíři světových náboženství*, s. 41

¹⁸⁴ Život Šrí Šankaráčárji, jak je též jmenován, je do značné míry opředen různými legendami s mnoha verzemi.

¹⁸⁵ JANÍČEK, R.: *Bůh jsi ty!*, s. 52

¹⁸⁶ např. BLAVATSKÁ, H.P.: *Základy tajných nauk*

¹⁸⁷ např. STEINER, R.: Theosofie, ŠTAMPACH, I.O.: *Anthroposofie*

¹⁸⁸ WHITE, V.: *Bůh a nevědomí*, s. 172

¹⁸⁹ LIVRAGA, J.A.: *Elementálové*

SRI CHINMOY

Charakteristický příklad vůdce, který svou autoritu čerpal z duchovních zření, je z hinduistické tradice vycházející guru Sri Chinmoy (1931 – 2007),¹⁹⁰ jenž o sobě tvrdil, že již ve třinácti letech díky jogínskému úsilí dosáhl stavu nejvyššího osvícení, „nirvikalpa samadhí“, neboli jak říkával „realizoval Boha“.¹⁹¹

Od roku 1964 žil guru Chinmoy v USA a vyučoval integrální jógu propojující duchovní, kulturní a sportovní impulsy. Z jeho náboženských postojů vyplývá jeho přesvědčení, že jeho osvícení a realizace Boha je trvalého charakteru: „Jakmile jednou dosáhnu Cíle a stanu se Cílem, je ve mě všechno. Nic mě nemůže vyrušit, nic mě nemůže zničit. Vše v Božím stvoření mohu uvidět, pocítit a přijmout.“¹⁹²

Chinmoy se učinil se středobodem svého náboženství a atmosféru v jeho hnutí lze bez rozpaků označit za kult osobnosti. Předvádění jeho Božských schopností se stalo proslulým především v kulturní a sportovní oblasti. Zatímco jeho žáci s úctou a obdivem sledovali guruovy extravagantní výkony, nevěřící se pozastavovali nad Chinmoyovým exhibicionismem a ztrátou soudnosti.

V duchovní oblasti své oddané Chinmoy vedl pevnou rukou. Svě žáky instruoval, aby meditovali na černobílou fotografii, takzvaný transcendentál. Tomto speciální snímek zachycuje Chinmoyův obličej s očima v sloup, guru je v extázi, v

---

¹⁹⁰ V češtině foneticky Šrí Činmoy

¹⁹¹ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, s. 13

¹⁹² Tamtéž, s. 35

nejvyšším uvědomění, plně jednotný s Nejvyšším - Supreme tento anglický výraz užívají i čeští žáci.¹⁹³

Každý den jeho oddaných má začít i končit meditací před domácím oltářem s transcendentálem. Chinmoy tvrdil, že při meditaci na transcendentál „vychází ze snímku světlo, síla a božskost, ze které mají duchové strach“.¹⁹⁴ Žák před podobenkou nejprve třikrát opakuje: „Supreme, I bow to Thee.“ (Nejvyšší, klaním se Ti), pak se řídí instrukcemi gurma: „nejlepší typ meditace přichází, když vstoupíte do mého vědomí a díváte se na mou transcendentální fotografii..., nesmíte myslet na nic jiného. Pokuste se vhodit své vnější i vnitřní bytí s nejvyšší aspirací do mého obrazu..., stanete se jedním s mou vnitřní božskostí a skutečností.“¹⁹⁵

Jen z letného pohledu do Chinmoyova učení jasně vyplývá, že rozdíl mezi jeho osobou a Bohem je prakticky setřen. Realizace Boha je ovšem i cílem pro jeho žáky.¹⁹⁶

Pro srovnání s Vesmírnými lidmi a se zastánci teorií únosů se podívejme, co Chinmoy učil o mimozemšťanech: „...přicházejí v létajících talířích. Na tom, co se o nich říká, je mnoho pravdy. Je ale nesprávné říkat, že jsou lepší než my. Jsou to naprosto odlišné bytosti, úplně jiné než lidské bytosti. Jednají z odlišné úrovně a nemají obyčejnou mysl jako lidské bytosti, což ale neznamená, že jsou to hlupáci. Tyto bytosti jsou velice zářivé a krásné. Lidské mysli se mohou ukázat v jakékoli podobě. Když

---

¹⁹³ Informace od Chinmoyových žáků zachycené při rozhovorech a přednáškách

¹⁹⁴ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, s. 70n

¹⁹⁵ NOVOTNÝ, T.: *Sri Chinmoy*, s. 12

¹⁹⁶ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, s. 21

jsou na zemi berou na sebe lidskou podobu jen proto, aby ukázaly, že je to možné. Kdybychom však dokázali vstoupit do jejich vlastního světa, viděli bychom, že na sebe často berou podobu květiny, ptáka, nebo anděla.“¹⁹⁷ Na adresu ufonů Chinmoy „antropocentricky“ dodává: „Jsou ale jako žebráci, neboť ve svých světech nemají realizaci Boha. Když si bytost z jiného světa přeje realizaci Boha, sebepoznání, musí přijmout lidské tělo, zatímco my k realizaci Boha žádnou jinou podobu nepotřebujeme (...) Boha lze dosáhnout pouze tady. S realizací Boha můžete jít kamkoli; Bůh je všude. Ale plné realizace musíte dosáhnout zde na planetě Zemi a nikde jinde“.¹⁹⁸ V příkrém rozporu s apokalyptickými tezemi Vesmírných lidí, které tlumočí Benda, Chinmoy vyzvedává roli pozemšťanů: „V celém Božím stvoření je člověk jedinečný, protože po člověku následuje naprostá dokonalost, úplné odhalující vědomí. Člověk je jedinečný, protože má úplnou schopnost realizovat Boha. A realizujeme-li Boha - kdo může být výš.“¹⁹⁹

Stejně jako výše zmíněný Moon, i Chinmoy v duchovním světě vybojoval „stovky a stovky“ úspěšných bitev. Tvrdil, že má „mnoho armád“, říkal jim „mé vnitřní bytosti“.²⁰⁰

„Ve vitálních světech jsou síly nekonečně mocnější a hrozivější než duch. Jsou nesmírně ošklivé a špinavé a zároveň neuvěřitelně silné. Když je vidíte, ani se vám nechce bojovat. Máte pocit, že bude lepší ihned se vzdát. Ne, že by byly tak překrásné a zářivé, abyste chtěli zemřít u jejich nohou. Ne!

---

¹⁹⁷ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, s. 124

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 125n

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 126n

²⁰⁰ Tamtéž, s. 83

Jakmile je uvidíte, pomyslíte si, že je nemožné je porazit, a tak si řeknete, že je nejlepší se vzdát a v klidu zemřít,²⁰¹ líčil Chinmoy. Měl také recept na vítězství: „Když se setkáme s nepřátelskou silou, je to jako bitevní pole. Tam musíme slepě zabíjet. Tam nemyslíme na otce, matku, bratra. Musíme jednat docela jako rozběsněný slon. Ne "rozběsněný slon" není ten správný výraz. Když duchovní lidé bojují s nepřátelskými silami, je to, jako když bojují stovky lvů“.²⁰²

Chinmoyův Bůh není, stejně jako Bůh jiných mystických náboženství, Bohem křesťanským, tedy absolutně dokonalým a zcela transcendujícím své stvoření. Chinmoy, ač sám realizoval Boha, tvrdil, že Bohu může hatit plány: „Já osobně nerad cokoli předpovídám, neboť předpovídáním budoucnosti často narušujeme kosmický Zákon. Nedovolujeme budoucnosti, aby se projevila jak to Bůh zamýšlel.“²⁰³ Součástí Boha jsou dle Chinmoye například i zlí duchové. Přijde doba kdy zlí duchové nebudou nepřátelskými silami. „Bude to trvat miliony let, ale Bůh nezůstane dozajista nedokonalý. Nemůže. Jednoho dne je (zlé duchy) zdokonalí.“²⁰⁴

Reinkarnace je v Chinmoyově učení samozřejmostí, člověk ovšem nesměřuje k zániku individuality v božství, jak jsme viděli v hinduistické teorii, spíše se překvapivě blíží k formulaci křesťanské naděje na vzkříšení. „Smrt bude poražena, až jednoho dne bude každý jedinec vlastnit jiné vědomí. Toto vědomí ale získá teprve poté, co dosáhne

---

²⁰¹ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, s. 86

²⁰² Tamtéž, s. 85

²⁰³ Tamtéž, s. 19

²⁰⁴ Tamtéž, s. 83

osvobození a realizace. A tehdy bude mít jiné tělo, zbožštělé, přeměněné. Přejde den, kdy zemi bude obývat jiný druh bytostí. Nebudou mít stejné orgány jako máme my, budou jich mít tolik. Bude to naprosto jiná rasa. Nebudou vůbec omezeny tělesným vědomím Jejich tělo bude subtilnější (...) bude to božské tělo velice zářivé, velice krásné (...) Jestliže na něj bude něco vrženo, např. šíp, tělo bude mít sílu takový přednět odrazit, aniž by mu dovolilo se přiblížit. Když se takový předmět přiblíží, pak jím projde, aniž by mu ublížil.“²⁰⁵

ŠRÍ MÁTADŽÍ

Zjevení, které v časných ranních hodinách 5. května roku 1970 měla Šrí Mátadží Niramala Dévi (narozena 1923),²⁰⁶ je touto indickou duchovní vůdkyní i jejími žáky klasifikováno jako: „Na duchovní úrovni největší událost v celém Vesmíru“.²⁰⁷ Matka, jak žáci - sahadžajogíni - svou mistryni titulují, popsala svou vizi, při níž otevřela sahasrára čakru na kolektivní úrovni pro tisíce hledajících, takto: „Jakmile byla Sahasrára otevřena, celá atmosféra byla naplněna ohromnou čaitanjou, na obloze bylo vidět ohromné světlo a celé to přišlo na tuto Zemi, jako by prudký liják nebo vodopád s tak ohromující silou jako bych si toho nebyla vědoma a ohromilo mě to. Toto dění bylo tak ohromné a neočekávané, že jsem byla omráčena a utichla jsem v té nádheře. Uviděla jsem prapůvodní

---

²⁰⁵ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět* Za s. 132

²⁰⁶ Uváděn bývá i anglický přepis jejího jména - Sri Mataji

²⁰⁷ <http://www.nirmala.cz/naplneni>, 12.5.2008

Kundaliní stoupající jako velikou pec a pec byla velmi klidná, ale její vzhled byl spalující, jako když rozežehnete kov, který pak má hodně barev. Stejně tak Kundaliní byla vidět jako pec, jako tunel, jako ta zařízení pro spalování uhlí, která vyrábějí elektřinu: A roztáhlo se to jako teleskop a vyšlo to jedno po druhém jako rány - prásk, prásk, prásk - právě tak. Všechno jsem to začala vidět a ztrácela jsem se v radosti. Byla jsem jako umělec pozorující své vlastní tvoření a cítila jsem radost velkého naplnění. Po té, co jsem vyšla z tohoto krásného zážitku, rozhlédla jsem se kolem sebe a viděla jsem lidské bytosti tak slepé. Úplně jsem se zklidnila a přála jsem si, abych dostala šálky, které bych mohla naplnit nektarem, ne samé kameny.²⁰⁸

Tato vize, zdá se, nijak nevybočuje ze stovek podobných extází jiných mystiků, sahadža jogíni však věří, že Mátadží, „znehucena falešností šířenou novodobými "gurui", jak se tito lidé sami označují, a toužící po tom, aby všichni hledající pravdy získali svou Seberealizaci otevřela jako první člověk poslední sedmou čakru - Sahasráru, která je sjednocením a vrcholem naší duchovní evoluce. Tím otevřela cestu Kundaliní, aby bez úsilí mohla vzestoupit v každé lidské bytosti, která si přeje získat svoji Seberealizaci, spojení se svým pravým nitrem a s Božským.“²⁰⁹ Matka, „jež nemohla už více vidět, jak její děti strádají“ umožnila dosáhnout nejvyššího stupně lidského vývoje - osvíceného vědomí všem. Koncipovala „jednoduchou, avšak velmi účinnou metodu duchovního růstu“, takzvanou sahadža jógu. Jak uvádí Zdeněk Vojtíšek, jde o meditaci, „při

---

²⁰⁸ <http://www.nirmala.cz/naplneni>, 12.5.2008

²⁰⁹ <http://www.nirmala.cz/naplneni>, 12.5.2008

níž je třeba jen upřímné vůle, odložení vlastních pocitů viny a odpuštění všem lidem. Pak je již adept připraven vstoupit do stavu samahdi, jehož důkazem je pocit chladného vánku na ruce, vztažené nad temenem hlavy. Seberealizace se tak překvapivě stává počátkem duchovního života sahadža jóginů. Na svých čakrách musí nadále pracovat opakováním manter, očišťovacími obřady (např. koupelí nohou ve vlažné vodě dvakrát denně) a meditacemi s očima upřenými na svíčku a fotografii Velké Matky. Její silné vibrace, prostředkované fotografií, údajně umožní stoupat vnitřní síle kundaliní v těle jogína.“²¹⁰

James popisuje „umělý mystický stav mysli“ po chloroformu, jak mu jej vylíčil jeho známý J. A. Symonds: „Když pominul dusivý a tísnivý pocit, zdálo se mi nejprve, že je kolem mne úplně bílo; viděl jsem ostře, co se dělo ve světnici okolo mne, ale pocitů hmatových jsem neměl. Myslil jsem, že jsem blížek smrti; když tu náhle má duše zpozorovala boha, zřetelně se mnou obcoval, stýkal se se mnou, abych tak řekl, v mocné osobní skutečné přítomnosti. Cítil jsem jsem jej an se na mne snášel jako světlo. Nemohu popsat vzrušení, které jsem cítil. Potom jsem se postupně probíral z omámení, začalo se vraceti staré vědomí mého vztahu ke světu, nové vědomí mého vztahu k bohu počalo blednouti. Nakonec hrozné zklamání: poznati, že jsem neměl vůbec žádného zjevení, nýbrž že jsem byl ošálen neobvyklým podrážděním mozku. Než přece zůstává otázka: Jest možno, aby onen vnitřní pocit skutečnosti, který se

---

²¹⁰ VOJTÍŠEK, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 342n

dostavil, jakmile mé tělo odumřelo dojmům vnějška, a nastoupil po pravidelném vědomí fyzických vztahů, nebyl jen klam, nýbrž zážitek skutečný? Jest možno, abych já byl v oné chvíli zakoušel, co svatí říkávali, že stále zakoušeli, jistotu o bohu, které sice nelze dokázat, která však jest nezvratná?²¹¹

Měl jsem možnost zaznamenat i negativní zkušenost příležitostného kuřáka marihuany. Líčil jak na s kamarády vykouřil joint „silné holandské trávy“, droga nejprve způsobila naprostou strnulost, byl přikován v křesle, po vystřízlivění se vydal na ubytovnu, v tramvaji jej přepadl flashback: „Vviděl jsem spirálu času, vše bylo zcela jasné, žádné tajemství nebo skrytost. Z této vševědoucnosti jsem dostal strach, chtěl jsem se vrátit do normality nevědomosti.“

Grof zaznamenal vyprávění extatika o smutném bohu: „Tato pouť byla nejpozoruhodnější cestou mého života. Pohledy na inteligentní uspořádání kosmu mne znovu a znovu uváděly do extáze z poznání. I když byly tyto zážitky úžasné samy o sobě, nejpronikavějším aspektem dnešního sezení pro mne nebyly objevené dimenze samotného vesmíru, ale to, co mé vidění a pochopení těchto dimenzí znamenalo pro Vědomí, které mne provázelo. Bylo tak šťastné, že má komu ukázat své dílo. Měl jsem pocit, že ztělesněné vědomí čekalo miliardy let, až se vyvine do takové míry, že někdo bude moci spatřit, pochopit a ocenit, co dokázalo.“

---

²¹¹ JAMES, W.: *Druhy náboženské zkušenosti*, s 236

Pocit osamělosti této Intelligence, která vytvořila takové mistrovské dílo a neměla nikoho, kdo by je ocenil, mě přiměl k pláči.“²¹²

REINKARNACE

Nepominutelnou roli v širokém spektru nové religiozity hraje teorie reinkarnace. Tomuto rozsáhlému tématu by bylo možno věnovat celou monografii, učinili tak však již jiní.²¹³ Pro účely naší práce tedy problematiku převtělování opět simplifikujeme. Nepodlehne ani většině, vždyť téměř všechna náboženství, kromě tří abrahámovských vyznávají reinkarnaci,²¹⁴ ani nadšení vizionářů, kteří bytostně prožívají minulé životy, naopak upozorníme na úskalí teorie předpokládaného stěhování duší a podáme alternativní vysvětlení.

Náboženství a hnutí hlásající reinkarnaci lze v zásadě rozdělit do dvou proudů, které se ovšem mohou různě překrývat.

- 1) Starší, tradiční východní náboženství vnímají reinkarnaci jako lidské břemeno, jako negativní jev. Jedinec žije ve světě utrpení a z této bídy se dostane až ve chvíli, kdy se mu podaří vysvobodit se ze zákona karmy²¹⁵ z něhož plyne převtělování, ztratí svou bolestnou individualitu a splyne s božským.
- 2) Mladší západní hnutí, jako například theosofie, anthroposofie nebo New Age, přijala reinkarnační teorii, nová zrození však zpravidla nejsou nevítaná, naopak jsou příležitostí pro nové zkušenosti a zážitky. Tento postoj plyne pohodlného materiálně

---

²¹² GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 160n

²¹³ např. HUMMEL, R.: *Reinkarnace*, SIÉMONS, J.-L.: *Reinkarnace*

²¹⁴ Pokud se judaismus, křesťanství či islám během své historie nějak mísili s gnosí, výsledkem bylo téměř vždy přijetí systému stěhování duší. např. kabala, kataři, hnutí Grálu, antroposofie, šíitská tradice

²¹⁵ Zákon příčiny a důsledku, na jejichž základě je určen osud člověka.

zabezpečeného života euro-americké civilizace a z křesťanstvím po staletí šířeného paradigmatu hodnotné a nezanikající lidské individualitě.

Ze zaměření naší práce je zřejmé, že původ teorie převtělování budeme hledat v extatických zážitcích. K dosažení spirituálních vizí „z minulých životů“ existuje celá řada poměrně jednoduchých technik. Kromě tradičních metod jako meditace a vizualizace, je to aplikace různých přírodních či syntetických drog, Grofovo holotropní dýchání, hypnóza nebo autohypnóza²¹⁶ a další.

SCIENTOLOGIE

Ač to není na první pohled zřejmé, hnutím, ve kterém hraje klíčovou roli reinkarnace, je scientologie.²¹⁷ Jeho zakladatel, původně spisovatel science fiction, Lafayette Ronald Hubbard (1911 – 1986), koncipoval eklektickou terapii²¹⁸ takzvanou Dianetiku,²¹⁹ „vědu o duševním zdraví“, kvůli níž se dostal do profesních sporů s psychology a psychiatry. Dle scientologů má jít o převratnou metodu léčení silou vlastní mysli, kterou LRH (jak zkracují zakladatelovo jméno) vynalezl a sám se s její pomocí také vykřesal z těžkých válečných zranění.

---

²¹⁶ MOODY, R.A.jr., PERRY, P.: *Život před životem*, s 183 - 196

²¹⁷ Z latinského scio - věda a řeckého logos - vědění, tj. věda o vědění.

²¹⁸ Psycholog Jiří Růžička uvádí, že „(Hubbard) evidentně přejal a přeformuloval Freudův ‚topografický a ‚strukturální model, aniž by k němu uvedl jediný odkaz. Totéž udělal s kybernetikou, darwinismem, s teorií lidské paměti“. BLAŽKOVÁ, J., RŮŽIČKA, J., VOJTÍŠEK, Z.: *Scientologie*, s. 26

²¹⁹ Dianetika byla v USA poprvé vydána v roce 1950, název je složeninou řeckých slov dia (skrže) a nús (rozum)

Dle Hubbardova pojetí²²⁰ je možno za každým lidským fyzickým či psychickým problémem detekovat engramy, negativní zkušenosti (i z minulých životů) zasunuté v podvědomí, v dianetické terminologii v reaktivní mysli. Engramy nepříznivě, nezávisle na našem rozhodování, ovlivňují náš život, proto je nutno je odbourat. Za tímto účelem LRH koncipoval speciální metodou – takzvaný auditing. Tato terapie připomíná Freudovskou psychoanalýzu, auditovaný jedinec hovoří s auditorem (terapeutem) ve stavu, který se nápadně se podobá mělké hypnóze,²²¹ rozpomíná se na situace, v nichž vznikl psychický blok. Při auditorem řízené vizualizaci, svůj problém několikrát odžívá a racionalizuje. Výsledkem má být přesunutí engramu do vědomí (analytické mysli), kde jej již plně ovládáme. Naše podvědomí lze dle scientologů postupně vyčistit, ve scientologické hantýrce „vyklírovat“, od všech engramů a stát se tak „Clearem“.²²² Stav Clear není pro dianetickou terapii konečnou, naopak, začíná jím cesta po „Mostě k totální svobodě“. Clear prohlubuje své pátrání po skrytých engramech a pomocí auditingu vstupuje svých i do minulých životů, stává se tak Operujícím Thetanem – OT.²²³

Na průkopnické cestě po stupních OT Hubbard s nasazením života prošel tzv. Zdí z ohně a odhalil, že božské duchy thetany před 75 milióny let uvěznil na Zemi galaktický krutovládce

---

²²⁰ Shrnutí obsahu knihy HUBBARD, L.R.: *Dianetika* a rozhovorů se scientology

²²¹ Toto přirovnání ovšem scientologové rozhořčeně odmítají, jde o jejich výše naznačenou řevnivost s psychology a psychiatry, jejichž metody označují za „zavrženíhodné“.

²²² Clear - anglicky čistý, scientologové ovšem tento výraz nepřekládají

²²³ Výraz thetan LRH vytvořil z řeckého písmena theta, které značilo myšlenku, ducha

Xenu.²²⁴ Díky objevu dianetiky LRH jsou thetani v lidských tělech osvobozeni. OT na vyšších stupních je schopen kontrolovat hmotu, energii, prostor a čas, stává se „příčinou“, což zní jako ekvivalent Boha. Pro nejpokročilejší OT se stává lidské tělo již jen překážkou a tak je opouštějí.

Psychiatr Prokop Remeš²²⁵ soudí, že během auditingu a cesty do minulých životů může jít o produkci nevědomí a ne o jeho reprodukci. Popsal příběh redaktorky, která si v rámci své reportáže, chtěla vyzkoušet scientologickou terapii. Trpěla totiž fobií z mostů. Auditorka jí uvedla do zážitku, kdy jí byly tři roky, tehdy blok údajně vznikl. Redaktorka si svou fobii odžila a problémy zmizely. Byla skálopevně přesvědčena o pravdivosti svého prožitku a svou vizi pak konfrontovala s rodiči, uváděla i přesné okolnosti a detaily události. Rodiče ovšem se „vzpomínkou“ své dcery nesouhlasili a konstatovali, že právě ony podrobnosti byly pouze výtvozem její fantazie.

REINKARNAČNÍ TERAPIE

Nevěrohodnost zážitků z minulých životů poměrně spolehlivě dokladují také případy, které zaznamenala Tamara Cenková.²²⁶ Tato regresní hypnoterapeutka, tedy léčitelka na základě reinkarnačních zážitků z minulých životů, o sobě prý v žertu vždy tvrdila, že byla v minulém životě čarodějnici. Když byla poprvé sama v hypnotickém transu vedena do svého bývalého vtělení, byla velmi překvapena, že se prožívala jako čarodějnice

---

²²⁴ BLAŽKOVÁ, J., RŮŽIČKA, J., VOJTÍŠEK, Z.: *Scientologie*, s. 7

²²⁵ Seminář Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů
24. 9. 1999

²²⁶ Seminář Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů
24. 9. 1999

stojící na hranici těsně před exekucí. Ve stejné terapeutické skupině s Cenkovou byla zároveň hypnotizována i dívka, která zakusila tutéž situaci, upálení čarodějnice ovšem přihlížela jako divačka.

Tento případ by bylo ještě možné považovat za obrovskou náhodu, kdy se dvě duše po staletích setkají při stejném sezení. Další kasuistika Cenkové ovšem možnost, že by šlo o skutečné minulé životy, s téměř stoprocentní jistotou vylučuje. Terapeutka líčila svou zkušenost s pracovním kolektivem asi dvanácti mužů. Rozdělila je do tří skupin. Každou čtveřici pak uvedla pomocí hypnotického transu do "minulých životů". Pozoruhodné pak bylo, že muži ze stejné skupinky se ve svých vizích dostali na stejná místa a popisovali tytéž události. Stalo se tak ve všech třech případech.

Tento jev nápadně připomíná počítačové hry, kdy hráči sedí u svých monitorů, každý má zvolenu jednu postavu a prostřednictvím sítě spolu mohou vést souboje v jednom společném bitevním poli. Zdá se, že se zhypnotizovaní koordinovaně napojili na „prostor“ a vzájemně v něm komunikovali.

„Reinkarnační“ zjevení z života jiné osoby v historii mohou, symbolicky naznačovat nevědomé problémy v psychice jedince, které se projevují v jeho somatických či psychických problémech. Platila by zde stejná logika jakou užívá Jung, když považuje létající talíře za mandaly, tedy archetyp celosti, který se zjevuje modernímu člověku, jenž v osobním životě prožívá neucelenost, rozdrobenost a zmátek

Podobný myšlenkový postup využívají i hypnoterapeuti, jen vizím zpravidla nepřipisují symbolický charakter a považují je

za minulé životy. Cenková popsala případ, kdy léčila dívku, která měla fobii z ostrých předmětů. Jakmile spatřila jehlu, nebo hrot nože začala slzet. Psychologové si s ní nevěděli rady. Uvedla svou pacientku do „minulých životů“. Dívka se prožívala jako nadšená nacistka fascinovaně sledující vášnivý projev Adolfa Hitlera. Když odcházela boční ulicí, která vedla z náměstí, kde se konalo shromáždění, překvapil jí náhlý výbuch, střepy z oken a výloh zasáhly její oči. Po zjištění „původu“ fobie Cenková instruovala svou pacientku, aby si svou minulost upravila a v imaginaci si představila, že šla jinou ulicí a osudné explozi se vyhnula. Poté co byla dívka uvedena do bdělého stavu její problémy takřka zmizely. Po asi týdenním zvykání už s ostrými předměty pracovala bez obtíží.

Vážným argumentem proti teorii převtělování je skutečnost, že v mnoha případech pacienti „vidí“ své minulé životy v kůži některé slavné historické osobnosti. Mezi převtělenými je zvláště mnoho Kleopater, Karlů IV., Ludvíků XIII nebo Napoleonů.

Není divu, že fenomén slavných převtělených významných osobností hraje také roli také při podpoře autority různých náboženských vůdců.

Remeš²²⁷ uvedl, že scientologický auditing absolvovala i žena, která trpěla bolestmi krční páteře. Auditor jí uvedl až do „inkarnace“, kdy byla královnou Marií Antoinettou. Problémy s krkem tedy „jasně“ plynuly z faktu, že byla roku 1793 byla

---

²²⁷ seminář Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů
24. 9. 1999

popravena. Jakmile si pacientka tento svůj traumatizující zážitek odžila, zdravotní problémy zmizely.

I terapeutka Cenková přiznává: „Lidé raději přijmou, že byli v minulém životě Marie Stuartovna,²²⁸ než aby je bolela krční páteř“. „Minulé životy“ jsou pro Tamaru Cenkovou pouze pracovním názvem něčeho, co, jak sama poctivě přiznává, nedokáže uspokojivě vysvětlit: „Je mi jedno, jestli je to pravda nebo sugesce. Pro mě je směrodatné, jestli to mému klientovi pomůže.“

Karma, tedy zákon neosobní spravedlnosti, který se projevuje díky převtělování, ve svém důsledku vede i k úvaze, kterou v rozhlasovém interview prezentovala další reinkarnační terapeutka Marie Říhová: „... Vemte si, kolik válek, vemte si, že se rodějí děti, které už se narodějí zmrzačené. A to dítě – přeci bysme řekli – nemohlo nikomu ublížit. Nemohlo nic špatného udělat! Ale pokud pracujete s takovým dítětem, které nemá ani ruce ani nohy, a zjistíte, že to byl gestapák, který v koncentračním táboře házel jiné děti do plynu, tak najednou vidíte, že teda všechno je jak má být. Že všechno je spravedlivé a že teď jeho duše se musela poučit o tom“.²²⁹

Fenomén „minulých životů“ není snadné vysvětlit, zdá se ale, že prvoplánové chápání těchto vizí jako důkaz převtělování duší neobstojí. „Reinkarnační“ zážitky pravděpodobně pocházejí z „prostoru“, může se jednat o napojení na protonaci či na

---

²²⁸ Skotská královna popravená roku 1587

²²⁹ Svobodná Evropa 23:3. 2001 rozhovor PhDr. Marie Říhové s moderátorkou Yvonne Přenosilovou na téma „Léčebná hypnóza, regresní terapie, návraty do minulých životů“ in Dingir 2/2002, s.26

kolektivní nevědomí. Spekulovat o jejich smyslu (kromě terapeutického) překračuje rámec této práce.

Z příkladů uvedených v posledních dvou kapitolách práce je zřejmé, že náboženské nároky vůdců nových hnutí, kteří čerpají svou inspiraci ze zjevení duchovních bytostí či z bezprostředního extatického osvětlení, jsou vzájemně neslučitelné a tudíž, až na již zmíněný jeden neznámý hypoteticky pravdivý případ, nutně nepravdivé.

3.4. PARAPSYCHICKÉ JEVY

O studium paranormálních jevů je ve vědecké veřejnosti podstatně větší zájem, než o předešlé dva body naší práce, tedy o zjevení a vize. Extatické náhledy jsou v tomto světě nepraktické a neověřitelné, proto bývají často odsouvány jako šílenství či halucinace, případná existence paranormálních schopností by ovšem zcela změnila lidské možnosti. Některé vědecké výzkumy naznačují, že u výjimečných jedinců lze připustit jisté měřitelné „PSI“ jevy neboli parapsychické schopnosti,²³⁰ jiné, také vědecké týmy, ovšem výsledky zpochybňují.²³¹ Experimenty s pozitivními výsledky jsou doloženy například u některých senzibilů, kteří prokázali určitou schopnost kryptoskopie (poznávání skrytých předmětů),

---

²³⁰ EYSENCK, H.J., SARGENT C.: *Objasněné záhady, Telepatie a jasnovidnost*

²³¹ Sborník *Okultismus a věda*

jejich úspěšnost ovšem jen mírně překračuje statistický průměr. Jisté výsledky byly dosaženy i při experimentech s reprodukováním telepaticky přenášených grafických symbolů. Publikované závěry, většinou nejasné kresby jednoduchých myšlenkami na dálku přenášených symbolů, ovšem připomínají spíše dětské čmáranice, ve srovnání s mistrovskými díly těch, kteří parapsychickými schopnostmi údajně skutečně vládou.

„Psychické jevy se patrně v plné síle projeví pouze mimo rámec analytického myšlení a prudce jich ubývá, jakmile se při jejich zkoumání a analýze uplatňují vědecktější měřítka.“²³² Tato úvaha spisovatele Fritjofa Capry vyvolá úsměv skeptiků, může být ale rovněž klíčem k této problematice. Caprův názor podporuje i zjištění hypnotizéra Břetislava Kafky: „Zkoumáme-li experimentálně tuto schopnost (přenos myšlenek), je nutné vyloučit všechny lidi, kteří ji neprojevují, a i ty, kteří jí projevují nedostatečně. Pro pokus musí být nadšení, důvěra a vyloučení rušivých faktorů nervozity, nejistoty a kritičnosti během pokusu, neboť projevy podléhají celé řadě dosud neznámých faktorů. Zdravá psychologická atmosféra a motivace jsou základní podmínky jakéhokoliv psychologického pokusu.“²³³ Pro skeptického vědce jsou Kafkovy metody, zlým snem: „Účinek je tam, kde je důvěřivě očekáván. Očekávání a víra v úspěch spolupůsobí“.²³⁴

---

²³² CAPRA, F.: *Bod obratu*, s.314

²³³ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 191

²³⁴ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 181

V následujícím textu uvidíme, že různé teorie „prostoru“, tedy (kolektivní) nevědomí či protonace a zkoumání skrytých vloh duše, nabízejí „přirozená“ řešení parapsychických otázek.

Pro doplnění názorové škály, musíme na tomto místě opět zmínit názor, že paranormální jevy jsou způsobeny přímým zásahem vyšších mocností – Boha, nebo zlých duchů a Satana. Jevy jako jasnovidnost, mluvení nenaučenými cizími jazyky, levitace či telekineze se totiž vyskytují jak v životech světců, tak u ďáblem posedlých jedinců.

Jako již na více místech této práce je i zde nutno zdůraznit, že mnohé, byť svědectvími doložené, případy parapsychických jevů mohou být dosud neodhalenými triky, podvody, výmysly a lžemi. Někdy může jít o zrakový klam či hromadnou hypnózu. V meziválečném období v anglicky píšícím tisku hojně publikovanou ilustrativní příhodu, převzal i Karel Weinfurter, český badatel na poli okultních nauk.

Tři Američané byli v Indii svědky veřejného vystoupení, novinář si psal poznámky, malíř skicoval a fotograf vše zachycoval svým kodakem. „Fakír byl skoro nahý, jen kolem kyčlí měl kus látky. Na zemi byl prostřen malý, rozedraný koberec, na němž fakír stál. Po několika upozorňujících slovech se fakír sehnul a mumlaje jakési zaklínání, činil nad kobercem rukama pohyby. Zakrátko se koberec uprostřed počal nadýmati. Tvořila se vypuklina, která rostla, až konečně bylo zřejmo, že pod kobercem je cosi živého. Vtom fakír strhl koberec pod ním se objevil hoch asi osmiletý. Chlapec povstal a s úsměvem se klonil obecenstvu. Poté učinil fakír rukou pohyb a držel dlouhý provaz – kde se vzal, tu se vzal – svinutý v klubko. Fakír

vyhodil klubko do vzduchu. Letělo výš a výše, v letu se rozvíjelo a konečně zmizelo v oblacích., kdežto konec provazu visel dolů! Ale to nebylo vše. Výkřiky úžasu se stupňovaly, když fakír poručil hochovi, aby vylezl na provaz. Hoch šplhal do výše a konečně nahoře zmizel. Po chvíli volal fakír na hochu, aby slezl dolů. Ale marně. Nato se fakír zdánlivě rozhněval a drže v zubech nůž, vyšplhal za hochem na provaz a zmizel také v oblacích! Teď bylo zřítí jen konec provazu visící dolů: Náhle však spadla z výše uříznutá chlapcova ruka, pak druhá, poté obě nohy a konečně hlava a tělo. Zároveň se objevil fakír položil kusy mrtvoly pod koberec a mumlaje zaklínání oživil usmrceného hochu, který vylezl a se smíchem zmizel mezi lidem. A náhle tu nebylo nic než polonahý fakír a kus koberce. Provaz i nůž zmizely a fakír se ukláněl a přijímal dárky od užaslého publika.²³⁵ Pointa příběhu je zřejmá, všichni tři cestovatelé viděli totéž a těšili se na vyvolané snímky. Z „viděné“ scény však na fotografických deskách nebylo zhola nic, jen sebevědomě se usmívající fakír stojící uprostřed koberce.

Cílem naší práce nemůže být dopodrobna mapovat široké pole parapsychických jevů. Přesto se tomuto tématu nemůžeme vyhnout, bezpochyby totiž do výzkumu nové religiozity patří. Léčitelé, kartárky, astrologové, věštci či jasnovidci jsou nedílnou součástí současné náboženské scény a jejich rady a diagnózy jsou klienty často vnímány se stejnou vážností jako náboženská dogmata. Neexistuje žádná statistika, která by vyčíslovala kolik procent z nepřehledné množiny alternativních

---

²³⁵ WEINFURTER, K.: *Divy a kouzla indických fakírů*, s. 99n

léčitelů a věstců, kteří tvrdí, že mají parapsychické schopnosti, skutečně vládne výjimečnými vlastnostmi a jakou část lze naopak nazvat podvodníky či šarlatány. Přesto můžeme s jistotou říci, značné procento z této skupiny lze usvědčit z omylů, neúspěšnosti nebo lze jejich případný úspěch vysvětlit přirozenou cestou. To ovšem nic nemění na faktu, že někteří jedinci neobvyklými, vědecky neuchopitelnými schopnostmi, zdá se, skutečně disponují. Na některé z těchto případů chceme upozornit, protože mohou částečně napovědět, na otázku položenou v úvodu - co lidi vábí do novodobých kultů?

Po celou práci se držíme, bohužel vědecky nezdokumentovaných, pokusů Břetislava Kafky. Nyní přijde jeho chvíle, tento hypnotizér totiž se svými citlivci dokázal dosahovat prakticky stejných výsledků, jakých jsou údajně schopni parapsychickými silami dosáhnout výjimeční jedinci.

Jak jsme již uvedli, na základě svých experimentů Kafka tvrdil, že: „V somnambulním spánku, zvláště ve 4. stupni, lze probuditi a vyvolati mnohé překvapující schopnosti, což překvapuje u osob nedostatečného duševního vzdělání. Paprsky božského světla, toho světla, které dříve rozum úplně prozařovalo, zůstávaly v něm dosud. Mluví např. cizími jazyky a rozumí jim tak, že osoba jazyka tohoto znalá může se somnambulem rozprávěti a baviti se, tvoří obdivuhodné kresby, též vidí do času minulého (psychometrie), vidí předměty prostorově zahalené (kryproskopie), vycítí a zjeví nám myšlenky druhého (telepatie) vidí na velkou vzdálenost

(jasnovidnost prostorová).“²³⁶ Při tomto stavu se dle Kafky, probouzejí vyšší duševní síly, vlohy a schopnosti, zatímco normální schopnosti duše jsou úplně potlačeny. Zhypnotizovaní subjekti, ztratili vlastní vůli, která byla nahrazena vůlí hypnotizérovou, jejich vnímání světa se dělo mimosmyslově. Ze svých často neuvěřitelných výkonů si nic nepamatovali. To je největší rozdíl - jedinci vládnoucí parapsychickými schopnostmi totiž jednají o své vůli, tedy za bdělé mysli i paměti.

Na následujících stránkách se pokusíme stručně, na konkrétních příkladech shrnout nejznámější parapsychické jevy.

MIMOTĚLNÍ EXISTENCE, TELEGNÓSE, TELEKINEZE, BILOKACE

Relativně častým parapsychickým jevem jsou zážitky mimotělní existence, z nichž v některých případech vyplývá i telegnose, ve výjimečných případech může „druhé já“ na jiném místě působit na hmotné předměty (telekineze) nebo se dokonce zhmotnit a být zároveň na dvou místech – takzvaná bilokace či dvojnictví.

Jeden z nejznámějších katolických světců 20. století, u nějž jsou doloženy všechny uvedené jevy je italský katolický kněz známý pod svým řádovým jménem otec Pio (1887 – 1968). Tento kapucín proslul nejen díky stigmatům, ale také kvůli nesčetným zázračným příhodám, jež provázely jeho činnost. Následující případ vykazuje všechny tématem této podkapitoly vymezené parapsychické jevy: „Otcí Piovi přicházeli poděkovat

---

²³⁶ KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, s. 78

lidé ze všech zemí; jednou přijeli i manželé ze Švýcarska. Paní mi vyprávěla, že těžce stonala s páteří, trpěla hrozně bolesti a musela spát na prknech na témž boku; odborníci si s ní nevěděli rady. Příbuzní jí půjčili knihu o páteru Piovi; předtím o něm neslyšela. Plná důvěry mu hned napsala a dostala odpověď, že se za ní modlí a žehná jí. Za několik dní, bylo asi pět hodin ráno, měla pocit, že není v místnosti sama. Pocítila překrásnou vůni – ale zároveň strašnou bolest v páteři. Ani nestačila vykřiknout a spatřila před sebou ruku, na níž leželo několik drobných předmětů připomínajících žlučové kamínky. Ruka zmizela a opět se rozlila lahodná vůně; v témže okamžiku byla zdráva. Vyšla se s mužem poděkovat. Po šestnácti dnech přišla na manžela řada ke zpovědi; ptal se otce Pia, zda to byl on, kdo uzdravil jeho paní. Dostal pokorně rozpačitou odpověď: "No, a udělal jsem to snad špatně? Teď se zas klidně a šťastně a klidně vraťte do Švýcar".²³⁷

Podobnými schopnostmi disponoval i další italský světec Don Bosco (1815 – 1888). Při procesu jeho kanonizace bylo mimo jiné zkoumáno zázračné uzdravení nevléčitelně nemocné Terezie Calligari. K vymizení chorob a obnově organismu došlo ve chvíli, kdy se jí kněz zjevil a rozmlouval s ní. Zdravotní stav pacientky před zázrakem i po něm byl lékařsky pečlivě zdokumentován.²³⁸

Tyto neuvěřitelné zprávy skeptik paušálně nazve vymyšlenými legendami. Pokud uznáme alespoň jejich subjektivní realitu pro pacienty, jsme o krok dál. Nejde ale o zjevení pochybná či falešná, jaké jsme již popisovali?

---

²³⁷ WAGNER, K.: *Informace o otci Piovi*, s. 25n

²³⁸ ŠTĚCHOVÁ, M.: *Život světcův svatý Don Bosco*, s. 572n

Uzdravení z lékařského hlediska beznadějných případů přesahuje pouhý subjektivní zážitek pacienta, je viditelným pro všechny a tedy objektivním. Takováto zázračná vyléčení nemají paralely v parapsychických experimentech a musíme je tak nechat bez vysvětlení. Pokud okolnosti případů ovšem zpětně rozdělíme do původních čtyř složek (mimotělní existence, telegnose, telekineze, bilokace), zjistíme, že se všechny tyto jevy se vyskytují během extatických vytržení.

Příběh Roberta A. Wilsona, který má souvislost s mimotělním cestováním v prostoru jsme již citovali ve stati o výzkumech mozkové aktivity (2.5.). Podobného efektu snad dosáhl i Stanislav Grof. Při experimentu s LSD, který konal již coby emigrant v USA, se duchovně dostal do pražského bytu svých rodičů, podle hodin se přesvědčil o časovém rozdílu, na provedení hmotného ověření však neměl odvalu.²³⁹

Mimotělní zkušenost bývá průvodním znakem takzvané klinické smrti. Tu prodělal i Američan George Ritchie (1923 - 2007). Při devítiminutové zástavě srdce, kterou „prožil“ coby dvacetiletý mladík, měl mnoho rozmanitých vizí. Mimo jiné se dostal i do neznámého cizího města, kde si mohl všimnout řady podrobností. Několik let po svém zážitku poprvé v životě navštívil Philadelphii, na periferii bezpochyby identifikoval místo, kde se už dříve ocitl během své vize.²⁴⁰

Telegnosi, čili poznání jevů za bdělého stavu projevoval i švédský vědec a mystik Emanuel Swedenborg (1688 – 1772),

---

²³⁹ GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s 132n

²⁴⁰ Shrnutí RITCHIE, G.: *Návrat ze zítřka*

jehož dílo doposud ovlivňuje novou religiozitu.²⁴¹ Jeho ověřenou vizi v jednom svém dopise Charlotě von Knoblauch popsal sám Kant: „Událost následující zdá se mi však však býtí nejpřesvědčivější, pochybnostem nižádným prostor neponechávající. Bylo to roku 1759, když pán ze Swedenborgu, z Anlgicka se vracející, na sklonku měsíce září, v sobotu kolem 4. hodiny odpolední, nedaleko Göteborgu, na pevnou zem vstoupil. Pan William Castel jej a společnost dalších 15 lidí týž den k sobě přizval. Téhož večera, kolem 6. hodiny se pán za Swedenborgu vyšel projít a do společnosti se vrátil bledý a zhrozený. Pravid, že ve stockolmském Sudermalmu (Göteborg je od Stockholmu vzdálen více než 50 mil) právě propukl hrozivý požár a že oheň se rychle šíří. Řekl, že dům jeho přítele, jehož jmenoval, již lehl popelem a že jeho vlastní dům je v nebezpečí. Kolem 8. hodiny, poté co si vyšel, pravil uklidněně: Buď Bohu díky, požár byl uhašen, jen tři dveře od mého domu. - Tato zpráva vzbudila v celém městě, a zvláště v přítomné společnosti značný rozruch. V neděli ráno byl Swedenborg pozván ke guvernérovi, jenž se ho ve věci požáru důkladně povypyptával. Swedenborg přesně popsal, jak požár započal, jak uhasl, i dobu jeho trvání. Téhož dne proběhla tato zpráva celým městem, kde díky guvernérovi stávající rozruch ještě posílila, neboť mnozí se byli obávali o své přátele, či o svůj majetek. V pondělí večer dorazilo do Göteborgu poselství, vyslané ze Stockholmu ještě během požáru cechem kupeckým. V dopisech těch požár byl popsán přesně, jak vyprávěno. Úterního rána přispěchal ke guvernérovi královský kurýr se

---

²⁴¹ např. VOJTÍŠEK, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s 218 – 220

zprávou o požáru, o škodách, které způsobil, o domech, jež byly postiženy. Zpráva v něm se v ničem nelišila od popisu páně Swedenborgova, neboť požár byl uhašen kolem 8. hodiny.²⁴²

Kousavý kritik by možná poznamenal, že pokud nejde o úplný výmysl, pak byl požár zrežirován na popud samotného Swedenborga v přesně objednanou hodinu. Jiné alternativní a výše naznačené vysvětlení nabízí Kafka. Stovkami pokusů dokazoval těžko uvěřitelné vlastnosti lidské duše: „Po divadelní zkoušce mne žádala sl. Š., pochybující o jasnovidnosti, o přesvědčení pokusem. Uspal jsem přítomného herce, subjektu p. H. a spojil magneticky se slečnou, aby si jí zapamatoval. Vyslovila přání, aby subjekt popsal jejich obydlí, v němž ani já, ani uspaný jsme nikdy nebyli. Na moje přání, aby "šel" směrem, odkud slečna přišla, popisoval subjekt: "Jsem v místnosti. U prahu jsou konve a skříně, poblíž postel, v níž někdo leží. Jdu se podívat. Hm, " povídá zklamaně, "stará bába. Vzadu je druhá postel a leží v ní starší pán s dlouhými vousy. Víte zatáhnu ho za ně. " Namítl jsem, aby tak nečinil a nebudil spícího, subjekt se mi však usmál a neodpověděl. Ptal jsem se slečny. Zda popis souhlasí, a ona mně i společnosti vysvětlila, že vše je správné: v první posteli spí matka, ve druhé otec, který má plnovous. Poté jsem řekl subjektu: "popiš co vše v místnosti vidíš! " – "Naproti je stůl se židlemi. Slyším hodiny, ale nevidím je. Aha, jsou vedle v pokoji. Zarazím je, aby netikaly." Potom popisoval dále věci, umístění nábytku v místnostech a

---

²⁴² Immanuel Kant.citován in MEYRINK, G.: *Hašiš a jasnozřivost*, s. 20 n

slečna přisvědčila vždy ke správnosti. Přerušil jsem pokus stáhnutím subjektu zpět a probuzením.

Jakmile však slečna Š. přišla z divadla domů, našla byt rodičů osvětlen a rodiče zděšené, vypravující lidem z domu, co hrozného se u nich dělo: "Chodilo to po světnici, pohybovalo konvemi, prohlíželo skříně, stálo v posteli, vzbudilo to otce taháním za vousy, v pokoji se zastavily hodiny, ač byly nataženy, takže se samy zastavit nemohly. Najednou vše přestalo a ztichlo." Slečna prohlížela hodiny a shledala, že zůstaly stát ve stejné době, kdy byl pokus konán."²⁴³

Pomocí duševních schopností citlivců Kafka například vyhledával legionáře na bojových polích během obou světových válek a referoval příbuzným o jejich osudech. Úspěšnost byla dle hypnotizéra vždy stoprocentní.²⁴⁴ Cestování „části“ duše jasnovidců se dle Kafky děje „linkou vytvořenou oduším“, tedy vyzařováním duše z těla, která se v hypnotickém stavu jeví jako paprsek jdoucí od těla jasnovidce.²⁴⁵

FRANTIŠEK FERDA

Pravdivost Kafkových tezí, by mohly podporovat schopnosti, které projevoval český jasnovidce František Ferda (1915 – 1991). Tento katolický kněz se jako koníčku věnoval přírodnímu léčení, především bylinkářství. Jasnovidné schopnosti se u něj projevíly naprosto nečekaně roku 1964. Obdržel dopis od svého přítele, který měl potíže s ledvinami. V tu dobu páter Ferda (takto titulován byl nejvíce znám)

---

²⁴³ KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, s 117 n.

²⁴⁴ Tamtéž, s 159

²⁴⁵ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 161

nemohl tohoto člověka navštívit, chtěl pomoci a nevěděl jak. „Seděl nad dopisem, měl na něm bez jakéhokoli záměru položenou ruku a přemýšlel, jak vše srovnat se svým svědomím, aby nikomu neublížil. Najednou se s ním svět jakoby zatočil. Měl pocit, že tento stav trvá nějakých 5 až 7 minut, a že se s tou osobou, od níž dopis přišel, nějakým nevysvětlitelným způsobem ztotožňuje. Ne že by se stal jí samou ve smyslu smyslové představivosti, ale spíše jako by se duševně ztotožnili. A teď mu přišlo: v ledvinách jsou šřavelany, v jedné celý kus a v druhé písek. Pak se probral, otřepal, ani se mu to nechtělo věřit, že by tomu mohlo tak být. Znovu položil ruku na dopis, a tentokrát tento zvláštní stav trval necelou minutu. Opět ta samá odpověď. (...) Odeslal dopis. Příteli doporučil, aby se nechal vyšetřit ihned v nemocnici, že má v ledvinách šřavelanový kámen a písek.“²⁴⁶ V pražské nemocnici Na Bulovce potvrdili přesnost jím určené diagnózy. „Já jsem od toho okamžiku, kdy se ve mně probudila jasnovidnost, držel člověka v ruce jako knížku a pročítal jsem ho od hlavy k patě,“²⁴⁷ vysvětloval Ferda. Svou jasnovidnou schopnost začal prohlubovat sebevzděláváním v klasické medicíně, později stanovoval diagnózy na vzdálenost ne stovek, ale tisíců kilometrů. Po dotazu na jeho vjemy při jasnovidné prohlídce popsal: „Subjektivně mám pocit, a také to tak vědomě cítím, jako bych ze sebe vyslal paprsek, vnímám ho jako zelený paprsek, který se rychle pohybuje, klikatě, cikcak, to trvá určitou dobu. Pak se najednou přestane pohybovat a já jsem se

---

²⁴⁶ REJDÁK, Z.: *Za zdravím s jasnovidcem páterem Františkem Ferdou*, s. 10 n

²⁴⁷ Tamtéž, s. 13

pomocí tohoto paprsku spojil s osobou, pro kterou mám provést diagnózu a již dostávám potřebné informace a zapisuji.“²⁴⁸

Své umění měl možnost úspěšně předvést i kritickým výzkumníkům parapsychických jevů v tehdejším Sovětském svazu. Dostal se i do Itálie, tamní žurnalista Renzo Alegri referoval „P. Fr Ferda mě žádá, abych mu řekl jméno osoby mně známé. Okamžitě se zamýšlím a řeknu jméno. Senzitiv začne uvažovat, klidně pracuje, lidé v místnosti pokračují v rozpravách. Nic ho neruší, nic ho nerozptyluje. Výraz jeho obličeje zůstává normální, soustředěný. Asi po půldruhé minutě začíná psát, jako by někdo diktoval. List papíru, který má před sebou, se rychle zaplňuje znaky a čísla. Po 10 minutách Ferda zdvihne hlavu a začíná sdělovat data týkající se mnou uvedené osoby. Je jich mnoho a jsou různého druhu. Týkají se nervového systému, metabolismu jater, vnitřností, plic, funkce slinných žláz. Sděluje podrobný popis artritických a revmatických bolestí dotyčného, které stoprocentně odpovídají jeho zdravotnímu stavu. Připojí ještě mnoho dalších podrobností, ale abych si mohl ověřit jejich hodnotu, musel jsem vyzvat onu osobu, aby se podrobila komplexní prohlídce.“²⁴⁹

Za totalitního režimu nebylo Ferdovi přáno, přesto vešel v širší známost. Přesto měl autor této diplomové práce možnost z první ruky slyšet svědectví o tom, jak „ateističtí“ rodiče, kteří měli svého těžce nemocného syna na dýchacích přístrojích, kontaktovali Františka Ferdu. Stav jejich dítěte se stále zhoršoval, z lékařského hlediska nebylo pomoci. Jasnovidec

---

²⁴⁸ Tamtéž, s. 49

²⁴⁹ REJDÁK, Z.: *Za zdravím s jasnovidcem páterem Františkem Ferdou*, s. 51

provedl diagnózu a konstatoval, že problém tkví v přístroji, na němž je hoch napojen. Jedna z trubek respirátoru měla být zanesena škodlivou nečistotou. Přes protesty lékařů byl přístroj podroben revizi, znečištění skutečně nalezeno a chlapec zachráněn.

TELEKINEZE A BILOKACE (dokončení)

Další zkoumané paranormální schopnosti - telekineze a bilokace - patří k nejzáhadnějším jevům. Jejich četnost je výrazně nižší, než u prožitků mimotělní existence či telegnose.

Podivným jevem, který není uspokojivě vysvětlen je fenomén takzvaných poltergeistů (z německého „hřmotící duch“). Jde o záhadnou neviditelnou silou působené rozhazování nábytku a vybavení v některých budovách. Někteří badatelé soudí, že se tento jev vyskytuje v okolí dospívajících, citově labilních jedinců²⁵⁰ Je-li tomu tak pak jde o mimovolný jev telekineze. Záměrné „pohybování předměty na dálku“ ovládají dle Weinfurtera indiští fakíři - siddhiové (sadhuové). Telekinezi za ně prý provádějí jejich služební duchové (džinové).²⁵¹ Kafka tvrdí, že „člověk má dvojí "já" jedno ve stavu vědomém, druhé ve stavu podvědomém. Obě "já" jsou samostatné, na sobě nezávislé psychické činnosti vycházející z jedné podstaty – lidské duše.“²⁵² Dle jeho pokusů jde v hypnotickém stavu použít podvědomé „já“ somnambula i k pohybu a přenosu předmětu bez dotyku nebo zhmotnění se.²⁵³ Popisuje výkon uspaného subjektu K.: „Za přítomnosti asi sto padesáti osob

---

²⁵⁰ např. EYSENCK, H.J., SARGENT C.: *Objasněné záhady*, s. 95 - 103

²⁵¹ WEINFURTER, K.: *Divy a kouzla indických fakírů*, s. 54 - 60

²⁵² KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 156

²⁵³ tamtéž, s. 82

způsobil na větší obraz na stěně v sále divadla, takže se před zraky přítomných sám snesl a volně položil na stůl“.²⁵⁴ Tentyž citlivec měl dokonce schopnost: „nechat zmizet vázu těžkou 4 kg a na jiném místě jí vytvořit.“²⁵⁵

Kafkovi citlivci mimosmyslově viděli jakými principy duše dosahuje svých fenomenálních výkonů. Jejich vysvětlení samozřejmě není dosavadním vědecké poznání akceptovatelné. Subjekti pozorovali, že lidská duše je nerozlučně spojena s stejnorodým fluidovým tělem (dušefluidem), které sestává z transcendentální, nadhmotné, fluidové látky²⁵⁶ neboli „žáživého energotronu“.²⁵⁷ Tato „látka“ je tvořena z nejjednodušších elementárních částic, které Kafka nazval „sitony“. Tyto nedělitelné částice jsou zároveň základními stavebními prvky hmotného vesmíru. „Při somnambulních, hypnotických a podobných projevech se duše uplatňuje prostřednictvím živého energotronu hlavně při nebezpečí, dvojnictví, telepatii, jasnovidnosti, somnambulním zření apod., při němž má duše schopnost být svobodná, prostorově viditelně všudypřítomná a přitom činná.“²⁵⁸ Telekinezi na základě této teorie Kafka vysvětloval vymístěním sitonového těla mimo organismus. Dle citlivců se sitony mohou podle vůle duše zhustit a stát se tak pevnými, proměnit se v jakousi prodlouženou neviditelnou rukou a pohybovat vzdálenými předměty, případně nechat tyto

---

²⁵⁴ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 151

²⁵⁵ Tamtéž, s. 151

²⁵⁶ Protimlův nadhmotná látka Kafka pravděpodobně užil pro nedostatek přirovnání k popisu

²⁵⁷ S drobnými odlišnostmi je popsán tento fenomén jako „astrální tělo“ in WEINFURTER, K.: *Hypnosa a sugesce*, s. 9

²⁵⁸ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 73

předměty zmizet tělesnému zraku, přemístit jinam a opět zviditelnit. Energotronové tělo se dokonce může učinit viditelným.²⁵⁹ Při Kafkových pokusech se objevovaly zhmotnělé (hmatatelné) části lidského těla, ruka nebo hlava či dokonce celá dvojnická postava zhypnotizovaného subjektu nebo osoby, kterou si přítomní přáli vidět.²⁶⁰

Zajímavý případ popsala francouzská cestovatelka Alexandra David Neelová (1868-1969). Při svém pobytu v „zemi démonů“²⁶¹ Tibetu se po vzoru tamních lámů kouzelníků pokusila „materializovat“ společníka, vybrala si pro něj podobu malého, zavalitého lámy. „Za několik měsíců byl ten človíček hotov. Ponenáhlu se "ustálil" a stal se jakýmsi spolustolovníkem. Nečekal s objevením se, až na něho pomyslím, nýbrž se ukazoval ve chvílích, kdy jsem zaměstnávala ducha jinými věcmi.“²⁶² Po čase se lama, kterého skeptická Neelová stále považovala za svou úmyslně vyvolanou halucinaci, začal měnit, jak podobou, tak drzým dotěrným chováním. Cestovatelce trvalo celých šest měsíců, než se jí podařilo halucinaci rozptýlit. Nejpozoruhodnější na přízraku lámy ovšem byla skutečnost, že jej viděla nejen autorka, ale i její návštěvníci, kteří jej považovali za skutečného člověka. Neelová se právem podivuje, že „druzí vidí podobu, kterou vytvořila myšlenka“, a dodává: „Tibeťané se rozcházejí ve výkladu toho zjevu. Jedni věří, že je to skutečně hmotný výtvar,

---

²⁵⁹ Někteří parapsychologové, včetně Kafky, pak hovoří o výronech takzvané ektoplazmy z těla hypnotizovaného. V příloze RICHET, C.: *Pojednání o metapsychice* nalezneme i několik údajných snímků tohoto jevu

²⁶⁰ Citlivec vytvořil plastickou podobu spisovatele J.W. Goetha. KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 151.

²⁶¹ DAVID - NEEL, A.: *Mystikové a magové v Tibetě*, s. 90

²⁶² Tamtéž, s. 176

druzí v tom vidí jen případ sugescie: myšlenka tvůrce fantomu se bezděčně vnucuje druhému a dává mu viděti, co vidí sám tvůrce.“²⁶³

LEVITACE

Jedním z nejzáhadnějších parapsychických jevů je levitace, tedy vznášení se či dokonce létání. Připusťme, že nejde pouze o eskamotérské triky nebo halucinace. Levitace byla zdokumentována v životopisech mnoha křesťanských světců,²⁶⁴ schopností vznášení se údajně disponují i siddhiové – indiští jogíni. Následovníci indického gurma Mahariši Maheš Jógího se při transcendentální meditaci snaží levitovat, jde ale spíše skákání v tureckém sedu.²⁶⁵

Rumunský religionista Mircea Eliade uvádí, že „Sibiřští, eskymáčtí a severoameričtí šamani létají. Na celém světě se čarodějům a medicinmanům připisuje táž kouzelná schopnost. (...) čarodějové mají schopnost proměňovat se ve zvířata, nejraději se však proměňují ve slepice a sokoly, protože schopnost létat je připodobňuje duchům“.²⁶⁶ Upozorňuje ovšem, že „let“ může znamenat symbolicky rozum, pochopení tajných nauk či metafyzických pravd.²⁶⁷

Kafka vysvětloval levitaci již zmiňovaným vymístěním sitonového těla, při levitaci by tak člověk vlastně stál na „neviditelných chůdách“. Snad nejneuvěřitelnější Kafkova

---

²⁶³ DAVID - NEEL, A.: *Mystikové a magové v Tibetě*, s. 177

²⁶⁴ RICHET, C.: *Pojednání o metapsychice*, s. 659n, GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 172

²⁶⁵ podobně i VOJTÍŠEK, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 321

²⁶⁶ ELIADE, M.: *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, s. 398

²⁶⁷ tamtéž

kasuistika popisuje situaci kdy zhypnotizovaný subjekt, který nesouhlasil s etikou pokusu, při němž měl být ovlivněn jiný člověk, vypověděl poslušnost: „Chtěli jsme uspaného zadržet. Vznesl se však do výše a asi sto padesát kroků a plul nad námi. Na rozkaz (hypnotizéra) se snesl na zem, a když jsme chtěli znovu zachytit, znovu se vznesl, až byl silou rozkazu znovu donucen klesnout na zem. Když se zdálo, že subjekt je vyčerpán a když jsme jej chtěli donést do místnosti zpět, vytvořil přitažlivou sílu k zemi tak, že sedm osob jej nedokázalo zvednout z místa.“²⁶⁸ Kafka rovněž popisuje chtěnou levitaci v podobě sedmdesátimetrových skoků subjektu.²⁶⁹

ASTRÁLNÍ CESTOVÁNÍ, JINÉ SVĚTY

Dalším často diskutovaným fenoménem je duševní cestování po vesmíru. Existují v zásadě dva typy těchto zážitků: výše popsané kosmické sjednocení a astrální cestování

S vědou se rozcházející poznatky Véd, zmíněné ve stati o Haré Kršna, pravděpodobně pocházejí z druhého typu zkušeností. Védským vizím příbuznou kasuistiku o mimozemském životě uvádí i Grof: „Asi po půlhodině působení drogy jsem vnímal svá vidění jak zavřenýma tak otevřenýma očima: cestoval jsem na jiné planety do jiných dimenzí. V každém z těchto světů se konala nějaké náboženská slavnost. V jednom z nich se nacházely velké bytosti podobné kudlankám; byly moudré, truchlivě důstojné a vítaly mě svým rituálem. V jiném byly zelené, zlaté, modré a purpurové bytosti, které vypadaly jako malý křišťálový hmyz, připomínající

---

²⁶⁸ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, 151

²⁶⁹ KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, s. 335

proměnlivé obrazce v kaleidoskopu, a vysílaly ke mně naléhavé zprávy o své tiché podpoře. Nakonec se objevila dimenze, kde všechn život měl formu krystalů. Všechny bytosti, ať už mikroskopického, nebo megaskopického rozměru, se tam zdály složeny z čisté energie a byly neuvěřitelně krásné.“²⁷⁰

Popularizátorem „astrálního cestování“ po planetách je například spisovatel a příznivec New Age Richard Bach.²⁷¹ Kosmické výlety se samozřejmě objevují v ufonáboženství²⁷²

Někteří scientologové se domnívají, že Hubbardovy science fiction jsou popisem reality z dávné historie Země i jiných planet ve vesmíru a LRH v nich pouze vylíčil obsah svých vizí.²⁷³

Kafka k cestování duše po vesmíru zastával odmítavý přístup: „Jest nemožno posílati subjekty nebo media na naše oběžnice. Učiníme-li tak, budeme subjektem či mediem obalamuceni, což hned vysvětlím. Podvědomí subjektovo jest podřízeno vůli kroužku nebo hypnologa. Hypnolog přeje si např. věděti, jak to vypadá na Marsu. Dobrý subjekt jest nucen pomocí fluidové linky oduší vystoupiti mimo tělo směrem k Marsu. Poněvadž v tomto případě hrozí tělu, jehož součástí je oduší, nebezpečí, vrací se z vlastního popudu zpět. Přání hypnologa jest mu však rozkazem. Poněvadž podvědomé „já“ jest bohato na tvorbu myšlenek, na obrazotvornost, začne mluvit z obrazotvornosti (fantasie) o neznámé zvěři, květeně, městech, bytostech (lidech) na Marsu. Posluchače to nesmírně zajímá a překvapuje a věří

---

²⁷⁰ GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, s. 105

²⁷¹ například román BACH, R.: *Most přes navždy*

²⁷² Ufologie jako náboženství je tématem časopisu *Dingir*, 4/1999

²⁷³ Tento svůj pravděpodobně soukromý tedy neoficiální názor vyjádřil mluvčí českých scientologů Jiří Voráček na semináři Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů 13. 10. 2005

tomu. Sám jsem v této věci činil pokusy a přišel tomu na kloub. Uspaný J. popisoval mi jistý druh obrovského zvířete na Marsu. Asi za dva měsíce po tom jsem uspal jiného citlivce a poslal jej na Mars a on mi popisoval totéž zvíře. To mě překvapilo a hned se mi vtírala myšlenka, nebéře-li to z mého vrchního podvědomí. Asi po šesti dnech uspal jsem dobrého subjektu p. Hanuše a poslal jsem jej rovněž na Mars, aby mi popsal, co tam vidí. Subjekt mezi jiným popisoval totéž, co první dva (...) Uspal jsem ještě jasnovidného dobrého subjektu K. Přesvědčiv se, že dobře spí, poručil jsem mu, aby vše bedlivě pozoroval a mě postupně hlásil co se bude dít, až pošlu opět subjektu H. na Mars. (...) Hned potom hlásil mi subjekt K.: "Od hlavy uspaného jest utvořena přes vaši hlavu zářivá linka směrem k Marsu... Nyní ustoupil subjekt H. zpět. Vycítil nebezpečí pro své hrubé tělo a vlastní pud mu velí zpět. " V té chvíli uspaný H. počal nás bavit o květinách, které tam vidí, (...) Mars má dva měsíce, zvířena při chladnějším počasí, neboť léto není tak teplé, má bujnou srst a jiné. Při tom subjekt K. vpadl mu do řeči a pravil: "Nevěřte mu, on tam nebyl, něco si vymyslí, něco hledá v protonaci, co lidstvo již samo vybádalo, já to vím a vidím".²⁷⁴

PŘEDVÍDÁNÍ BUDOUCNOSTI

Z předpokladu mimosmyslově vnímatelného „prostoru“, který jsme charakterizovali výše, lze poskytnout teoretické vysvětlení parapsychických jevů, při nichž je předvídána budoucnost.

---

²⁷⁴ KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, s. 161

Věštecké umění je moderní vědou, která zná jen lineární čas a kauzalitu, považované za vyloučené. Úspěšná proroctví lze jistě mnohdy vysvětlit přirozenou cestou, empatií, vhodně zvolenou všeobecnou pravděpodobnou frází, ale také citlivostí na impulsy oznamující příchod nějakého děje (např. zemětřesení) nebo prognostikou a statistikou.

Z kostelní věže je vidět dále než z okna činžovního domu na náměstí. Je-li možné, aby jedinec v transu viděl jevy vzdálené tisíce kilometrů, pak může s velkou dávkou jistoty říci, že „návštěva, kterou očekáváme má zpoždění a půjde-li to dále hladce bude tu za deset minut“.

Věštci ovšem využívají nejen efektu „kostelní věže“, který stále ještě stojí na předpokladech kauzality. Spoléhají, v jungiánské terminologii řečeno, na již popsany princip synchronicity, tedy na nekauzální provázanost podobných jevů a znaků v tomto světě i v „prostoru“. Podle tohoto schématu například kartářky soudí, že když jejich zákazník položí konkrétní otázku na budoucnost a pak si vybere několik hracích karet, vypovídají jejich hodnoty, díky synchronicitě, o tom, co jej čeká. Se stejným principem počítá i astrologie, diagnostika pomocí automatické kresby, ale také vánoční lití olova a desítky podobných metod.

Vzhledem k obrovskému množství všemožných „proroctví“ lze říci, že většina z nich se nikdy nevyplní. Je zřejmé, že pokud synchronicita skutečně existuje, pak není „ochočitelná“, nenechá se ovládnout magií, jak si představují věštci, ale projevuje se spíše nečekaně a překvapivě.

Přes veškeré logické výhrady k věštci z vulgarizovanému chápání synchronicity, je přesto nutno připustit, že se některé věštby se vyplní.

Podrobné vize budoucích událostí, prorocké sny či předtuchy, které se vyplnily nezpochybnitelně existují, jsou popsány v náboženské²⁷⁵ a zdokumentovány (para-)psychologické literatuře.²⁷⁶

Nemůže být v kompetenci této práce tyto jevy bezezbytku vysvětlit, náznakem řešení může snad být úvaha Aniely Jaffé (1903 – 1991), žákyně a spolupracovnice C. G. Junga. V nevědomí, dle této psycholožky, „vnější svět a obsahy času – minulost, přítomnost i budoucnost – existují jakoby zázrakem zároveň, ve stavu mimo prostor a čas“.²⁷⁷

Jistou možnost pohledu do blízké budoucnosti zapsané v protonaci připouštěl i Kafka, jeho zmínky jsou však velmi neurčité a kusé. To ostře kontrastuje s jeho stylem, jenž hýří kasuistikami k různým paranormálním jevům. Zdá se, že Kafka se vzhledem ke svému křesťanskému přesvědčení a v úctě k svobodné lidské vůli, experimentům s poznáním budoucnosti z protonace vyhýbal. Pro přesnost této poznámky je ještě nutno dodat, že Kafka se nebránil kauzálnímu předvídání budoucnosti, který jsme výše obrazně nazvali efekt „kostelní věže“. Jeho subjekti také diagnostikovali nemocné a u některých „duchovním“ zrakem viděli, jak choroba

---

²⁷⁵ např. ŠTĚCHOVÁ, M.: *Život světcův Svatý Don Bosco*

²⁷⁶ EYSENCK, H.J., SARGENT C. *Objasněné záhady*, FLAMMARION, C.: *Neznámo a záhady lidské duše*, WEINFURTER, K.: *Tajné síly přírody a člověka*

²⁷⁷ JAFFÉ, A.: *Přízraky a zjevení*, s. 126

nezadržitelně ničí život těla, v těchto případech pak přesně odhadovali dobu příchodu smrti.

VHLED DO MINULOSTI

Snáz, než záhadná pravdivá proroctví, lze teoriemi „prostoru“ pravděpodobně objasnit vize minulosti. V některých případech jde jen o jisté tušení minulých nebo jen lehké vizuální nastínění události, jindy jsou vidění naprosto plastická. V souvislosti s vhledem do minulosti se dotkneme také úkazů jako jsou svatá či prokletá místa a vize strašidel nebo duchů.

Příkladem ne zcela jasné vize může být popis z deníku George Foxe (1624 - 1691), zakladatele kvakerů: „Vstoupilo do mě slovo Páně řkouc: Volej, "Běda krvavému městu Lichfieldu". (...) Když jsem takto volaje procházel městem, zdálo se mi, že městem protéká potok krve, a tržiště bylo jako krvavé jezero. (...) Potom jsem se oddal hlubokému přemýšlení, proč jsem byl poslán volati po onom městě a nazývati jej krvavým (...) později mi bylo vyloženo, že za císaře Diokleciána bylo v Lichfieldu umučeno tisíc křesťanů. Měl jsem se tedy svléknout obuv svou projíti potoky jejich krve a vstoupiti na tržiště do jezera jejich krve, abych vzbudil památku krveprolití těchto mučedníků, jejichž krev byla prolita před mnoha lety a jejichž studená těla ležela na ulicích.²⁷⁸

Mnozí moderní jasnovidci získávají informace o svých klientech různými způsoby, které patří spíše do investigativní žurnalistiky. Nelze ale vyloučit, že někteří skutečně mají jistý vhled do minulosti. Klienti věštců, nejčastěji kartářek, bývají velmi často zaskočeni, když jim jasnovidec odhalí jejich

---

²⁷⁸ JAMES, W.: *Druhy náboženské zkušenosti*, s. 11n

tajemství, aniž se na ně ptal. „Jak to mohl vědět, zjistit?“, tak zní typická otázka zákazníka.

Podobný úžas nad „nadpřirozeným“ poznáním minulých skrytých událostí jsem zaznamenal i u obdivovatelů Jana Vymětala (1975), vůdce radikální komunity hlásící se ke katolické církvi. Společenství nazývající se Děti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova bylo nejaktivnější na začátku tohoto tisíciletí na Olomoucku.

Následovníci Sun Myung Moona věří, že jejich mesiáš vládne vzhledem do jejich osobní minulosti, dokonce do genetické výbavy jejich předků. Proto do jeho rukou vkládají své osudy a nechávají si od něj vybrat ideálního životního partnera, zpravidla člověka z opačného konce Zeměkoule, kterého nikdy neviděli.²⁷⁹

Odhalování zdánlivě skrytých hříchů z minulostí a následná obrácení kajících jsou téměř schématem v životopisech svatých. Jako příklad můžeme opět uvést schopnosti dona Bosca či pátera Pia, jejichž působení proměnilo náboženský život mnoha lidí nejen v Itálii.

Některé z případů vidění historických událostí se odehrávají v lokacích, kde dějinná, emocemi zpravidla nabitá událost skutečně proběhla, To by mohlo napovídat na hypotézu paměti místa, která by korespondovala s protonací. Vizionářům se připomínají dávné zločiny, katastrofy či bitvy. V lidové a léčitelské hantýrce jsou tyto místa označována za prokletá nebo s negativní energií. Ve stejné souvislosti lze zmínit, že i zjevení či strašení duchů, nemusí být pouhými pohádkami, ale připomínkami (většinou) negativních činů, které poznamenaly

---

²⁷⁹ Z rozhovorů autora s moonisty

konkrétní místo či budovu. Sri Chinmoy tvrdil, že: „Kolem míst, kde lidé spáchali sebevraždu, se většinou pohybují duchové a zlé síly“.²⁸⁰

Celou studii této problematice věnovala Jungova žákyně Aniela Jaffé,²⁸¹ která uvádí kasuistiku, líčící charakteristický i když pouze sluchový, zážitek dvou přítelkyň na dovolené v severofrancouzském Dieppe. „Jednoho rána mezi čtvrtou a sedmou uslyšely křik vojáků, hučení leteckých motorů, střelbu ze samopalů, výbuchy bomb a vůbec všechny zvuky bitevní vřavy. Když se ještě téhož rána začaly vyptávat ostatních, zjistily, že ten hluk slyšely jen ony samy. V okolí se nekonaly žádné manévry a nebylo tam ani žádné kino, z něhož by takový hluk mohl pocházet. Obě ženy si průběh nevšedního zážitku pečlivě zaznamenaly a zvláštní na tom bylo, že čas bombardování, přestávek i opětného vzplanutí bitvy souhlasil na minutu přesně s průběhem bojů, které ve Dieppe proběhly téměř přesně před devíti lety, 19. srpna 1942 mezi čtvrtou a sedmou ráno.“²⁸² Jaffé v dovětku poznamenává, že při kontrole časových údajů pomáhali vojenští historici.

Jiný příběh ze Švýcarska zachycuje vizuální setkání: „Šel jsem přes starý krytý dřevěný most. Bylo skoro jedenáct hodin. Když jsem po mostě ušel asi dva metry, zaplavilo ho zelenožluté světlo a v něm se vznášelo pohřební procesí, které se vůbec nedotýkalo země. Procesí zaplnilo celý most, všechno jsem viděl tak jasně a zřetelně, jako by to byl film. Sotva jsem dorazil na druhou stranu mostu, byla už zase tma a zjevení zmizelo. Musím dodat, že v té době ještě nebylo elektrické

---

²⁸⁰ CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, s.101

²⁸¹ JAFFÉ, A.: *Přízraky a zjevení*

²⁸² JAFFÉ, A.: *Přízraky a zjevení*, s. 98

světlo, a už vůbec ne v naší vesnici. Na cestě byla tma jako v pytli.“²⁸³

Naprosto plastické vize, prožívané do nejmenších podrobností, popisovala například stigmatizovaná německá mystička Terezie Neumannová (1898 – 1962). V opakujících se pátečních extázích fyzicky spoluprožívala utrpení a ukřižování Krista. Kromě drastických pašijových zážitků měla stovky vidění biblických příběhů a ze životů světců.²⁸⁴ Ač se nikdy neučila cizím jazykům, ani jim nerozuměla, dokázala v hebrejštině, aramejštině, latině či francouzštině opakovat dialogy z vizí. Jazyky, které reprodukovala, byly identifikovány a jejich gramatická správnost byla potvrzena lingvistickými specialisty.²⁸⁵

Fenomén retrospektivních vizí značně ovlivňuje novou religiozitu, „prostor“ pravděpodobně skýtá možnost poznat historii přímým zážitkem. Je ovšem nutno připomenout i výše uvedené vize (například při scientologickém auditingu), které byly prokazatelně modifikované fantazií vidoucího.

Vize dávných dějinných události po aplikaci LSD popisuje i Prof.²⁸⁶ Kafka možnost přímého poznání historie vysvětloval výše charakterizovanou protonací a na základě svých experimentů se domníval, že: „Pomocí dobrého jasnovidce jest možno na světlo přivést každé osobní tajemství, každý čin dobrý i zlý a nezáleží na tom, zda je z doby minulé či přítomné. Délka doby nerozhoduje; záleží jen na tom, aby hypnolog

---

²⁸³ JAFFÉ, A.: *Přízraky a zjevení*, s. 26

²⁸⁴ SIEGLOVÁ, A.: *Život a smrt Terézie Neumannovej z Konnerreuthu*, s. 103nn

²⁸⁵ KAŠPAR, K.: *Dojmy z Konnersreutu*, s. 111 – 113, 125

²⁸⁶ GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, s. 119

dovedl převést jasnovidce zpět na určitou dobu, rok, měsíc, den, hodinu, kdy onen čin byl prožit. Počínám si takto. Chtěl bych např. zkoumat dobu rozkvětu říše babylonské před tisíci léty: Tu nelze subjektu uvést do té doby najednou, jak bychom si snad přáli. Celý čas se musí rozdělit přesně v menší stejné díly. Každou tu dobu musíme se subjektem, kráčejíce zpět, prožít zvlášť po pořádku, až se dostaneme na určitý čas, jež jsme si vytkli za cíl. Pak již subjekt může volně pracovat, vypravovat. Subjekt tu vidí města, stavby, ruch a lidi, s nimi celý tehdejší vývoj. Poznává vše dokonaleji v čase minulém, než my v přítomném. Podvědomá schopnost subjektu jest úžasná. Duše subjektu dovede prožít takřka ve vteřině, co se dělo v staletích, zachytí všechny význačnější momenty, které nám může zjevití“.²⁸⁷ Na jiném místě Kafka dokresluje: „Můj přítel P. Prudič byl po mnoho let denně přítomen pokusům a sám se subjektem Křečkem (uvedeným do somnambulního spánku – pozn. autor) z protonace studoval a sledoval dějiny národů Sumerů, Chaldejců, Babylóňanů a Asyřanů“.²⁸⁸

SPIRITISMUS (CHANELLING)

na závěr kapitoly o záhadných parapsychických úkazech jsme záměrně nechali problematiku spiritismu (channelingu), při jeho praktikování totiž dochází k mnoha jevům, které jsme již popsali a snažili se vysvětlit v předešlých odstavcích a tak budeme mít usnadněnou práci. Předem vylučme dokázané podvody během seanci a připusťme, že některé spiritistické zážitky se skutečně dějí.

---

²⁸⁷ KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, s. 167n

²⁸⁸ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 161

Účastníci spiritistických seancí předpokládají a věří, že se dostávají do kontaktu se světem duchů zemřelých lidí. Spojení zpravidla nastává prostřednictvím média.

Zatímco ve spiritismu jde především o získání informací ze záhrobí, „modernější“ výraz channeling reprezentuje prakticky stejný jev, jemný posun lze snad spatřovat jen v ambici vyvolat a oslovit vývojově vyššího ducha za účelem vedení, poučení a růstu.²⁸⁹ Pro účel naší práce ovšem postačí pokud mezi těmito dvěma pojmy nebudeme rozlišovat a budeme užívat zavedenějšího výrazu spiritismus.

V rámci našeho přehledu a zjednodušeného rozdělení můžeme konstatovat, že náboženství přirozená neboli mystická a tedy i New Age a mnoho nových náboženských hnutí považují různé formy spiritismu za legitimní a vítaný zdroj informací, tradiční formy judaismu a křesťanství naopak vyvolávání „informátorů ze záhrobí“ zakazují, varují před ním a považují je navíc za zpravodajsky nespolehlivé.

Jako i jiným kapitolám našeho přehledu také problematice spiritismu bychom mohli věnovat celou práci, pro náš účel ovšem opět postačí nutně zevšeobecňující shrnutí. Jak jsme již naznačili při spiritistických seancích se nastávají podobné jevy jako při komunikaci s duchovními vůdci (3.1.) a projevují se parapsychické schopnosti výše uvedené o několik řádek výše. V případě vyvolaných duchovních vůdců se můžeme odkázat na dokázanou nespolehlivost takto získaného „poznání“ nastíněnou v příslušné kapitole. U výjimečných jevů během seancí (jasnovidnost, vize duchů, telekineze, vznášení se

---

²⁸⁹ VOJTÍŠEK, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, S. 175

předmětů apod.) se lze odvolat na předpokládané latentní duševní schopnosti rovněž již popsané.

Nespolehlivost informací pocházejících od vyvolaných duchů slavných i obyčejných zemřelých lidí či vyšších bytostí, lze doložit mnoha vzájemně neslučitelnými „pravdami“, které nalezneme při zkoumání jednotlivých zjevení. Ilustrativní případ protimluvu nabízejí duchařské kontakty průkopníka spiritismu Francouze Hippolita - Léona Denizarta Rivaila, který publikoval pod pseudonymem – jménem ze svého předchozího převtělení - Allan Kardec (1804 - 1869) a moonistického média, paní Young Soon Kim.

Allan Kardec komunikoval s duchy patnáct let a informace, které takto získal, shrnul v několika knihách. Na tomto místě nelze rozebírat jednotlivé detaily jeho poselství, pro potřebu naší práce, tedy pro ukázkou nespolehlivosti spiritistické praxe postačí jediný zato zásadní příklad. Kardec byl propagátorem teorie reinkarnace, mezi jeho informátory, kteří ho poučovali o principech převtělování mimo jiné figurovali svatý Jan Evangelista, svatý Augustin, Sokrates, Platon, Benjamin Franklin nebo Emmanuel Swedenborg.²⁹⁰

Moonistická spiritistka Young Soon Kim, komunikovala na přelomu tisíciletí s duchem Sang Hun Leea, roku 1997 zesnulého vysokého funkcionáře Církve sjednocení. Lee po své smrti cestoval po onom světě a hovořil se stovkami významných osobností historie, mezi nimiž byli i ti, s nimiž se kontaktoval Kardec. Nikdo z nich však nic o reinkarnaci nevěděl, naopak,

---

²⁹⁰ SIÉMONS, J.-L.: *Reinkarnace*, s. 43

Buddha poprosil Leeho, aby vzkázal buddhistům, že převtělování neexistuje, ať opustí tuto smyšlenku...²⁹¹

Kafka se spiritistickou teorií silně polemizoval, jednak z etického hlediska, jednak na základě svých bádání. „Rozum a úcta k mrtvým se vzpírá připustit, aby duše zemřelých byly hříčkami lidí na jejich rozkaz či přání, aby do skříní, stolů nebo jiných předmětů vstupovali nebo jinými způsoby se zjevovaly v seancích a tam prováděly věci dětinské, směšné, sprosté, nemravné a ztěžovaly lidem pokoj a zlehčovaly své bytí. Takový by měl být osud člověka po smrti?“²⁹² Přesto také Kafkovi citlivci navazovali kontakt se zemřelými dělo se tak i několik dnů po smrti. Duše člověka si dle referencí zhypnotizovaných subjektů nejprve musí uvědomit, že již není tělesným člověkem, teprve pak odchází do jiné dimenze. Toho Kafka využíval například, když měli pozůstalí na nebožtíka nějaký zásadní dotaz. „Ještě po šesti dnech jsem dosáhl spojení se zemřelým, ovšem rozumově již méně souvislé. V dalších dnech spojení nebylo takřka možné. Proto nevěřím ve spiritistické posláním zemřelých duchů. Snad mimo ojedinělé případy.“²⁹³

Kafka se domníval, že v drtivé většině případů spiritistická média v transu nepřicházejí do styku s duchy zemřelých, ale tajemné úkazy jako telegnose, telekineze či levitace či automatického psaní provádějí stejnými parapsychickými silami jako jeho citlivci. Jasnovidné schopnosti a přesné

---

²⁹¹ Informace pocházejí ze dvou internetových stránek www.tparents.org a www.rodiny.org, první adresa byla již zrušena, druhá změnila majitele a její obsah byl zcela změněn. Více informací lze dohledat in KORÍNEK, M. *Exkurse na onen svět*, s. 117n

²⁹² KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 114

²⁹³ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s. 89

informace o „vyvolaném“ nebožtíkovi pak média čerpají z protonace. Naznačil také, že v některých případech se při spiritistických seancích se může projevat vliv zlých duchů.²⁹⁴

3.5. SHRNU TÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

V praktické části práce jsme zjistili, že na jedné straně existují pravdivé vize, které mohou alternativně pomáhat, na straně druhé ale falešná vidění, jež mohou zavést na scestí a ublížit. Jak vysvětlit dvojsečnost extatických i parapsychických jevů? Jak s jistotou rozlišit kvalitu vizí?

Definitivní řešení tohoto problému se nám pravděpodobně nepodaří nalézt, každá takováto událost je totiž subjektivní a jedinečná, záleží nejvíce na vizionáři, jak si jí vyloží. Pokud bychom chtěli hledat nějaké objektivnější měřítko, může být určitou náповědou opět bádání Břetislava Kafky, který tvrdil, že spolehlivých a pravdivých výsledků dosahoval se svými citlivci teprve na třetím, spíše ale až čtvrtém nejhlubším stupni somnambulního spánku, „předcházející stupně spánku nám o podvědomí nic nepoví – většinou se v nich uplatňují halucinace“.²⁹⁵

Rozvedeme-li tuto myšlenku dále, můžeme usoudit, že stavy lehké hypnózy či transu, drogového opojení nebo vizualizací se v mozkové aktivitě projevují elektromagnetickým vlněním na frekvencích hladin alfa či theta, které jsme charakterizovali ve stati o EEG (2.5.). Jde tedy vlastně o „sny“, s tím rozdílem, že

---

²⁹⁴ KAFKA, B.: *Parapsychologie*, s.148

²⁹⁵ Tamtéž, s. 174

vizionář je při rozumově bdělém stavu. Může tak navíc uplatňovat svou fantazii, to souhrnně znamená: své ambice, názory, přání, očekávání, ale také obavy, úzkosti a pod. Tyto emotivní náboje se vlastně stávají otcem charakteru vizí.

Jak jsme již naznačili v kapitole o předpokládaném zdroji mystických a spirituálních zážitků, můžeme vystavět teorii, že existuje více druhů či vrstev „prostoru“. Připusťme, že Jungovo a Grofovo kolektivní nevědomí²⁹⁶ i Kafkova protonace existují paralelně. Zjednodušeně vymezeno: zatímco v nevědomí se projevují symboly, v protonaci je zapsána historická realita. Při extatických zážitcích můžeme vstupovat do obou dvou polí a to i zároveň, vizionář je oslovován ze sféry symbolů, dostává informace z databanky záznamu historické reality (protonace) a navíc se přidává i jeho fantazie, jak byla charakterizována výše.

Chce-li ambiciózní Joseph Smith poznat pravou církev, jeho „sen“ mu vyjde vstříc a zjeví mu Ježíše a Boha, kteří mu zalichotí, že Pravdu pozná právě on. Chce-li moonistická spiritistka Young Soon Kim vidět jak se věci mají na onom světě, její „sen“ jí v souladu s jejím očekáváním bude glorifikovat jejího vůdce, v něhož nezlomně věří. Chce-li se Benda setkat s se svými přáteli z vesmíru, je mu ve „snu“ umožněno navštívit jejich kosmický koráb. Jak jsme spekulovali, má-li někdo nevědomé úzkosti spojené s porodním traumatem, mohou se projevit například ve vizích únosů a operování mimozemšťany.

Teorii zapojení fantazie by mohla podporovat výše citovaná Kafkova kasuistika, v níž byl citlivec „nachytán“ druhým subjektem při vymyšlení si o návštěvě na Marsu. Psychika

---

²⁹⁶ V pojetí obou psychologů existují jisté rozdíly, které jsou shrnuty v například in ŘÍČAN, P.: Psychologie náboženství a spirituality, s. 224nn, pro účely naší práce je však můžeme pominout.

vizionáře hraje důležitou roli i v jungiánském pojetí: „Numinózní uchvacuje člověka tak, že se cítí být obětí zážitku, nikoli jeho tvůrcem“.²⁹⁷

Směs reality, symboliky a fantazie²⁹⁸ se nejspíše objevuje u extatických částečně pravdivých vidění kartárek a jiných věštců. Za ilustrativní případ může posloužit jasnovidná zkušenost spisovatele Gustava Meyrinka, kterou prožil při experimentu s hašišem. Jeho přátelé přítomni na pražské seanci byli zvědaví na vývoj kurzů akcií. Meyrink se tedy ponořil do „budoucnosti“ a navštívil aulu vídeňské banky, pak nadiktoval kolegům požadované údaje. Vize měla nečekanou pointu: „Nejpozoruhodnější na tom však bylo, že když v úterý o jedenácté hodině přišly z vídeňské burzy kursy, z těch dvaceti, která jsem "viděl", jich šestnáct souhlasilo. (...) Jen čtyři kursy nesouhlasily. Týkaly se akcií, které jsem vlastnil já sám. - U nich jsem kursy přecenil. Zjevně mi tu nevědomé přání zkalilo jasné zření. Což je ostatně okolnost, která na jasnozřivost a vše co s ní souvisí, vrhá podivné světlo. Náhoda tu jistě roli nesehrála, a tak právem nastává otázka: bylo snad již v sobotu večer v knize osudu psáno, co se v číslech vyjevilo až v úterý?“²⁹⁹

Kolektivní nevědomí hovoří jazykem mýtu, je víceznačné: „had, symbol moudrosti, je zároveň symbolem Dábla; na jedné straně očištná voda je také symbolem vášně, oheň spojovaný s láskou, může být rovněž ohněm nenávisti“.³⁰⁰

---

²⁹⁷ MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s. 16

²⁹⁸ Kromě těchto tří aspektů, které se ve vizích prolínají, nebo mohou působit každý zvlášť, mohou působit další vlivy. Je nutno připustit i již zmíněný faktor – klamání ze strany duchů, vyšších mocností, d'ábla, démonů, který nemůžeme definitivně potvrdit, ani vyloučit.

²⁹⁹ MEYRINK, G.: *Hašiš a jasnozřivost*, s. 27 n

³⁰⁰ SOUZENELLE, A.: *Symbolismus lidského těla*, s. 19

Když terapeut pracuje se sny pacienta, ví dobře, že jejich obsahy nelze chápat doslovně, ale musejí se vyložit z jejich symbolické řeči. Stejně tak by se pravděpodobně mělo zacházet například s údajnými reinkarnačními zážitky z minulých životů. Mohou být vnímány jako symbolické pomáhající vize, byť zároveň mohou patřit i do konkrétního životního, v protonaci otištěného příběhu nějakého člověka z historie. Prožívá-li se jedinec v kůži jiného člověka, neznamená to nutně, že si vzpomíná na svůj minulý život, síly jeho nevědomí vyhledaly v protonaci nějaký, jeho potíží analogický příběh z minulosti a jako symbol jej předkládají, například proto, aby pomohly řešit jeho psychické nebo psychosomatické potíže. Takto by pak bylo možno vysvětlit, proč se při reinkarnačních vizích často vyskytují ztotožnění se slavnými osobnostmi. Archetypální síla jejich hrdinských příběhů spojená s mediální popularitou jsou, zdá se, zárukou jejich časté frekvence domnělých „převtělení“.

Vhled do světa duchovních „skutečností“ může ve vizionáři (budoucím vůdci nebo věřícím) vyvolat pocit nadřazenosti vůči neznalým. Pokyny od duchovních bytostí a velkolepé fascinující vize jej mohou přesvědčit, že je vyvolený a má jedinečné poslání. Po zážitku kosmického sjednocení může dokonce nabýt přesvědčení, že je Bohem.

Vliv extatických vidění na gnostiky popsal Victor White, jeho postřehy lze využít širě, neboť ve své podstatě vystihují psychické rozpoložení mnoha náboženských vůdců a vizionářů obecně: „Ego se identifikuje s nově oživenou funkcí niterného zření, je jím opojeno, ohromeno. A zřejmě čím více byl předchozí navyklý postoj extrovertní, tím větší bude riziko

ztotožnění se s nově nalezenou, dosud nevědomou silou, se snovou postavou hrdinného zachránce, která se v tomto stadiu často objevuje, aby přemohla vnitřní síly zla, jež dosud věznily duši v její neuróze. Subjekt je nyní skutečně gnostik, vědoucí, ten, který vidí "vnitřní svět člověka", jenž je obyčejnému člověku skryt; ba může si, a zde se skrývá ono nebezpečí, představit sebe sama jako pána a vládce tohoto vnitřního světa v samotném faktu jeho vědomé asimilace; když pak usiluje o jeho ovládnutí a podrobení, vystavuje se nebezpečí, že se *jím* nechá stále víc ovládat a podrobovat. Čteme-li některé záznamy a zprávy jakéhokoliv antického gnostika, můžeme, domnívám se, jen stěží nerozpoznat stopy týchž symptomů. Jeho "osvícení", ovládnutí kolektivního, archetypálního světa jej samého naprosto ovládlo, je fascinován, ohromen, je tím unesen. Jeho sektářství a esoterismus, přesvědčení, že on a jemu podobní *vědí* a že v tomto vědění spočívá spása, jsou nevyhnutelným důsledkem tohoto ztotožnění ega s niterným zřením.³⁰¹

V této souvislosti lze jen souhlasit s Jungovou analýzou psychologického profilu vůdce uchváceného mýtem, kterou shrnul americký filosof Robert M. Doran: „Pokud si vědomé já archetypové obrazy přivlastní spíše než by se s nimi vyrovnalo jako s nezvratně druhým a pokud se člověku podaří přesvědčit druhé o svém nadlidském významu, je spuštěna masová hysterie“.³⁰²

Úspěšnost nových náboženských hnutí z velké míry spočívá v jejich přesvědčivosti. Přesvědčivým se modernímu člověku jeví to, co prožije „na vlastní kůži“. Navíc různými technikami

---

³⁰¹ WHITE, V.: *Bůh a nevědomí*, s. 178

³⁰² Doran R.M. in MOORE, R. L.ed.: *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, s.78

vyvolávané extatické i parapsychické jevy vlastně naplňují trend moderní doby, aby člověk si „užíval“. Zážitky během meditací, transů nebo seancí mohou konvertitu nebo zájemce svým emocionálním nábojem, realističností a celistvostí utvrdit v přesvědčení o správnosti nastoupené cesty.

Jak jsme viděli barvitě reinkarnační zážitky si podmaňují scientology. Vize duchů fascinují zasvěcované mormony. Dobrý pocit při meditaci utvrzuje žáky Šrí Mátadží.

Jeden z žáků Sri Chinmoye se svěčil, že hlavní roli při jeho konverzi hrál extatický zážitek. Hned při první meditaci, konané podle pokynů guru, měl vizi, ve které vnímal záplavu jasného světla naplňující jeho nitro, to jej přesvědčilo.³⁰³

Věřící se při meditacích či transech zaměřují na určité osoby – božstva, vůdce či zakladatele, vizualizují je a fantazie jim očekávané hrdiny plasticky dosadí do hlavní role zjevení.

Na vlastní kůži své náboženství prožíval Rabindranath R. Maharaj, v mládí nadějný hinduistický jogín, který později konvertoval ke křesťanství: „Často, když jsem se pohroužil do hluboké meditace, bohové se stávali viditelnými a hovořili se mnou. Někdy mi připadalo, že jsem astrální projekcí přenesen na vzdálené planety anebo do světů jiných dimenzí. Teprve po letech jsem se dozvěděl, že tyto zkušenosti zprostředkovali v laboratořích pod dozorem parapsychologů při použití hypnózy a LSD. Ve svém jogínském transu jsem často byl sám se Šivou, Ničitelem, seděl jsem ustrašeně u jeho nohou, zatímco velká kobra, vinoucí se kolem jeho šíje, na mne zírala, syčela a hrozivě vymršťovala jazyk. Někdy jsem se ptal, proč žádný z bohů, které jsem poznal, nebyl laskavý a přátelský a plný lásky. Byli

---

³⁰³ Autorská kasuistika

přinejmenším skuteční, o tom jsem vůbec nepochyboval, a nebyly to žádné mýty jako křesťanský bůh Santa Klaus.“³⁰⁴

Řízenou meditaci na představu zářícího Buddha praktikují například stoupenci Buddhismu diamantové cesty. Jejich vůdce, dánský lama Ole Nydahl,³⁰⁵ ve shodě s religionisty rozlišuje „náboženství víry“ a „náboženství prožitku“. Jak již bylo uvedeno buddhismus není náboženstvím, Buddhové, tedy (duchovně) „probuzení“, nejsou bohové, ale transpersonální stavy vědomí. Euro-američtí hledači Cesty mají, dle Nydahla, zjednodušenou úlohu, nemusí studovat původní složitou buddhistickou literaturu, neboť se mohou spolehnout na „profesionální buddhisty“, čímž myslí sám sebe a další představitele svého hnutí.

Lama Nydahl učí, že: „V náboženstvích víry se člověk nikdy nestane Bohem, Ježíšem či Alláhem. To jsou absolutní stavy, které jsou mimo nás, zatímco cestou prožitku se stanete tím cílem. Buddha není něco venku, je to stav mysli, který máme všichni v sobě. Je to stav naší nejvyšší transformace – když půjdete cestou Buddha, stanete se buddhou.“³⁰⁶

---

³⁰⁴ MAHARAJ, R.R., HUNT D.: *Guru zemřel*, s 66

³⁰⁵ Informace z přednášky Ole Nydahla v Praze v Edenu 19. září 2002

³⁰⁶ KORECKÁ, L.: *Energie je to, oč tu běží*, s. 50

4. ZÁVĚR

Jak historie napovídá, výsledky každého bádání stárnou, jsou korigovány, doplňovány, nahlíženy z nových úhlů. Tento proces se zákonitě nevyhne ani závěrům našich tří hlavních inspiračních zdrojů při zkoumání „prostoru“: Jungově teorii, Grofově praxi a Kafkově experimentátorskému nadšení. Je nutno připustit, že se jejich výzkumy časem mohou ukázat jako překonané, nedostačující, možná i chybné. Pokud takovéto korekce nastanou, nemělo by se dotknout struktury uvažování a logiky naší práce.

Jak jsme se pokusili dokázat extatické i parapsychické zážitky, ať již na rovině subjektivní či dokonce na úrovni objektivní, skutečně existují, tedy nejsou pouhými výmysly a lžemi. Navíc tyto jevy pravděpodobně přesahují možnosti a funkce mozku a tak dávají zapravdu různým teoriím „prostoru“. Zároveň se však na základě konkrétních srovnávacích příkladů ukázalo, že obsahy mystických i spirituálních vizí jsou v mnoha případech vzájemně rozporné a proto objektivně nutně nepravdivé. Měly by si proto nárokovat pouze subjektivní symbolickou výpovědní hodnotu.

Dennodenní zkušenost z materiálního světa člověka vede k automatismu: „O čem se přesvědčím smysly, tomu věřím, to je reálné“. Při extatických zřeních jsou vizionáři uchvácení celostním „dokonalým“ vhledem do „skutečnosti“, který diametrálně přesahuje jejich smyslové zkušenosti. Užaslý jedinec, jemuž se dostalo takto silného zážitku, ale i zkušený vizionář, snadno udělá chybu a výše popsaný zaběhnutý automatický styl uvažování prvoplánově aplikuje na

(pravděpodobně) symbolická a fantazijní zjevení a interpretuje je doslovně, realisticky.³⁰⁷

Okamžik nejintenzivnějšího zření charakterizuje White jako: „moment největšího nebezpečí, kdy samotná fascinace silou tohoto zření hrozí pohltit vědomí a odcizit je jeho okolí“.³⁰⁸ Vizionář – vůdce či celá skupina - pociťuje svou vyvolenost, on jediný zná Pravdu. Může se cítit blahosklonně povýšen nad nevědomé, nezasvěcené či nevěřící. I z těchto pocitů vyvěrá elitářství některých nových náboženských hnutí. Role extatických a parapsychických zážitků v některých proudech nové religiozity je tedy zcela zásadní a určující.

Zjištění o nespolehlivosti extatických vizí nebo parapsychického věšectví vysvětlují proč kritizují v úvodu zmíněné heslo: „Věř jen tomu, co prožiješ na vlastní kůži“. Paradigma postmoderní doby, že každý má svou pravdu, je evidentně chybné. Rezignace na jednu Pravdu se zdá být více než tolerancí, spíše lhostejností.

Nejspíše nejen pro fyzický, ale i pro psychický svět člověka platí Pavlovo novozákonní konstatování, že „Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance“.³⁰⁹ Apoštol Pavel naznačil, co

---

³⁰⁷ „Kolektivní nevědomí je velmi iracionální a naše racionální vědomí mu nemůže diktovat, jak by se mělo projevovat. Je-li ponecháno samo sobě, může být jeho aktivace velmi destruktivní, může to být například psychóza. Proto byl vztah člověka ke kolektivnímu nevědomí vždy regulován, existuje charakteristická forma, kterou jsou vyjadřovány archetypické obrazy. Neboť kolektivní nevědomí je funkce, jež je neustále v činnosti a s ní musí udržovat spojení. Jeho psychické a duchovní zdraví je závislé na spolupráci neosobních obrazů. Proto měl člověk vždy svá náboženství.“ (JUNG, C.G. *Analytická psychologie. Její teorie a praxe*, s. 170)

³⁰⁸ WHITE, V.: *Bůh a nevědomí*, s. 178

³⁰⁹ Bible, 1. Kor. 13,12

Immanuel Kant postuloval ve svém „kopernikánském obratu“.³¹⁰ Naše smysly jsou jakýmiisi filtry pro poznávání a uchopování světa. Smysly vytvářejí obraz světa.

Učiňme s nadsázkou druhý kopernikánský obrat i ve světě ducha a vymežeme i na této rovině nové mantinely. Připusťme, že ani mimosmyslové extatické vnímání, ať už působí jakkoli fascinujícím, není celostní, tedy pravdivé, spolehlivé a jednoznačné. Naopak často bývá do značné míry formováno fantazií a nevědomými motivacemi vizionáře.

Nepřísluší mi, abych si hrál na náboženského arbitra, na základě zkoumání rozporuplných věrouk mohu ale konstatovat, že východní a gnostická náboženství a z jejich základů vycházející extatická nová hnutí nemají potřebnou kompetenci, aby mohly vynášet definitivní soudy o duchovních principech.³¹¹ Západní náboženství se svým nárokem na nadpřirozenost, pak, jak již bylo vysvětleno, podobně jako jeho mystika, zázraky a světci, stojí mimo kompetenci této práce.

Cestu a vztah k duchovnu si každý člověk musí najít sám. Svou prací nechci vyvolat skepsi a agnosticismus, jen upozorňuji, „kudy cesta nevede“. Již Roger Bacon moudře navrhoval: „Ponechme vědomou mysl, nakolik je to možné, otevřenu plnosti tajemství; nespoutávejme tajemství tak, aby se hodila do úzkých hranic mysli“.³¹²

---

³¹⁰ KENNY, A.: *Stručné dějiny západní filosofie*, s. 366

³¹¹ To samozřejmě nevylučuje mnoho subjektivně pozitivních účinků, kterých se dostává jejich vyznavačům.

³¹² Citace R. Bacona in WHITE, V.: *Bůh a nevědomí*, s. 186n

5. SEZNAM LITERATURY

ABGRALL, J.-M.: *Mechanismus sekt*, Univerzita Karlova, Karolinum, Praha 1999, ISBN 80-7184-774-7

AMORTH, G.: *Exorcisté a psychiatři*, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 2006, ISBN 80-7192-981-6

ARNOLD, C.: *Síly temnoty. Mocnosti a síly v listech apoštola Pavla*, Návrat domů, Praha 1997, ISBN 80-85495-60-0

BACH, R.: *Most přes navždy*, Synergie, Praha 1998, ISBN 80-86099-13-X

Bible, Česká biblická společnost, 1993, ISBN 80-900881-7-1

BLAVATSKÁ, H.P.: *Základy tajných nauk*, Nakladatel Josef Boš, Královské Vinohrady

BLAŽKOVÁ, J., RŮŽIČKA, J., VOJTÍŠEK, Z.: *Scientologie*, XIV. konference Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů, 1998

BULTMANN, R.: *Ježíš Kristus a mytologie*, Oikúmené, Praha 1995 ISBN 80-238-0468-5

CAPRA, F.: *Bod obratu*, DharmaGaia a Maťa, Praha 2002, ISBN 80-85905-42-6

CAVENDISH, R.: *Dějiny magie*, Odeon, Praha 1994, ISBN 80-207-0509-0

DAVID - NEEL, A.: *Mystikové a magové v Tibetě*, Československá grafická unie, Praha 1934

Dingir 4/1999, ISSN 1212-1371

Dingir 2/2002, ISSN 1212-1371

Drahocenná perla, Kniha Nauk a Smluv, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů

- DUŠEK, P.: *Jak zkoumat meditaci*, Dingir 1 / 2008, ISSN 1212-1371
- ELIADE, M.: *Mýtus o věčném návratu*, Oikúmené, Praha 1993, ISBN 80-85241-51-X
- ELIADE, M.: *Šamanismus a nejstarší techniky extáze*, Argo, Praha 1997, ISBN 80-7203-153-8
- ENROTH, R kol: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*, Návrat domů, Praha 1995, ISBN: 80-85495-29-5
- EYSENCK, H.J., SARGENT C. *Objasněné záhady*, Knižní klub Praha 1994, ISBN 80-7176-089-7
- FABER, J.: *EEG Atlas do kapsy*, Triton, Praha 1997, ISBN 80-85875-51-9
- FABER, J.: *Elektroencefalografie a psychofyziologie*, ISV nakladatelství, Praha 2001, ISBN 80-85866-74-9
- Father's Course for 21 day (7 day) seminars*, CARP
- FILIPI, K., *Křesťanstvo*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Praha 1996, ISBN 80-85959-10-0
- FLAMMARION, C.: *Neznámo a záhady lidské duše*, Hejda a Tuček, Praha
- FONTANA, D. *Kniha meditačních technik*, Portál, Praha 1998, ISBN 80-7178-258-0
- FRANKL, G.: *Archeologie mysli*, Portál, Praha 2003, ISBN 80-7178-692-6
- GROMBIŘÍK, M., NOVOTNÝ, T., OPATRNÝ, A., REMEŠ, P., SÁDLO, C., ŠTAMPACH, I.O.: *Satanismus*, Oliva, Praha 1997, ISBN 80-85942-29-1
- GROF, S., BENNETT, H.L.: *Holotropní vědomí*, Perla, Praha 1999, ISBN 80-902156-2-9

GROF, S.: *Dobrodružství sebeobjevování*, Gemma, Praha 1993, ISBN 80-85206-15-3

GROOTHUIS, D.R.: *Tváří v tvář New Age*, Návrat domů, Praha 1995, ISBN 80-85495-38-4

GRÜN, A.: *Hlubinně psychologický výklad písma*, Česká křesťanská akademie, Praha 1994, ISBN 80-85795-05-1

GRÜN, A.: *Cesty ke svobodě*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1997, ISBN 80-71922-44-7

HAACK, F.W.: *Gabriele Witteks „Universelles Leben“* Evangelischer Pressverband für Bayern, 1986, ISBN 3-583-50643-X

HASSAN, S.: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*, Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno 1994, ISBN 80-85880-03-2

HESEMANN, E.: *UFO: Kontakty*, ETNA, Praha 1992, ISBN 80-900946-9-4

HILLMAN, J.: *Sny a podsvětí*, Portál, Praha ISBN 80-7178-301-3

HOLM, N.G.: *Úvod do psychologie náboženství*, Portál, Praha 1998, ISBN 80-7178-217-3

HONERT, V.H.: *O budoucnosti katolické církve a konci světa*, Družstvo Vlast, Praha 1931

HUBBARD, L.R.: *Dianetika*, Návrat, Brno 1992, ISBN 80-7174-999-0

HUMMEL, R.: *Reinkarnace*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1997, ISBN 80-7192-171-8

CHINMOY, S.: *Astrologie, nadpřirozeno a svět Za*, nakladatelství Madal Bal, Zlín 2001, ISBN 80-86581-01-2

- JAFFÉ, A.: *Přízraky a zjevení*, Portál, Praha 2000, ISBN 80-7178-270-X
- JAMES, W.: *Druhy náboženské zkušenosti*, Melantrich, Praha 1930
- JANDOUREK, J.: *Svatí a kacíři světových náboženství*, Portál, Praha 1998, ISBN 80-7178-265-3
- JANÍČEK, R.: *Bůh jsi ty!*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945
- JAN OD KŘÍŽE: *Temná noc*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1995, ISBN: 80-71920-55-X
- JUNG, C.G.: *Analytická psychologie. Její teorie a praxe*, Academia, Praha 1993, ISBN 80 - 200 - 0480 - 7
- JUNG, C. G.: *Tajemno na obzoru*, Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno 1997, ISBN 80
- Katechismus katolické církve*, Zvon, Praha 1995, ISBN 80-7113-132-6
- KAFKA, B.: *Nové základy experimentální psychologie*, Kafka si vydával text svým nákladem, citace z XI. vydání (dotisku) 1948
- KAFKA, B.: *Parapsychologie*, Road Praha 1992, ISBN 80-85-385-13-19
- KAŠPAR, K.: *Dojmy z Konnersreutu*, nákladem Cyrillo–methodějské knihtiskárny, Praha
- KENNY, A.: *Stručné dějiny západní filosofie*, Volvox Globator, Praha 2000, ISBN 80-7207-374-5
- KOŘÍNEK, M.: *Exkurse na onen svět*, Dingir 4 / 2004, ISSN 1212-1371
- KORECKÁ, L.: *Energie je to, oč tu běží*, Yellow, 10 / 2005, ISSN 1214-7834

KROPÁČEK, L.: *Duchovní cesty islámu*, Vyšehrad, Praha 1993, ISBN 80-7021-125-3

Kniha Mormon, Arthur Gaeth, Praha 1933

LESNÝ, V.: *Buddhismus*, J. Šnajdr, Kladno 1921

LEUENBERGER, H.-D.: *Co je to esoterika*, Melantrich, Praha 1992, ISBN 80-7023-135-1

LEWIS, C.S. *Bůh na lavici obžalovaných*, Návrat domů, Praha 1997 ISBN 80-85495-59-7

LEWIS, C.S.: *Problém bolesti*, Křesťanské sbory, Ostrava 1992, ISBN 80-85237-39-3

LINHART, J.: *Učení I.P.Pavlova a psychologie*, Osvěta, Praha 1951

LIVRAGA, J.A.: *Elementálové*, Nová Akropolis 2001, ISBN: 80-86038-16-5

LYONS, A.: *Satan tě chce* Nakladatelství Tomáše Janečka, Brno 1995, ISBN 80-85880-05-9

LUŽNÝ, D.: *Nová náboženská hnutí*, Masarykova univerzita, Brno 1997, ISBN 80-215-1645-0

MAHARAJ, R.R., HUNT D.: *Guru zemřel*, Nakladatelství KMS, Praha 2001, ISBN 80-86449-06-8

MÁTL, V.: *Surfeři na vlnách theta*, Fantastická fakta 3/97, ISSN 1211-7498

Mladistvý a Prorok, BOMA PRINT, Kyjov 2000, ISBN 80-902294-9-2

MEYRINK, G.: *Hašiš a jasnozřivost*, Volvox Globator, Praha 2000, ISBN 80-7207-406-7

MOODY, R.A.jr., PERRY, P.: *Život před životem*, Mladá fronta, Praha 1992, ISBN 80-204-0308-6

MOON, S.M. *Boží Princip Ideál* Praha 1998,ISBN 80-901017-1-2

MOORE, R. L.ed., *C.G.Jung a křesťanská spiritualita*, Portál Praha 1998, ISBN 80-7178-195-9

NAKONEČNÝ, M.: *Základy psychologie*, Academia, Praha 1998, ISBN 80-200-0689-3

Naše dědictví, stručná historie Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, vydala Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů 1996

Na vlnách změn, Přednášky 12. mezinárodní transpersonální konference, Radost, Praha 1992, ISBN 80-85189-13-5

NOVOTNÝ, T.: *Písma mormonů Kniha Abrahamova*, Oliva, Praha 1995, ISBN 80-85942-05-4

NOVOTNÝ, T.: *Sri Chinmoy*, Společnost pro studiu sekt a nových náboženských hnutí

Okultismus a věda, Nakladatelství Stanislav Libovický, Praha 1994, ISBN80-901672-0-9

ONDROUŠEK, A.: *Mystika* , Československá akciová tiskárna, Praha 1930

O soukromých zjeveních, sborník, Pastorační středisko Praha, 1998

PATROVSKÝ, V.: *Záhady létajících talířů*, Naše vojsko, Praha 1969

PARTRIDGE, C. ed: *Encyklopedie nových náboženství*, Knižní klub, Praha 2006, ISBN 80-242-1605-1

PARTRIDGE, C. ed.: *Lexikon světových náboženství*, Slovart Praha 2006, ISBN 80-7209-796-2

PAVLINCOVÁ, H.: *Slovník. Judaismus. Křesťanství. Islám.*, Mladá fronta, Praha 1994, ISBN 80-204-0440-6

- POKORNÝ, P.: *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*, Vyšehrad 1986
- PROJA, G.B.: *Lidé, démoni a exorcismy*, Paulínky, Praha 2004, ISBN 80-86025-68-3
- Přišel jsem – odkud? Odcházím – kam?*, Universelles Leben e.V., 1990, Würzburg, Německo, ISBN 3-89371-O88-4
- REJDÁK, Z.: *Za zdravím s jasnovidcem páterem Františkem Ferdou*, nakladatelství Koníček, Praha 1992 ISBN 80-901123-1-5
- RICHET, C.: *Pojednání o metapsychice*, Volvox Globator, Praha 2005, ISBN 80-7207-556- X
- RITCHIE, G.: *Návrat ze zítřka*, samizdat
- RUCKI, Š.: *Alternativní medicína - pomoc, nebo nebezpečí?*, Návrat domů, Praha 2000, 80-7255-023-3
- ŘÍČAN, P.: *Psychologie náboženství a spirituality*, Portál, Praha 2007, ISBN 978-80-7367-312-3
- SATSVARÚPA DÁSA GOSWÁMÍ: *Člověk na Měsíci*, časopis Návrat k Bohu, číslo 3
- SADEK, V.: *Židovská mystika*, Fra, Praha 2003, ISBN 80-86603-05-9
- SCHILLER, R.: *Svatá Hildegarda a její léčebné metody*, Ikar Praha, 1999, ISBN 80-7202-458-2
- SIÉMONS, J.-L.: *Reinkarnace*, Ivo Železný, Praha 1996, ISBN 80-237-3450-4
- SIEGLOVÁ, A.: *Život a smrt Terézie Neumannovej z Konnerreuthu*, samizdat, s. 103 - 104
- SIRE, J.W.: *Za novými světy*, Návrat 1993, ISBN 80-85495-17-1

SIZER FRANKIELOVÁ, S.: *Křesťanství*, Prostor, Praha 1999, ISBN 80-85190-94-X

SKALICKÝ, K.: *Po stopách neznámého Boha*, Aula a Křesťanská akademie v Římě, Praha 1994, ISBN 80-901626-4-9

STAMM, H.: *Pozor esoterika*, Academia, Praha 2002, ISBN 80-200-1018-1

STEINER, R.: *Theosofie*, Baltazar, Praha 1992, ISBN 80-900307-5-0

Telepatie a jasnovidnost, sborník textů, Svoboda, Praha 1970

Stručná historie Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, 1996

SOUZENELLE, A.: *Symbolismus lidského těla*, Unitaria, Praha 1994

SUDBRACK, J.: *Náboženská zkušenost a lidská duše*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002, ISBN 80-7192-514-4

ŠTAMPACH, I.O.: *Anthroposofie*, Votobia, Praha 2000, ISBN 80-71984-31-0

ŠTAMPACH, I.O.: *Buddhismus*, Pastorační středisko Praha, 1997

ŠTĚCHOVÁ, M.: *Život světcův Svatý Don Bosco*, A.Neubert, Praha 1937

VOJTÍŠEK, Z.: *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, Portál, Praha 2004, ISBN 80-7178-798-1

VOJTÍŠEK, Z.: *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*, L. Marek, Brno 2005, ISBN 80-86263-69-X

VONDRÁČEK, V., HOLUB, F.: *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*, Columbus, Praha 2003, ISBN 80 – 7249 – 139 – 3

WAGNER, K.: *Informace o otci Piovi*, Mechitharisten – Buchdruckerei, Vídeň

WEINFURTER, K.: *Divy a kouzla indických fakírů*, Nakladatel Vojtěch Šeba, Praha 1947

WEINFURTER, K.: *Hypnosa a sugesce*, Zmatlík a Palička, Praha 1937

WEINFURTER, K.: *Tajné síly přírody a člověka*, B. Stýblo, Praha 1948

What is scientology? Bridge Publications, Los Angeles USA 1992, ISBN 0-88404-633-8

WHITE, V.: *Bůh a nevědomí*, Vyšehrad, Praha : 2003.. ISBN: 80-7021-517-8

YOUNGSON, R. M.: *O šílenství, podivínství a genialitě*, Portál, Praha 2000, 80–7178–401–X

6. SUMMARY

THE ROLE OF ECSTATIC AND PARAPSYCHOLOGICAL EXPERIENCE IN NEW RELIGIOUS MOVEMENTS

This thesis draws on and integrates knowledge from disciplines that span the psychology, theology and religious studies, as well as the non-standard disciplines such as transpersonal psychology and parapsychology.

The study questions the - in scientific circles prevailing - opinion, that the ecstatic visions – revelation, enlightenment, experience of reincarnation etc. and parapsychological phenomena (PSI) such as extra-sensory perception (ESP), telekinesis or telegnosis are just fiction and deception or hallucination and mental illness. This work suggests an alternative approach, when it admits that the above mentioned phenomena really exist and arise in the moments of so called changed state of mind, during which the brain gets connected to different kind of cognition, which can neither be detected with human senses nor measured by instruments. The information, which comes from this source of inspiration becomes the visionaries' urge to found new religious movements.

In the theoretical part of the work there is introduced the basic knowledge on changed states of mind as it is interpreted by analytical psychology (C.G. Jung), transpersonal psychology (S. Grof), parapsychology (B. Kafka), world religions and modern medicine.

The practical part deals with analysis and comparison of contents of different visions, which formed new religions. It is

also described how the new religious scene is being influenced by parapsychological phenomena (PSI).

It is stated in the conclusion that the comparison of faith teachings, inspired by ecstatic visions clarified that the information coming from changed states of mind and the religious claims resulting from them are mutually incompatible. The same doubts are cast also by parapsychological phenomena such as clairvoyance or fortune telling. For their unreliability and inconsistency it is necessary to conclude that there is a great deal of imagination and expectations of visionaries involved in them. Therefore it is not possible to consider the contents of these experiences objectively true. They are only of subjective and symbolical information value for the visionaries.